

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**METODOLOGIJA MERJENJA URAVNOTEŽENEGA
RAZVOJA DRŽAV EU S POMOČJO SESTAVLJENIH
KAZALCEV**

Ljubljana, oktober 2007

MATIJA PAVŠIČ

Študent _____ izjavljam, da sem avtor tega magistrskega dela, ki sem ga napisal pod mentorstvom _____ in skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

1	<u>UVOD</u>	1
2	<u>POJEM URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA</u>	2
2.1	POJEM IN NJEGOVE DEFINICIJE	2
2.1.1	TRIJE STEBRI URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA	4
2.1.2	EKOLOŠKI PRISTOP K URAVNOTEŽENEMU RAZVOJU	5
2.1.3	KAPITALSKI PRISTOP K URAVNOTEŽENEMU RAZVOJU	6
2.2	MERJENJE URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA IN TEŽAVE V PRAKSI	7
3	<u>IZBOR IN OKVIR KAZALCEV RAZVITOSTI</u>	8
3.1	KRONOLOŠKI PREGLED RAZVOJA KAZALCEV	8
3.2	MOŽNI PRISTOPI PRI DOLOČANJU ŠTEVILA KAZALCEV URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA	11
3.2.1	IZBOR VEČJEGA ŠTEVILA KAZALCEV	11
3.2.2	SKRČENI NABORI KLJUČNIH KAZALCEV	11
3.3	RAZLIČNI MOŽNI OKVIRI KAZALCEV	12
3.4	MOŽNE UPORABE/OBDELAVE ZBRANIH KAZALCEV RAZVITOSTI	13
3.4.1	IZDELAVA SESTAVLJENEGA INDEKSA RAZVITOSTI	14
3.4.2	KAZALCI RAZSTAVLJANJA	15
3.4.3	MERJENJE RAZVOJA PREKO KAPITALSKE METODE	17
3.5	NEKATERE OMEJITVE, SKUPNE VSEM PRISTOPOM	19
3.5.1	GLOBALNE POSLEDICE	19
3.5.2	PROBLEMATIČNOST SOCIALNEGA PODROČJA	20
3.6	PREGLED NABORA IN OKVIROV KAZALCEV URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA MEDDRŽAVNIH IN DRŽAVNIH INSTITUCIJ	21
3.7	NABOR KAZALCEV URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA EVROPSKE KOMISIJE / EUROSTATA	25
3.7.1	STRUKTURNI KAZALCI	25
3.7.2	EVRO-KAZALCI	26
3.7.3	DOLGOROČNI KAZALCI	26
3.7.4	KAZALCI URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA	27
4	<u>IZDELAVA SESTAVLJENEGA INDEKSA RAZVITOSTI S POMOČJO METODE GLAVNIH KOMPONENT</u>	32
4.1	TEORETIČNA PODLAGA	32
4.2	IZBOR IN PREDSTAVITEV KAZALCEV	33
4.3	VPLIV POSAMEZNEGA KAZALCA NA RAZVOJ	35
4.4	MANJKAJOČI PODATKI	35
4.4.1	PREGLED MANJKAJOČIH PODATKOV	35
4.4.2	MOŽNOSTI ODPRAVE PROBLEMA MANJKAJOČIH PODATKOV	36
4.4.3	UPORABLJENI PRISTOP	37
4.5	NORMALIZACIJA PODATKOV	37
4.6	METODA GLAVNIH KOMPONENT	38
4.6.1	PRIMERNOST PODATKOV	39
4.6.2	ŠTEVILO GLAVNIH KOMPONENT	40
4.6.3	INTERPRETACIJA GLAVNIH KOMPONENT IN ROTACIJA	41
4.6.4	DODELJEVANJE UTEŽI KAZALCEM	42
4.7	PREDSTAVITEV REZULTATOV	43

4.7.1	PRIMER NEMČIJE	48
4.8	POVEZANOST Z NEKATERIMI KAZALCI	50
5	<u>IZDELAVA SESTAVLJENEGA INDEKSA RAZVITOSTI S POMOČJO METODE GLAVNIH KOMPONENT NA RANGIRANIH KAZALCIH</u>	52
6	<u>IZDELAVA INDEKSA RELATIVNIH ODKLONOV</u>	54
6.1	METODOLOGIJA IZRAČUNA INDEKSA	55
6.2	PREDSTAVITEV REZULTATOV	55
7	<u>PRIMERJAVA REZULTATOV GLEDE NA UPORABLJENO METODOLOGIJO IZRAČUNA INDEKSA</u>	59
8	<u>POVZETEK</u>	63
9	<u>LITERATURA</u>	65
10	<u>VIRI</u>	66

SEZNAM OKRAJŠAV

EC	Evropska komisija <i>European Commission</i>
EEA	Evropska agencija za okolje <i>European Environment Agency</i>
ESL	Evropski statistični laboratorij <i>European Statistics Laboratory</i>
IISD	Mednarodni inštitut za trajnostni razvoj <i>International Institute for Sustainable Development</i>
IUCN	Mednarodna zveza za ohranjanje narave in naravnih virov <i>World Conservation Union</i>
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj <i>Organisation for Economic Cooperation and Development</i>
SEEA	Sistem enotnih okoljskih in ekonomskih računov <i>System for integrated Environmental and Economic Accounting</i>
SNA	Sistem nacionalnih računov <i>System of National Accounts</i>
UN / ZN	Združeni narodi <i>United Nations</i>
UNCSD	Komisija ZN za trajnostni razvoj <i>United Nations Commission on Sustainable Development</i>
UNDP	Razvojni program organizacije ZN <i>United Nations Development Programme</i>
UNSD	Oddelek ZN za trajnostni razvoj <i>United Nations Division for Sustainable Development</i>
WBCSD	Svetovni gospodarski svet za trajnostni razvoj <i>World Business Council for Sustainable Development</i>
WCED	Svetovna komisija za okolje in razvoj <i>World Commission on Environment and Development</i>
WEF	Svetovni ekonomski forum <i>World Economic Forum</i>

1 UVOD

Vprašanje merjenja in ocenjevanja razvitosti se je aktivneje pričelo s spremljanjem gospodarske (tržne) aktivnosti posamezne države pred približno pol stoletja. Znotraj danes uveljavljenega sistema nacionalnih računov je kazalec bruto domačega proizvoda prevzel vlogo, za katero v osnovi ni bil izdelan – postal je merilo razvitosti, njegova rast pa ključni pokazatelj hitrosti napredka posamezne države. Z vse glasnejšimi kritikami, ki so izpodbijale enostransko in izključno povezavo gospodarske rasti z razvitostjo posamezne države ali regije, se je vse bolj poudarjal tudi pomen okolja, pravične družbe, človekovega blagostanja in ostalih področij človekovega okolja. Vse večji poudarek so dobila področja izven ožje gospodarske sfere, kot tudi potreba, da se prihodnjim generacijam omogoči enake možnosti razvoja, kot jih ima sedanja generacija. Nastala je želja po merjenju uravnoveženega oziroma trajnostnega razvoja.

Namen tega dela je razviti indeks uravnoveženega razvoja s pomočjo različnih statističnih metod, pri čemer je glavni poudarek na metodi glavnih komponent. V analizo so vključene države Evropske unije (25) pred zadnjo širitvijo (Bolgarija in Romunija nista vključeni)¹. Indeks je v tem delu pojmovan kot stanje; kot tak prikazuje stanje razvitosti določene države na določeno referenčno leto. Zaradi tega sta prikazana dva indeksa, ki imata referenčni leti 4 leta vsaksebi, s čimer je vsaj deloma vključena tudi časovna komponenta ter posledično prikazan napredek analiziranih držav v tem obdobju.

V drugem poglavju je najprej opisan pojem uravnoveženega razvoja, njegove različne definicije in problemi pri uporabi v praksi, ki izhajajo iz mednarodno uveljavljene, a hkrati ohlapne definicije tega pojma.

Pomemben poudarek je namenjen kazalcem. Slednjim je namenjeno tretje poglavje, kjer je opisan njihov razvoj do današnjega dne, različni pristopi pri njihovem vključevanju v analize, njihova priprava in obdelava ter omejitve različnih pristopov. Opisan je tudi nabor kazalcev različnih mednarodnih institucij, pri čemer je poudarek na uporabljenem Eurostatovem naboru podatkov.

V četrtem poglavju je opisan postopek izračuna indeksa uravnoveženega razvoja s pomočjo metode glavnih komponent z vsemi koraki, uporabljenimi pri našem pristopu. S poudarkom na grafičnih metodah so prikazani dobljeni rezultati. V petem poglavju je prikazan izračun indeksa uravnoveženega razvoja s pomočjo metode glavnih komponent, kjer smo osnovne podatke pri kazalcih predhodno rangirali.

¹ Razlog za izključitev Bolgarije in Romunije iz analize je, da so bili zbrani podatki za leti 2004 in 2000, ko za večino kazalcev Eurostat še ni objavljala podatkov za omenjeni državi.

Poleg metode glavnih komponent je bil za izdelavo sestavljenega indeksa razvitosti uporabljen tudi preprostejši pristop, s katerim je bil sestavljen Indeks relativnih odklonov. Takšen, z metodološkega vidika, inferioren pristop, smo uporabili zaradi želje po preverjanju robustnosti prvotno dobljenih rezultatov. Omenjena primerjava je prikazana v sedmem poglavju.

2 POJEM URAVNOTEŽENEGA RAZVOJA

Trenutno še ni ustaljenega prevoda angleškega termina »sustainable development« na državni ravni. Na podlagi Evroterma², ki temelji na prevodih pravnih aktov Evropske unije, so možni prevodi: sonaravni, trajnostni ali zdržni razvoj. Strokovna literatura na tem področju omenja tudi pojme: uravnoteženi, samovzdržni, obstojni in trajno uravnoteženi razvoj (Seljak, 2000, str. 14-16). Na podlagi same definicije takšnega razvoja, pa tudi pogostosti uporabe v praksi, se zdita najprimernejša izraza uravnoteženi in/ali trajnostni razvoj. Slednji termin je tudi najbližji dobesednemu prevodu iz angleščine. Medtem ko prevod »uravnoteženi razvoj« bolje poudarja nujnost uravnoteženosti treh stebrov tako definirane razvoja³, prevod »trajnostni razvoj« poudarja drugo značilnost takšnega koncepta, ki naj omogoča medgeneracijsko enakost. V tem delu bo prednostno uporabljen prevod uravnoteženi razvoj, vendar hkrati opozarjamo tudi na možnost uporabe termina trajnostni razvoj, kot, po naši presoji, enakovredno ustreznemu prevodu.

2.1 Pojem in njegove definicije

Znanstveniki in ostala strokovna javnost so se z razširitvijo oziroma spremembo tradicionalnega pojma razvoja pričeli aktivneje ukvarjati vzporedno z uvajanjem uporabe neobnovljivih virov energije v modele gospodarske rasti. Različne teorije in pristopi so v osnovi poskušali vpeljati uporabo naravnih virov in možnost njihove zamenjave s tehnološkimi izboljšavami, zamenjavo s proizvedenim kapitalom in z ekonomijo obsega. Njihova dela so prispevala k uvajanju koncepta uravnoteženega razvoja in jih lahko razdelimo na šest glavnih skupin (Pierantoni, 2003, str. 5- 13):

- Modeli rasti in iskanje optimalnega razvoja pri uporabi neobnovljivih naravnih virov (angl.: growth models and exhaustible natural resources), s poudarkom na proizvedenem (ekonomskem) in naravnem kapitalu.
- Modeli, ki zajemajo realno vrednost naravnih virov in medgeneracijsko enakost (angl.: intrinsic values of natural resources and intergenerational equity), s poudarkom na proizvedenem in naravnem kapitalu ter storitvah, ki jih zagotavlja naravno okolje.

² Evroterm – večjezična terminološka zbirka izrazov Evropske unije; <http://www.gov.si/evroterm>.

³ Definicija uravnoteženega razvoja, ki temelji na treh stebrih razvoja, je ena izmed najbolj pogostih (natančnih) definicij tako opredeljenega razvoja.

- Razvoj kot svoboda in potrebe kot posameznikove zmožnosti (angl.: development like freedom and need like capabilities), s poudarkom na socialnem kapitalu in na širše definiranim človeškem kapitalu.
- Koristnost in teorija zadovoljstva (angl.: cardinal utilities and the theory of happiness), ki ponujajo definicije potreb in posameznikovih ocen.
- Okoljska ekonomija in kritika tradicionalnega pristopa (angl.: ecological economics and criticism to the mainstream), ki postavlja fizične omejitve gospodarskemu delovanju in temeljem klasične ekonomske teorije (omejitve substituciji različnih faktorjev proizvodnje in produkcijskih funkcij ter omejitve pri substituciji potrošnje).
- »Močna« uravnoveženost / trajnost (angl.: strong sustainability), ki postavlja absolutne meje oziroma najnižje vrednosti naravnega kapitala skladno z zmogljivostjo ekosistema oziroma zakoni prožnosti.

Akademskim in ostalim teoretičnim delom so se priključile težnje po mednarodnem (političnem) konsenzu o sami definiciji uravnoveženega razvoja. Pojem uravnoveženega razvoja namreč ne temelji na objektivno določenih temeljih, temveč na politični določitvi ciljev in interpretacije posamezne družbe. Definicija uravnoveženega razvoja je močno povezana s procesi odločanja (Pierantoni, 2003, str. 21).

Potreba oziroma nujnost odziva na vse večje onesnaževanje okolja je bila na tako visoki ravni prvič izražena na Konferenci ZN o človekovemu okolju (angl.: United Nations Conference on the Human Environment) v Stockholmu, ki je potekala med 5. in 16. junijem 1972. Ugotovitve konference so predstavljale izhodišče za vse nadaljnje delo v smeri nujnosti razširitve pojma razvitosti.

Temelj sodobne definicije pojma je bil postavljen s strani Svetovne komisije za okolje in razvoj⁴ (angl.: World Commission on Environment and Development), ki je leta 1987 izdala poročilo Naša skupna prihodnost (angl.: Our Common Future), znano tudi kot Brundtlandtino poročilo⁵ (angl.: Brundtland Report). V poročilu je predstavljen temelj oziroma definicija uravnoveženega razvoja. Uravnoveženi razvoj je bil tako opredeljen kot **»razvoj, ki zadovoljuje potrebe današnjih generacij, ne da bi pri tem oviral sposobnost prihodnjih generacij pri zadovoljevanju njihovih lastnih potreb«** (UN, 1987, str. 24). Zgornja definicija uravnoveženega razvoja je danes široko sprejeta in pogosto citirana predvsem zaradi svoje ohlapnosti. Ta njena značilnost je pozitivna v smislu svoje preprostosti in omogočanja širokega konsenza o njeni veljavnosti, a pomanjkljiva v smislu praktične podlage za merjenje samega razvoja. Na podlagi te definicije namreč ni jasno določeno, kaj natančno sploh je predmet uravnoveženosti, do kakšne mere je potrebno temu pogoju zadostiti in kakšen časovni interval je zahtevan za njegovo izpolnitev (Pinter, Hardi, Bartlemus, 2005, str. 8).

⁴ Svetovna komisija za okolje in razvoj je bila ustanovljena na podlagi resolucije ZN iz leta 1983 (A/38/161).

⁵ Poimenovano po predsednici Komisije Gro Harlem Brundtlandt.

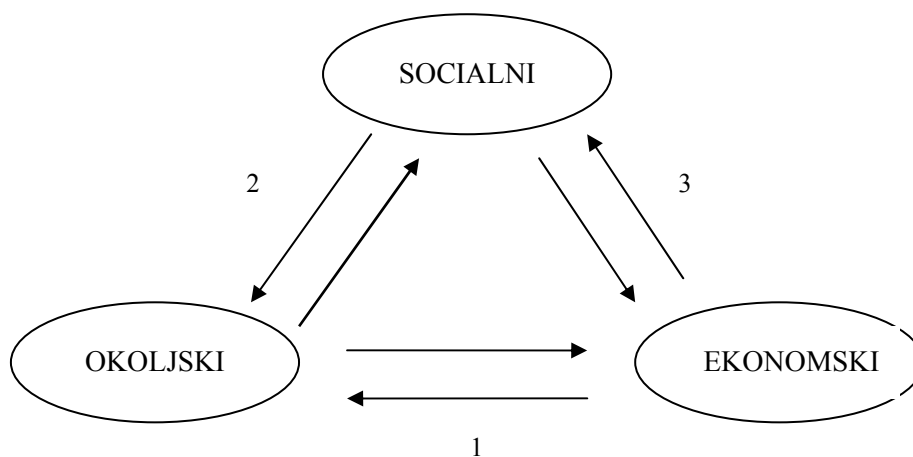
Zaradi svoje ohlapnosti v definiciji uravnoveženega razvoja iz Brundtlandtinega poročila, so se v praksi na njeni osnovi razvile tri podrobnejše definicije uravnoveženega razvoja, ki medsebojno niso izključujoče: trije stebri uravnoveženega razvoja, ekološki pristop ter kapitalski pristop k uravnoveženemu razvoju. Kljub različnim pogledom namreč vse tri osvetljujejo isti problem in izhajajo iz skupnega izhodišča..

2.1.1 Trije stebri uravnoveženega razvoja

Pomembna značilnost pojma uravnoveženosti oziroma trajnosti razvoja, kot ga podrobneje določa prva in najbolj pogosto uporabljena izmed treh podrobnejših definicij je, da **temelji na »treh stebrih« razvoja, ki so medsebojno povezani**. Trije stebri so socialni (včasih poimenovan tudi kulturni), ekonomski in okoljski⁶. Uravnoveženi razvoj se ne nanaša na samostojen napredek na posameznem področju, temveč na sočasni razvoj vseh treh področij. Za nastanek pogoja sočasnega razvoja treh področij obstajajo trije razlogi (UN et al., 2003, str. 3):

- Vsak steber je sam zase odločilen.
- Pojavi vsakega od treh stebrov so obravnavani kot prednostni, zato ni smiselno iskati razlogov za morebitno prioritarno obravnavanje posameznega področja. Vsa tri področja je potrebno obravnavati sočasno.
- Trije stebri razvoja so medsebojno povezani. Reševanje problematike na enem področju lahko posledično poslabšuje položaj na ostalih področjih. Da do tega ne bi prišlo, je potrebno vplive dejanj oceniti tako, da so vzeti v zakup vsi trije stebri razvoja.

Slika 1: Trije stebri uravnoveženega razvoja

Vir: Giovannini, Linster, 2005, str. 1

⁶ Nekateri omenjajo tudi četrti, t.i. institucionalni, steber.

Povezave med tremi stebri uravnoveženega razvoja:

1. Ekonomsko delovanje vpliva na okolje (uporaba naravnih virov, onesnaževanje, itd.), to pa povratno vpliva na gospodarstvo preko zagotavljanja naravnih virov in drugih »storitev«, ki jih nudi okolje.
2. Povezava med okoljem in socialnim področjem prav tako obstaja; okolje nudi storitve družbi (dostop do virov in bivalnega okolja, pogoje za zdravo življenje in delo, itd.), to pa povratno vpliva na okolje (demografske spremembe, načini porabe, okoljsko ozaveščanje, institucionalni in zakonski okviri, itd.).
3. Družba vpliva na gospodarstvo preko zagotavljanja delovne sile, prebivalstvene strukture, izobraževanja prebivalstva, porabe, ipd. Povratno ekonomski steber uravnoveženega razvoja vpliva na družbo preko zagotavljanja dohodka prebivalcem, zaposlenosti, ipd.

Vključenost treh stebrov uravnoveženega razvoja se pogosto umesti tudi v časovno dimenzijo, kar izhaja iz same Brundtlandtine definicije. To pomeni, da je potrebno zadostiti **pogoju medgeneracijske enakosti**, ki zahteva, da bodoče generacije razpolagajo oziroma uživajo podobne pogoje kot sedanje/trenutne generacije. Obenem je za tak razvoj potrebna tudi določena pravična razdelitev med njenimi udeleženci (Giovannini, Linster, 2005, str. 4).

Pojem uravnoveženega razvoja, ki temelji na treh stebrih (uravnoveženega razvoja) lahko tako strnemo v treh alineah:

- Razvoj na ekonomskem področju je potrebno umestiti v okvir okoljskih in socialnih ciljev (trije stebri uravnoveženosti).
- Prihodnje generacije naj imajo podobne priložnosti kot so razpoložljive zdaj (medgeneracijska enakost).
- Poudarek na pravični razporeditvi med državami in znotraj njih.

2.1.2 Ekološki pristop k uravnoveženemu razvoju

Če je pomembna značilnost pristopa treh stebrov razvoja enakovrednost treh področij, je za ekološki pristop značilno, da sta ekonomski in socialni steber podsistema okoljskega področja. Razvoj je tako definiran kot **»sposobnost (ekosistema) pozitivne reakcije na spremembe in priložnosti«** oziroma **»vzdrževanje dinamične zmožnosti (ekosistema), da se prilagaja«** (UN et al., 2003, str. 3). Pomemben poudarek takšne definicije razvoja temelji na varovanju in krepitvi okoljskega »zdravja«, kar omogoča njegovo prožnost in posledično uravnoveženost celotnega razvoja. »Zdravje« ekosistema je težko natančno definirati. V splošnem si pojem lahko predstavljamo kot nekakšen »vir«, ki ekosistemu omogoča prilagajanje na sprejemljive okoliščine.

Ekološki pristop k uravnoveženemu razvoju osvetljuje merjenje dveh širokih tipov pojavov:

- merjenje obremenjevanja okolja s strani človekovega delovanja (izkoriščanje naravnih virov vključno z energijo, fizično spreminjanje, emisije, prilaščanje prostora in produktivnosti ekosistemov, itd.).
- merjenje odziva okolja na človekovo delovanje. V tem sklopu se merjenje odzivov razvršča na štiri podpodročja:
 - merjenje stanja ekosistema oziroma okolja,
 - merjenje vzrokov za spremembe v stanju ekosistema,
 - merjenje predvidenih sprememb ekosistema na podlagi znanega človekovega delovanja,
 - merjenje zmožnosti ekosistema zoperstavljanja pritiskov nanj.

2.1.3 Kapitalski pristop k uravnoteženemu razvoju

Kapitalski pristop merjenja uravnoteženega razvoja (angl.: accounting framework) temelji na tradicionalnem ekonomskem modelu zaloge (in toka) kapitala⁷ in v tem pogledu razširja uveljavljen Sistem nacionalnih računov (SNA). Pri tem ekonomski (proizvedeni) kapital dopolnjuje na različne načine z upoštevanjem dodatnih elementov, pomembnih za uravnoteženi razvoj.

Kljub do neke mere različnim pogledom na natančno definicijo uravnoteženega razvoja obstaja med ekonomisti precejšnje soglasje glede povezave med uravnoteženim razvojem in dolgoročnim konceptom dohodka. Večina ekonomistov se pri tem sklicuje na definicijo Hicksa iz leta 1946: »dohodek je največji znesek, ki ga posameznik lahko potroši in hkrati ne spremeni svojega finančnega stanja oziroma premoženja v obdobju« (UN et al., 2003, str. 4). Kljub nekaterim razlikam je takšna definicija v splošnem uporabna tako za posameznika kot tudi na državnem nivoju. Dohodek nacije/družbe je znesek, ki ga lahko ta skupno potroši v obdobju, ne da bi pri tem zmanjšala svoje bogastvo (zalogo kapitala), na podlagi katere ustvarja dohodek.

Ob pojavu koncepta uravnoteženega razvoja se je tradicionalni pristop pogleda na kapital, ki zagotavlja dohodek državljanom, najprej razširil tudi na t.i. naravni kapital (angl.: natural capital) in njegovo produkcijsko zmožnost, ki predstavlja doprinos okolja k razvoju. Naravnemu kapitalu sta sledila človeški kapital in socialni kapital, ki naj bi tudi bila zajeta v izračunu. Definicija uravnoteženega razvoja, temelječega na kapitalski metodi, je tako sledeča: **»Uravnoteženi razvoj je razvoj, ki zagotavlja ohranjanje bogastva na prebivalca preko zamenjave ali ohranjanja virov takšnega bogastva - zaloge proizvedenega, človeškega, socialnega in naravnega kapitala«** (UN et al., 2003, str. 4).

Glavna prednost takšnega modela je po besedah njegovih zagovornikov odmik od kazalcev trenutne ekonomske aktivnosti k trendu uporabe in investicij v zaloge različnega kapitala, kar

⁷ Gre za princip, ki temelji na Sistemu nacionalnih računov (angl.: System of National Accounts).

je bistveno za zadovoljevanje potreb prihodnjih generacij (Hass, Brunvoll, Hoie, 2003, str. 12). Na drugi strani je pomanjkljivost takšnih modelov težavno vrednotenje različnih vrst kapitala (kjer po problematičnosti posebno izstopa socialno področje), vsebinsko sporno je enolično določiti medsebojno zamenljivost vseh tipov kapitala, metodološko pa je težavno vključiti več kot dve področji v enovit model. Na to pomanjkljivost je bilo opozorjeno tudi na srečanju Strokovne skupine za razvoj kazalcev uravnoveženega razvoja (UNSD) decembra 2005. Trenutno so rešitve na tem področju omejene na integracijo zgolj dveh področij - okoljsko in ekonomsko⁸.

2.2 Merjenje uravnoveženega razvoja in težave v praksi

Tako definiran pojem uravnoveženega razvoja je uporaben na več področjih in lahko služi več namenom. V prvi vrsti omogoča podrobnejšo predstavitev povezanosti in medsebojnega izključevanja (izbire) med ekonomskimi, okoljskimi in socialnimi vrednotami. Ta razmerja so še posebno zanimiva za tiste, ki sprejemajo odločitve, uporabna pa so tudi za širšo javnost. Izračunavanje indeksa oziroma spremljanje uravnoveženega razvoja omogoča tudi spremljanje in oceno posledic odločitev, ki se odrazijo v določenem daljšem časovnem obdobju. Merjenje posredno zagotavlja, da se cilji trenutne politike usmerijo v bolj dolgoročno perspektivo. Poleg tega nam spremljanje uravnoveženega razvoja seveda omogoča tudi merjenje napredka posamezne države v določenem časovnem intervalu in mednarodno primerjavo.

Uravnoveženi razvoj, kot je bil definiran v prejšnjem poglavju, ima vrsto omejitev pri implementaciji v praksi. Med njimi predvsem izstopajo naslednji:

- Koncept uravnoveženega razvoja, kot je predstavljen v Brundtlandtinem poročilu, zajema izredno širok spekter preučevanja. Sama definicija razvoja ne nudi opore pri merjenju razvoja v praksi in omogoča večje število možnih pristopov, za katere ni mednarodnega soglasja.
- Pojavi, ki naj jih uravnoveženi razvoj zajame, segajo v praktično vse razsežnosti človeškega življenja na državni in meddržavni ravni in posegajo v vse sfere posameznih vladnih politik. Zaradi izredne obsežnosti predstavlja uravnoveženi razvoj velik izziv z vidika zajemanja in merjenja vseh področij človeškega življenja.
- Posamezne države različno dojemajo in ocenjujejo razvoj oziroma uravnoveženi razvoj. Vrednote se namreč na meddržavni ravni razlikujejo do te mere, da je soglasje o pomembnosti posameznega področja težko doseči na mednarodni ravni.
- Ocenjevanje uravnoveženega razvoja, če naj bo celovito zastavljeno, zahteva veliko količino podatkov.
- Potrebe po podatkih niso statične; s časom se odpirajo nova področja, ki vplivajo na razvoj in jih je potrebno vključiti v analize. Vsaka rešitev je zato podvržena dopolnitvam in spremembam v času.

⁸ Eden izmed poskusov vključitve socialnega in ekonomskega področja je bil opravljen v European Leadership Group on Social Accounting Matrices, kar pa se je izkazalo kot manj uspešno (Stevens, 2005, str. 5).

- Zaradi širokega nabora kazalcev so podatki običajno pridobljeni iz različnih virov, kar sproži problem primerljivosti, posebno na mednarodni ravni.
- Potrebno je sprejeti kompromis med kratkoročnimi in dolgoročnimi potrebami po podatkih. Obenem je vseskozi prisotna težnja po izboljšanju kakovosti podatkov.

3 IZBOR IN OKVIR KAZALCEV RAZVITOSTI

Po krajšem zgodovinskem pregledu razvoja naborov in okvirov kazalcev so v tem poglavju predstavljeni trije sklopi, ki obravnavajo različne možne pristope pri določitvi števila kazalcev, njihova vsebinska umeščanja v okvire in možnosti njihove nadaljnje obdelave. Čeprav so podpoglavja zastavljena tako, da poskušajo slediti zaporednim korakom, ki jih raziskovalec opravi pri merjenju uravnoveženega razvoja, pa se določeni koraki prekrivajo. Izbira števila kazalcev, definicije uravnoveženega razvoja, izbor okvira in nadaljnja obdelava podatkov so namreč do določene meje povezana področja, nekatere izbire znotraj posameznih korakov pa so specifično uporabne le za določene rešitve. Nekateri pristopi se zato pojavljajo pri različnih temah.

3.1 Kronološki pregled razvoja kazalcev

Temelj in izhodišče za določitev kazalcev uravnoveženega razvoja je bil postavljen na Konferenci ZN o okolju in razvoju (angl.: United Nations Conference on Environment and Development), znani tudi kot The Earth Summit, ki je potekala v Riu de Janeiru od 3. do 14. junija 1992. Rezultat konference sta, med drugimi, tudi dva dokumenta, ki izhajata iz Brundtlandtine definicije uravnoveženega razvoja: Agenda 21 in Deklaracija iz Ria o okolju in razvoju (angl.: Rio Declaration on Environment and Development). Izhajajoč iz potrebe po merjenju uravnoveženega razvoja, ki naj zagotovi izvajanje ustreznih politik za doseg tega cilja, Agenda 21 podaja pobudo državam, mednarodnim organizacijam in nevladnim institucijam o izdelavi in uporabi kazalcev uravnoveženega razvoja na način, ki bi zagotavljal samodejno spremljanje uravnoveženosti razvoja z vključevanjem okoljske in socialne dimenzije v razvojne sisteme (40. poglavje Agende 21).

V decembru istega leta (1992) je Generalna skupščina ZN (angl.: UN General Assembly) ustanovila Komisijo ZN za trajnostni razvoj (angl.: United Nations Commission on Sustainable Development; UNCSD) z namenom spremljanja razvoja in uporabe kazalcev uravnoveženega razvoja, določenem na Konferenci ZN o okolju in razvoju. Komisija je zadolžena za spremljanje izvedbe Agende 21, Deklaracije iz Ria in kasnejšega Načrta uresničevanja iz Johannesburga (angl.: JPOI – Johannesburg Plan of Implementation). Od tega leta dalje je omenjeni oddelek center za razprave o naboru, okvirih in razvoju kazalcev uravnoveženega razvoja, v katerega so poleg nekaterih držav vključene tudi meddržavne institucije kot npr. Eurostat. Poleg razprav znotraj Komisije ZN za trajnostni razvoj so delo na področju izdelave kazalcev uravnoveženega razvoja samostojno prevzele tudi nekatere države,

katerih cilj je specifično usmerjen v merjenje nacionalno določenih ciljev razvoja. Poskuse in delo na tem področju so prevzele tudi nekatere mednarodne organizacije (npr. OECD).

Aktualnost problema nabora kazalcev uravnoveženega razvoja je bila potrjena na naslednjem Svetovnem vrhu o okolju in razvoju (ang.: World Summit on Sustainable Development in Johannesburg), ki je potekal septembra 2002 v Južnoafriški republiki in ga je organizirala Komisija ZN za trajnostni razvoj. Rezultat vrha je bilo sprejetje Deklaracije iz Johannesburga (angl.: Johannesburg Declaration on Sustainable Development) in Načrta uresničevanja Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju (angl.: Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development). V Deklaraciji je bila, med drugimi, ugotovljena in sprejeta odgovornost za napredovanje na vseh treh medsebojno odvisnih stebrih uravnoveženega razvoja – ekonomskem, socialnem in okoljskem (UN, 2002, str. 1). V Planu je izražena zavezanost za integracijo treh stebrov razvoja in določitvi bistvenih temeljev oziroma pogojev za doseg tega cilja: odprava revščine, sprememba neuravnoveženih načinov proizvodnje in porabe ter varovanje in upravljanje naravnih virov kot podlage za ekonomski in socialni razvoj. Poudarjen je bil tudi uravnoveženi razvoj v razmerah globalizacije planeta, pomembnost človekovega zdravja, uravnoveženi razvoj majhnih otoških držav v razvoju in Afrike ter ostale regionalne pobude.

Določitev kazalcev uravnoveženega razvoja in njihova umestitev v vsebinski okvir vse do danes ni zaključen projekt, saj gre za neprekinjen proces izboljšav, dopolnitev in novih rešitev. Kljub kopici predlaganih rešitev je prisotna težnja po poenotenju različnih predlogov na mednarodni ravni. Obenem je področje izredno živo in deležno hitrih sprememb. Potrebe po kazalcih uravnoveženega razvoja se s časom spreminjajo tudi zaradi svoje povezanosti s procesi odločanja, z raziskovalno sfero in drugimi uporabniki. Zaradi vsega tega je izbor kazalcev smotno umestiti v določen časovni okvir, saj so spremembe na tem področju izredno hitre.

Izbor kazalcev ter njihova umestitev v vsebinski okvir je politična odločitev. Preko te odločitve države in mednarodne organizacije izražajo svoje prioritete in se zavezujejo k ustreznemu ravnanju na izbranih področjih. Izbrani kazalci predstavljajo merilo uspešnosti vlad v razmerju do svojih državljanov oziroma volivcev.

Razvoju kazalcev uravnoveženega razvoja, kateremu smo priča od njihovega »nastanka«, žal ni sledila tudi njihova neposredna uporaba v procesih odločanja in splošno sprejetih praksah. Med razlogi za razkorak med potencialno in dejansko uporabo kazalcev uravnoveženega razvoja se navajajo trije: institucionalni, metodološki in tehnični (Pinter, Hardi, Bartlemus, 2005, str. 9-10). Kot institucionalni razlog se navaja dejstvo, da kazalce pogosto uporabljajo le organi, ki nimajo ustreznega vpliva v procesih odločanja, kar povratno zmanjšuje pomen samih kazalcev. Z metodološkega vidika je problematična predvsem vsebina merjenja in določitev mejnih oziroma ciljnih vrednosti posameznega kazalca. Tehnični problemi se nanašajo na pomanjkanje podatkov in njihovo kakovost, primerljivih definicij in časovnih vrst ali pa na stroške zbiranja v povezavi z njihovo uporabnostjo v procesih odločanja.

Tabela 1: Kronološki pregled glavnih sprejetih dokumentov oziroma sporočil mednarodnih institucij, ki pomembno zadevajo definicijo uravnoveženega razvoja, nabor in okvir kazalcev uravnoveženega razvoja

mesec	leto	dogodek	dokument	kraj	namen / rezultat
junij	1972	Konferenca ZN o človekovemu okolju	Akcijski načrt za človekovo okolje, Akcijski načrt in Deklaracija Konference ZN o človekovemu okolju	Stockholm	sprejeto soglasje o nujnosti odziva na vse večje onesnaževanje okolja
avgust	1987	ZN - Svetovna komisija za okolje in razvoj	Naša skupna prihodnost oz. Brundtlandtovo poročilo	-	sprejeta osnovna definicija uravnoveženega razvoja
junij	1992	Konferenca ZN o okolju in razvoju oz. Earth Summit	Agenda 21 in Deklaracija iz Ria o okolju in razvoju	Rio de Janeiro	pobuda o izdelavi kazalcev uravnoveženega razvoja; podlaga za delo Oddelka ZN za trajnostni razvoj
december	1992	Ustanovitev Komisije ZN za trajnostni razvoj	-	-	Spremljanje razvoja in uporabe kazalcev uravnoveženega razvoja
avgust	1996	Komisija ZN za trajnostni razvoj	Kazalci uravnoveženega razvoja: Okvir in metodologije oziroma "Modra knjiga kazalcev uravnovež. razvoja"	-	predstavitve začetnega nabora kazalcev uravnoveženega razvoja
	1996	Mednarodna skupina raziskovalcev	Principi v praksi (angl.: Principles in Practice)	Bellagio	predstavitve načel iz Bellagia
junij	1997	Posebna seja Generalne skupščine ZN oz. Earth Summit+5	Programme for Further Implementation of Agenda 21 & Programme of work of the Commission for 98-02	New York	ocena napredka in izvajanje Agende 21
december	1999	5. Mednarodna delavnica Komisije ZN za kazalce uravnovež. razvoja	sprejeti zaključki dotedanega razvoja kazalcev v procesu testiranja	Barbados	zmanjšanje števila in sprememba okvira kazalcev uravnoveženega razvoja
marec	2000	Svet Evropske unije	Lizbonska strategija	Lizbona	strategija razvoja EU med leti 2000-2010
december	2000	Svet Evropske unije	-	Nica	potrditev predlaganih kazalcev Evropske komisije
maj	2001	Svet OECD na ministrski ravni	OECD Environmental Strategy for the First Decade of the 21st Century	Paris	pobuda za izdelavo kazalcev razstavljanja (angl.: decoupling indicators)
maj	2001	Zasedanje Sveta EU (Sporočilo Evropske komisije (COM(2001)264	Trajnostni razvoj Evrope za boljši svet	Stockholm	potrditev sporočila Komisije
september	2001	Oddelek ZN za trajnostni razvoj	Kazalci uravnoveženega razvoja: Smernice in metodologije	-	predstavitve rezultatov testiranja predlaganih kazalcev uravnoveženega razvoja
februar	2002	Zasedanje Sveta EU (Sporočilo Evropske komisije (COM(2002) 82	Proti globalnemu partnerstvu za uravnoveženi razvoj	Seville	potrditev sporočila Komisije / podlaga za nabor kazalcev uravnoveženega razvoja EU
april	2002	Posebna skupina za trajnostni razvoj Sveta OECD	Indicators to Measure Decoupling of Environmental Pressure from Economic Growth	-	predstavitve 31 "kazalcev razstavljanja"
avg / sept	2002	Svetovni vrh o okolju in razvoju (Komisija ZN za trajnostni razvoj)	Deklaracija iz Johannsburga in Načrt uresničevanja Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju	Johannesburg	določitev konkretnih aktivnosti za boljše izvajanje Agende 21
december	2005	Srečanje strokovne skupine za razvoj kazalcev uravnoveženega razvoja - Oddelek ZN za trajnostni razvoj	več dokumentov, med njimi: Indicators of Sustainable Development: Proposals for a Way Forward	New York	pregled kazalcev uravnoveženega razvoja Komisije ZN za trajnostni razvoj; ocena kazalcev iz leta 2001 in nadaljnjo delo

Vir: različni viri

3.2 Možni pristopi pri določanju števila kazalcev uravnoveženega razvoja

Od svojega nastanka v začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja pa do danes se je zanimanje za kazalce uravnoveženega razvoja in njihov razvoj povečevalo. Decembra 2005 je število možnih kazalcev uravnoveženega razvoja doseglo število 669. Toliko jih namreč našteje Zbirka pobud kazalcev uravnoveženega razvoja (angl.: Compendium of Sustainable Development Indicator Initiatives), ki ga objavlja Mednarodni inštitut trajnostnega razvoja (angl.: IISD⁹).

Eden izmed problemov naborov kazalcev oziroma njihovega števila je v njihovem spreminjanju v času kot posledica odziva novih ciljev razvoja in spreminjajočih odločitev politike. S statističnega vidika je stalen nabor oziroma izbor kazalcev zaželen, saj omogoča lažje časovne primerjave, vendar so dejanske razmere predvsem posledica odziva na spremembe v okolju, ki zahtevajo prožnost modelov.

Ločimo dve glavni možnosti pri določanju števila relevantnih kazalcev z namenom merjenja razvitosti (Stevens, 2005, str. 2 in Hass, Brunvoll, Hoie, 2003, str. 10-12):

- Izbor večjega števila kazalcev za vsako od treh področij uravnoveženega razvoja (ekonomsko, socialno in okoljsko).
- Izbor skrčenega števila kazalcev (najpomembnejši, ključni kazalci znotraj področij).

3.2.1 Izbor večjega števila kazalcev

Izbor večjega števila kazalcev uravnoveženega razvoja je smiseln v povezavi z definicijo samega razvoja in ga v praksi razvijajo tako države kot mednarodne institucije. Vendar sam nabor kazalcev implicitno napeljuje na izdelavo enotnega, sestavljenega oziroma sintetičnega indeksa razvitosti, ki vsebuje informacije zbranih kazalcev in ki omogoča pretvorbo takšnega nepreglednega nabora v preglednejšo obliko, primerno za primerjavo držav na področjih kot je uravnoveženi razvoj (Stevens, 2005, str. 6) in za ocenjevanje napredka v času. Sam nabor kazalcev in kasneje izdelava sestavljenega indeksa razvitosti sta teoretično in vsebinsko zahteven projekt. V praksi se ta pristop večinoma uporablja za akademske namene, manj pa za uporabo v širši javnosti.

3.2.2 Skrčeni nabori ključnih kazalcev

Skrčeni nabori ključnih kazalcev (angl.: headline indicators) so v uporabi zaradi lažje povezave s procesi odločanja. Prednost takšne možnosti v primerjavi s prvo je v lažjem dostopu do podatkov in lažji obvladljivosti zaradi manj obsežne izhodiščne baze. Sestava

⁹ <http://www.iisd.org/measure/compendium/searchinitiatives.aspx>

sestavljenega indeksa je glede na prejšnji pristop bistveno lažji, preglednejši ter razumljivejši projekt za širšo javnost. Pri manjših naborih sestava sestavljenega indeksa tudi ni nujno potrebna; pri manjšem številu kazalcev je pregled možen tudi preko samih spremenljivk, mednarodna primerjava pa je zaradi običajno poenotenih kazalcev lažja.

Tako možnost kazalcev so izdelali v številnih državah, pa tudi mednarodnih organizacijah: Evropski agenciji za okolje (EEA), Evropski komisiji, Svetovni banki in pri OECD. Pogosto so skupine ključnih kazalcev izdelane kot dopolnilo že obstoječim širšim naborom kazalcev. Poleg organizacij se je izbora ključnih kazalcev lotilo tudi več strokovnih skupin¹⁰, kjer pa je problem poenotenja na svetovni oziroma meddržavni ravni toliko večji, v kolikor ne delujejo pod okriljem svetovnih organizacij¹¹.

Takšen pristop je primeren le pri ocenjevanju ključnih trendov na področju razvoja in pri bolj specifičnih temah, medtem ko je pri ocenjevanju celotnega področja uravnoveženega razvoja vsebinsko manj primeren. Meddržavni konsenz o izboru ključnih kazalcev uravnoveženega razvoja je težko doseči, kar je dodatna omejitev takšnega pristopa. Možna rešitev slednjega je v oblikovanju različnih naborov ključnih kazalcev za različne skupine držav, razvrščene na podlagi izbranih kriterijev (kot npr. raven razvitosti, naravna bogastva, itd.) (Stevens, 2005, str. 3). Ključni kazalci so bolj podvrženi potrebam ciljev politike, kar ne zagotavlja avtomatično tudi uravnoveženega razvoja. Pri izborih večjega števila kazalcev se takšnemu problemu ognemo.

3.3 Različni možni okviri kazalcev

Zaradi običajno večjega števila kazalcev uravnoveženega razvoja je nujno oblikovati določen okvir oziroma zgradbo kazalcev. Takšna zgradba mora izhajati iz (izbrane) definicije preučevanega pojma, predvsem pa omogoča povezavo med kazalci in proučevano problematiko. Slednje je izredno pomembno za proces odločanja oziroma za tiste, ki sprejemajo odločitve. Potreba po izgradnji okvira kazalcev je bistvena, čeprav je vsak takšen okvir vedno pomanjkljiv in nepopoln zaradi kompleksnosti uravnoveženega razvoja (Wolff, 2004, str. 2).

Okviri kazalcev naj bi v optimalnih okoliščinah (Giovannini, Linster, 2005, str.7):

- omogočali integracijo vseh treh dimenzij uravnoveženega razvoja,
- imeli trdne vsebinske podlage,
- obsegali ključne informacije za izračun izbranih kazalcev ali indeksov,
- omogočali bolj pregledno povezavo med posameznimi kazalci ter med kazalci in politikami.

¹⁰ Primeri: Balaton Group (Meadows 1998), Consultative Group on Sustainable Development Indicators (IISD 2000), RSPB-Oxfam-New Economics Foundation (RSPB 2003); vse v Pinter, Hardi, Bartlemus, 2005, str. 13.

¹¹ Kot npr. izdelava Millenium Development Goal Indicators.

Ne glede na definicijo razvoja, iz katere izhajajo kazalci, je lahko vsebinski okvir do določene mere različen. Pri oblikovanju različnih okvirov kazalcev so se v praksi razvili različni modeli oziroma pristopi (Pinter, Hardi, Bartlemus, str. 12-16). Najbolj pogosti so modeli, ki temeljijo na naslednjih izhodiščih:

- silnica-stanje-reakcija (angl.: PSR – pressure-state-response),
- kakovost življenja / kakovost okolja,
- področje merjenja / tema,
- pristop temelječ na kapitalski metodi¹².

PSR model oziroma njegove variacije¹³ temeljijo na določitvi vzročno-posledičnih povezav in jih poskušajo meriti z ustreznimi kazalci. Izkazali so se predvsem pri prikazu povezav med okoljskim in ekonomskim stebrom razvoja, medtem ko je na ostalih področjih (socialno) uporaba omejena.

Nekateri avtorji (Giovannini, Linster, 2005. str. 7-8) različne okvire kazalcev razdelijo na dve skupini: vsebinski okviri in statistični okviri.

Med vsebinskimi okviri (angl.: conceptual frameworks) so npr. umeščeni PSR in njegove variacije. Njihova glavna prednost naj bi bila v povezavi informacije različnih kazalcev in v njihovem posredovanju uporabniku ter v njihovi splošnosti in možnosti prilagajanja specifičnim potrebam.

Med statističnimi okviri (angl.: statistical frameworks) so umeščeni npr. pristopi temelječi na kapitalu (angl.: accounting frameworks). Takšni okviri omogočajo podlago za osnovne kazalce posameznih področij, njihovo kvaliteto, skladnost in medsebojno povezavo. V primerjavi s prvo skupino so bolj primerni za integrirane metode merjenja uravnoveženega razvoja in predstavljajo dobro osnovo za ocene in imputacijo manjkajočih podatkov; posebno primerni so za poglobljene analize.

3.4 Možne uporabe/obdelave zbranih kazalcev razvitosti

Pri izredno majhnem številu kazalcev uravnoveženega razvoja lahko že iz njihovega pregleda sodimo o razvitosti posamezne enote – države. Enostaven pregled kazalcev je mogoč tudi v primeru, ko preučujemo specifično področje, npr. onesnaženost zraka. V obeh primerih nadaljnja obdelava podatkov (osnovnih kazalcev/spremenljivk) včasih sploh ni potrebna. Ne glede na to pa si lahko z določenimi metodami olajšamo sam pregled ali bolje izpostavimo nekatere povezave. Tako lahko bolje prikažemo pojave iz različnih stebrov uravnoveženega razvoja, kar nam omogoča sodbe o sami uravnoveženosti takšnega razvoja in razkrivanje

¹² trenutne rešitve so usmerjene na ekonomsko in okoljsko področje uravnoveženega razvoja.

¹³ kot npr. DPSIR (angl.: Driving Force – Pressure – State – Impact – Response) model, ki ga uporablja EEA.

povezav med npr. okoljskimi in ekonomskimi spremenljivkami. V ta namen nam lahko služijo kazalci razstavljanja in kazalci, izdelani na podlagi kapitalske metode.

V ostalih primerih oziroma vselej kadar želimo informacije strniti v preglednejšo ali uporabnejšo obliko, pa je potrebno uporabiti drugačen pristop, ki omogoča agregacijo večjega števila podatkov v strnjeno obliko. Izdelava sestavljenega indeksa razvitosti lahko temelji tako na osnovnih (neobdelanih) podatkih oziroma kazalcih, kot tudi na kazalcih, opisanih v prejšnjem odstavku (kazalcih razstavljanja, kazalci na podlagi kapitalske metode).

3.4.1 Izdelava sestavljenega indeksa razvitosti

Glavna prednost sestavljenega indeksa razvitosti (angl.: composite index) je v lažji preglednosti rezultatov; primerjava med enotami in v času je enostavna. Obenem se morebitna medsebojna izključevanja med tremi stebri oziroma razlike na treh glavnih podpodročjih razvoja lažje ocenijo. Izdelava sestavljenega indeksa razvitosti pa je težaven postopek tako tehnično kot vsebinsko, posebno še pri večjih naborih kazalcev. Pri izdelavi takšnega indeksa je vedno prisoten problem prevelikega posploševanja zelo kompleksnega problema, kar lahko vodi do zavajajočih rezultatov. Vsebinsko pa je običajno potrebno sestavljeni indeks razčleniti na komponente, ki omogočajo določitev tistih področij, ki so vplivala na spremembe posamezne države relativno oziroma v časovnem obdobju.

Sestavljeni indeks razvitosti je veliko v uporabi tako pri mednarodnih institucijah kot npr. Komisiji ZN za trajnostni razvoj, Evropski komisiji in OECD, kot tudi pri posameznih državah. Primeri sestavljenih indeksov razvitosti v luči uravnoveženega razvoja so:

- **Indeks človekovega razvoja (angl.: Human Development Index - HDI)**, ki so ga razvili in ga objavljajo ZN – UNDP)
- **Indeks blaginje (angl.: Well-being Index)**, ki ga objavlja Mednarodna zveza za ohranjanje narave in naravnih virov (angl.: World Conservation Union – IUCN)
- **Indeks okoljske trajnosti (angl.: Environmental Sustainability Index)** in pilotni projekt **Environmental Performance Index**, ki ga objavlja Svetovni ekonomski forum (angl.: WEF)
- **Indeks živega planeta (angl.: Living Planet Index)**, ki ga objavlja Svetovni sklad za naravo (angl.: WWF)
- **Ekološka stopinja (angl.: Ecological Footprint) in Indeks pristnega razvoja (angl.: Genuine Progress Indicator)**, ki ga objavlja ameriška neprofitna in nestransarska organizacija Redefining Progress
- **Dashboard of Sustainability** ki ga ponujata Mednarodni inštitut za trajnostni razvoj (angl.: IISD) in Evropski statistični laboratorij (angl.: ESL)¹⁴.

¹⁴ Ustanovljen s strani Eurostata in JRC-European Commission's Joint Research Centre z namenom povečati kakovost in kohezijo evropskih statističnih sistemov. Program za izračun je dosegljiv na spletnih straneh obeh organizacij.

Prej naštetih indeksi niso izdelani kot splošni oziroma vseobsegajoči indeksi razvitosti. V tem pogledu je izjema »dashboard of sustainability«, kjer gre za računalniško podprt program/model za izračun indeksa uravnoveženega razvoja na podlagi vhodnih podatkov (kazalcev), ki jih lahko uporabnik poljubno vnaša v program. Pri ostalih indeksih bi lahko ločili dve skupini. V prvi bi bili sestavljeni indeksi, ki temeljijo na širokem naboru kazalcev in so usmerjeni na določen segment uravnoveženega razvoja (npr. na okoljsko področje)¹⁵. V drugo skupino pa bi lahko uvrstili indekse razvitosti, ki zajemajo nekoliko širše področje uravnoveženega razvoja (čeprav ne celotnega) in temeljijo na manjšem številu ključnih kazalcev¹⁶. Zaradi lažjega pregleda in zabrisanosti mej med takšnima skupinama kazalcev so ti zbrani in predstavljeni na enem mestu.

Nekateri sestavljeni indeksi, kot npr. Compass of Sustainability (AtKisson, 2005) ali Eco-efficiency indexes (ki ga je izdelala WBCSD) so bili uspešno uporabljeni na lokalni ali regionalni ravni, vendar trenutno niso primerni za mednarodne primerjave.

Nobena država še ni izdelala enotnega (sestavljenega indeksa) kazalca uravnoveženega razvoja, ki bi bil splošno sprejet na državnem nivoju, kljub nekaterim poskusom (izpostavljena sta primera Nizozemske in Danske (Hass, Brunvoll, Hoie, 2003, str. 11)). Veliko večji napredek je bil opravljen pri samem izboru kazalcev. Pogosto imajo države izdelana dva nabora kazalcev: manjši nabor ključnih kazalcev za splošno uporabo in večji ter natančnejši nabor za znanstvene oziroma posebne namene. Kljub dejstvu, da je iz takšnega nabora težko oceniti napredek države, saj se smer razvoja znotraj zbranih kazalcev navadno giblje v različne smeri, je možno analizirati spremembe na posameznem področju, ki ga zajema določen kazalec.

3.4.2 Kazalci razstavljanja

Pretvorba izbranih (osnovnih) kazalcev v nove kazalce se lahko izkaže kot koristna metoda pri določenih ciljnih opazovanju pojavov. Ena izmed takšnih je tudi uporaba kazalcev razstavljanja (angl.: decoupling indicators).

Kazalci razstavljanja so sestavljeni kazalci, ki so primerni pri preučevanju vpliva dveh ločenih področij v luči uravnoveženega razvoja. V praksi je bila metoda uporabljena pri sestavi kazalcev za oceno primerjave smeri gibanja razvoja, ki upošteva okoljsko in ekonomsko področje (Stevens, 2005, str. 4).

Na področju kazalcev razstavljanja je bila aktivno udeležena OECD (OECD, 2002). V poročilu, ki ga je izdala OECD kot odgovor na zahtevo Sveta OECD na ministrski ravni (angl.: OECD Council at Ministerial level) maja 2001, je predstavljena analitična osnova za

¹⁵ V tem pogledu so to »parcialni« indeksi razvitosti; npr. ESI kot indeks razvitosti na okoljskem področju.

¹⁶ Primer takšnega indeksa je npr. HDI – indeks človekovega razvoja.

morebitni kasnejši lažji dogovor o konkretnih kazalcih razstavljanja. Poročilo je javno dostopno od aprila 2002, predstavljeno pa je bilo na zasedanju Posebne skupine za trajnostni razvoj OECD (angl.: OECD Ad Hoc Group for Sustainable Development). V njem je predstavljenih 31 kazalcev, ki prikazujejo in povezujejo gibanje okoljskega in ekonomskega stebra v smeri uravnoveženega razvoja.

Pojem razstavljanje (angl.: decoupling) se v omenjenem poročilu nanaša na boljši prikaz povezave med degradacijo okolja (negativen vpliv na razvoj) ter ekonomskim razvojem (pozitiven vpliv na razvoj). Kazalci razstavljanja so izračunani kot relativno število, kjer se primerja vpliv na okolje (števec) glede na gibalno razvoja v imenovalcu (običajno BDP kot ekonomski kazalec). Pri samem izračunu je potrebno vedno primerjati spremembe v času, sicer kazalec ni primerljiv med državami. Okoljski kazalci so najpogosteje izraženi v fizičnih enotah mere, ekonomski kazalci pa bodisi v stalnih cenah bodisi v fizičnih enotah mere. Pri slednjih je možno uporabiti tudi drugačne kazalce kot npr. rast prebivalstva.

$$\text{kazalec} = \frac{(EP/DF)_{\text{konec obdobja}}}{(EP/DF)_{\text{zacetek obdobja}}}$$

Kjer je: EP – vpliv na okolje (angl.: environmental pressure)
 DF – gibalno razvoja (angl.: driving force)

V primeru, da je vrednost koeficienta manjša od ena, potem je to znak, da je prišlo do napredka v smeri uravnoveženega razvoja na proučevanem področju¹⁷. Napredek na proučevanem področju je tako dosežen, ko je gibanje na okoljskem področju (v negativno smer) manjše od ekonomskega gibalno razvoja (v pozitivno smer). Napredek je lahko absoluten ali relativen. Absoluten je v primeru, ko je gibanje na okoljskem področju nespremenjeno ali se celo izboljšuje ob hkratnem povečevanju gospodarskega kazalca (npr. BDP). O relativnem izboljšanju pa je govora takrat, ko je (vsebinsko negativna) rast okoljske komponente nižja od rasti ekonomske komponente. Kazalce razstavljanja se lahko nadaljnje razčleni na način, ki natančneje prikaže vzroke za ugotovljeno smer razvoja.

Uporaba kazalcev razstavljanja ima nekaj pomembnih omejitev:

- Popolnost in primerljivost podatkov skozi izbrana obdobja je težavna.
- Kazalci razstavljanja merijo spremembe v času in ne prikazujejo stanja posamezne enote. Interpretacija dobljenih rezultatov mora zato dodatno vsebovati tudi informacijo o absolutni ravni tako ekonomskih kot okoljskih kazalcev. V tem okviru je lažje soditi o tem, do katere vrednosti se lahko vrednost kazalcev razstavljanja povzpne oziroma do katere ravni se mora spustiti.

¹⁷ Iz tako predstavljenega rezultata ni moč sklepati o absolutnem ali relativnem napredku.

- Za celovitejšo sodbo o razvitosti posamezne države je obenem potrebno upoštevati tudi izhodiščno stanje; na različnih stopnjah razvoja so izhodiščni položaji in razvojni cilji posameznih držav lahko različni.
- Specifične razmere posamezne države je potrebno vključiti v interpretacijo, pri čemer so pomembni naslednji dejavniki: velikost države, gostota prebivalstva, bogatost naravnih virov, ipd.
- Kazalci razstavljanja dodatno izpustijo nekaj pomembnih segmentov uravnoveženega razvoja; ne vsebujejo informacije o zmožnosti okolja za absorpcijo in zoperstavljanje negativnim vplivom, posebno še pri obnovljivih virih. Določeni ekosistemi obenem niso dovolj natančno raziskani – določitev meja, do katerih je okolje sposobno obnove, je v takšnih primerih težavna. Pogosto pritiski na okolje tudi nimajo posledic, ki bi sledile linearnemu vzročno-posledičnemu modelu, ampak se pojavijo šele pri preseganju določene meje, ko pritiski povzročijo nenadne in kritične posledice.

Za potrebe tega dela imajo kazalci razstavljanja kot samostojna rešitev poleg zgoraj predstavljenih pomanjkljivosti še dodatne omejitve, saj ne vključujejo vseh treh stebrov uravnoveženega razvoja. Sami zase so lahko le nadgradnja osnovnih kazalcev. Ker je namen tega dela izdelava indeksa razvitosti, s katerim je mogoč celosten pogled na uravnoveženi razvoj, kazalci razstavljanja v analizo vstopajo zgolj kot vhodni kazalci¹⁸, ne morejo pa neposredno služiti kot zamenjava sestavljenim kazalcem agregatnega razvoja, saj so vezani na posamezne pare kazalcev¹⁹.

3.4.3 Merjenje razvoja preko kapitalske metode

Kapitalski pristop merjenja uravnoveženega razvoja (angl.: capital (accounting) framework) je bil uvodno predstavljen v poglavju o definiciji uravnoveženega razvoja, zato v tem delu predstavljamo nekatere praktične rešitve, ki temeljijo na tem pristopu.

Pionirsko delo na tem področju je opravil kanadski statistični urad, ki je, na podlagi izkušenj na področju kazalcev naravnega kapitala, leta 2000 pričel z aktivnejšim preučevanjem možnosti merjenja uravnoveženega razvoja. Rezultat tega dela (NRTEE, 2003) je poleg predstavitve šestih kazalcev s področja okoljske in socialne tematike tudi priporočilo za dopolnitev obstoječega kazalca BDP oziroma SNA²⁰ na način, ki bi upošteval tudi ostale oblike kapitala (naravni kapital, človeški kapital in socialni kapital). Na tak način bi bilo ocenjevanje stanja uravnoveženega razvoja bistveno lažje, prav tako bi bile povezave

¹⁸ Do neke mere je agregacija možna in v praksi tudi uporabljena; OECD je npr. izdelala agregatni kazalec razstavljanja, ki zajema vpliv vseh šestih toplogrednih plinov na klimatske spremembe (glede na vpliv posameznega plina na okolje) – »Emisije toplogrednih plinov iz vseh virov na enoto BDP«. Na podoben način je možna agregacija tudi nekaterih ostalih kazalcev (OECD, 2002, str. 24-27).

¹⁹ Kljub nekaterim poskusom na višji stopnji agregacije decoupling kazalcev so takšni pristopi šele v svoji začetni fazi (OECD, 2002, str. 20).

²⁰ Sistem nacionalnih računov (angl.: System of National Accounts) predstavlja metodološki okvir in podlago za mednarodno merjenje tržne ekonomije posameznih držav.

razvidnejše; predvsem bi takšen pristop omogočal odgovor na vprašanje ali trenutni napredek na enem področju negativno vpliva na drugega ter ali je takšen razvoj dolgoročno vzdržen. Kljub ugotovitvi, da bi bil agregatni kazalec oziroma indeks razvitosti izredno zanimiv in uporaben, ga v omenjenem delu avtorji odsvetujejo. Glavni razlog je v problemu pretvarjanja različnih vrst kapitala na skupno osnovo in problematičnost predpostavke o substituciji različnih oblik kapitala. Zaradi tega avtorji predlagajo ločeno merjenje različnih oblik kapitala.

Pomemben prispevek na tem področju je opravil tudi nizozemski statistični urad, ki je razvil Matriko nacionalnih računov z vključitvijo okoljskih računov (angl.: NAMEA - National Accounts Matrix including Environmental Accounts), kjer se poskuša vključiti okoljske podatke v SNA. Gre za dopolnjeno matriko nacionalnih računov z vhodnimi podatki naravnih virov in ekosistemskih inputov ter outputov (odpadkov) v fizičnih enotah. Termin NAMEA se je splošno uveljavil za takšne matrike. Gre torej za hibridno matriko, kjer imamo denarne (ekonomsko področje) in nedelarne podatke (okoljsko področje).

Obe zgornji možnosti vključujeta okoljsko in ekonomsko področje uravnoveženega razvoja in puščata ob strani socialni steber. Poskus povezave socialnega in ekonomskega področja na podlagi kapitalne metode je bil izdelan v Matriki socialnih računov (angl.: SAM – Social Accountng Matrix). Sistem računov SAM povezuje ekonomsko in socialno področje tako, da vključuje različne kategorije delovne sile in gospodinjstva v nacionalne račune SNA. Trenutno SAM ni primeren za podrobne analize in mednarodne primerjave.

Pri merjenju uravnoveženega razvoja velja omeniti tudi pobudo Svetovne banke, ki je razvila koncept Pristnega varčevanja (angl.: Adjusted net savings / genuine savings). Gre za poskus izdelave bilance stanja posamezne države, ki vključuje različne »postavke« kapitala, vključno z naravnim in človeškim kapitalom, kot podlago za splošno blaginjo prebivalcev. Pristno varčevanje je izračunano kot: bruto domače varčevanje – poraba osnovnih sredstev + izdatki za izobraževanje – poraba energije – poraba rudnin – neto izginjanje gozdov – škoda emisije ogljikovega dioksida (Kee, 2005, str. 6).

Trenutno najnovejši podrobno izdelan model, ki temelji na kapitalni metodi, je predstavljen v Priročniku nacionalnih računov: Enotni okoljski in ekonomski računi 2003 (angl.: SEEA 2003) (UN et al., 2003), ki skuša razširiti SNA in dopolnjuje SEEA iz leta 1993²¹. Gre za soroden projekt NAMEA pristopu, pri čemer pa okoljsko področje ni nujno vključeno preko hibridnih računov; določene kategorije naravnega kapitala so denarno ovrednotene.

Kot pomanjkljivost kapitalnih pristopov se tudi v SEEA opozarja na težavno vrednotenje različnih vrst kapitala v praksi. Bistvena je namreč predpostavka, ali gre v primeru ekonomskega (proizvedenega) in naravnega kapitala za medsebojno komplementarnost ali

²¹ SEEA 1993 kot podlaga za SEEA 2003 so predvsem predstavile možnosti za nadaljnji razvoj in ne toliko konkretnih rešitev.

neodvisnost²². Če sprejmemo predpostavko, da sta v principu dve področji (npr. okoljsko in ekonomsko) komplementarni, potem je razvoj lahko uravnotežen tudi v primeru degradacije okolja pod pogojem, da je hkrati prišlo do večjega povečanja proizvedenega kapitala. To v praksi pomeni, da je potrebno naravni kapital denarno ovrednotiti. V nasprotnem primeru, ko se bolj nagibamo k trditvi, da sta oba tipa kapitala neodvisna, potem mora biti zaloga obeh nespremenjena za zadostitev pogoja uravnoteženosti. V tem primeru tudi ni potrebe po pretvarjanju različnih vrst kapitala na skupno osnovo – okoljski podatki so lahko v fizičnih enotah mere. Za določene kategorije naravnega kapitala (npr. čist zrak) je predpostavka o komplementarnosti neprimerna, saj ne obstaja zamenjava zanjo. Pri določenih kategorijah, kot npr. nekaterih surovinah) pa s spreminjanjem tehnologije prihaja do določene zamenjave med ekonomskimi in okoljskimi kategorijami. Do podobnega problema bi prišli tudi v primeru, ko bi imeli v modelu več vrst kapitala oziroma v primeru, da bi model upošteval tudi človeški in socialni kapital.

Pomembna pomanjkljivost takšnih pristopov ostaja tudi zadostno vključevanje človeškega in socialnega kapitala v modele. Tako tudi najnovejši SEEA 2003 teh dveh oblik kapitala ne upošteva. Ob odpravi te pomanjkljivosti bi lahko SEEA služila kot osnovno ogrodje za merjenje uravnoteženega razvoja (Pinter, Hardi, Bartlemus, 2005, str. 9).

Kapitalske metode merjenja uravnoteženega razvoja, podobno kot kazalci razstavljanja, ne ponujajo celovite rešitve prikaza uravnoteženega razvoja. Njihova aplikativna vrednost je trenutno omejena na omogočanje osnove za nadaljnjo obdelavo, tudi v okviru sestavljenih indeksov.

3.5 Nekatero omejitve, skupne vsem pristopom

Vsi predstavljeni pristopi oziroma metode pri merjenju uravnoteženega razvoja se srečujejo z nekaterimi skupnimi omejitvami, med katerimi želimo izpostaviti predvsem dve:

- globalne posledice,
- problematičnost merjenja socialnega področja.

Obe omejitvi na kratko predstavljamo v naslednjih poglavjih.

3.5.1 Globalne posledice

Uravnoteženi razvoj, ki upošteva globalne posledice delovanja, je definiran kot »**razvoj, ki zadovoljuje potrebe ene države, ne da bi pri tem oviral sposobnost ostalih držav pri zadovoljevanju njihovih lastnih potreb**« (Stevens, 2005, str. 6). Kazalci, ki se zbirajo na državni ravni naj bi bili, na podlagi takšne definicije, dopolnjeni s kazalci, ki odražajo

²² Gre za dva skrajna pogleda; dejansko je potrebno določiti stopnjo komplementarnosti oziroma neodvisnosti obeh vrst kapitala.

eksternalije na ekonomskem, okoljskem in socialnem področju. Predlogi na tem področju zajemajo npr.:

- Na okoljskem področju: kazalci za merjenje uvoza dobrin, ki vsebujejo pomemben delež ogljika (kot npr. jeklo in kemikalije). Omejitve emisij CO₂ na državnih ravneh in podatki na njihovi osnovi so lahko zavajajoči v primeru obsežnega uvoza dobrin iz držav, kjer ni tako rigoroznih okoljevarstvenih omejitev.
- Na socialnem področju: kompleksni kazalci mednarodnih tokov kapitala, človeških in naravnih virov. Za številne države v razvoju predstavlja odtok kapitala v obliki glavnice in obresti več kot polovico novih pritokov kapitala, prejetega v obliki mednarodne pomoči. Takšne države se tako zadolžujejo za poplačilo zapadlih obveznosti.

3.5.2 Problematičnost socialnega področja

Merjenje socialnega stebra uravnoteženega razvoja se je izkazalo kot posebno težavno zaradi petih glavnih značilnosti področja:

- med državami obstajajo velike razlike v interpretaciji definicije socialnega razvoja.
- v primerjavi z ekonomskim in okoljskim področjem je za socialno področje značilno, da je zanj težje izdelati kazalce v obliki zaloge kapitala. Pogosto se socialne teme povezujejo z dostopom do priložnosti (npr. možnost izobraževanja) in/ali zahtevajo podatke o razporeditvi virov znotraj družbe. Posledično je možnost uporabe kapitalskega pristopa na socialnem področju omejena.
- socialni kapital odraža skupne norme in vrednote posamezne družbe, ki so po svoji naravi subjektivne in težavne pri mednarodnih primerjavah.
- težje je meriti uravnoteženost institucij v času, predvsem sistemov socialne zaščite. Za merjenje uravnoteženega razvoja so potrebni kazalci, ki merijo pritiske na socialne institucije, odzive vlade in posledice, ki jih sprožajo različne organizacije in institucije.
- socialni steber razvoja pokriva široko področje in raznovrstne teme. OECD jih razdeli na štiri glavne cilje (Stevens, 2005, str. 5-6):
 - izboljšanje posameznikove samozadostnosti,
 - pravična razdelitev,
 - izboljšanje zdravja prebivalcev,
 - zagotovitev socialne kohezije.

3.6 Pregled nabora in okvirov kazalcev uravnoveženega razvoja meddržavnih in državnih institucij

Komisija ZN za trajnostni razvoj je avgusta 1996 sprejela in izdala dokument *Kazalci uravnoveženega razvoja: Okvir in metodologije* (angl.: *Indicators of Sustainable Development: Framework and Methodologies*), imenovano tudi *Modra knjiga kazalcev uravnoveženega razvoja* (angl.: *Blue Book on Sustainable Development Indicators*). V poročilu je predstavila nabor kazalcev uravnoveženega razvoja (134) z ustreznimi metodologijami zajetja, razvrščenimi v štiri glavna področja: socialno, ekonomsko, okoljsko in institucionalno. Omenjena štiri področja so predstavljala horizontalno strukturo matrike. Vertikalno pa so bili kazalci urejeni na podlagi modela »gibalo razvoja-stanje-reakcija« (angl.: DSR - driving force-state-response model), ki sledi konceptu modela »silnica-stanje-reakcija« (angl.: PSR - pressure-state-response model)²³. Vsak kazalec je vsebinsko povezan z Agendo 21. Kazalci so bili uporabljeni oziroma testirani s strani 22 držav, ki so uradno pristopile k projektu in z nekaterimi ostalimi državami, ki so vzporedno sledila testiranju. V procesu testiranja²⁴ se je okvir kazalcev spremenil, spremenilo pa se je tudi njihovo število. Doseženo je bilo soglasje, da je potrebno število kazalcev zmanjšati in jih urediti v okvir, ki temelji na (štirih) področjih merjenja (namesto DSR metode in posameznih poglavij Agende 21). Rezultat projekta je bila določitev 58 ključnih kazalcev, umeščenih znotraj področij merjenja / tem, predstavljenih v publikaciji *Kazalci uravnoveženega razvoja: Smernice in metodologije* (angl.: *Indicators of Sustainable Development: Guidelines and Methodologies*), ki je izšla septembra 2001.

Nabor in okvir kazalcev uravnoveženega razvoja, ki ga je razvila UNCSO, ni sprejet na svetovnem nivoju, pogosto pa služi kot podlaga in osnova za izdelavo kazalcev posamezne države in nekaterih mednarodnih organizacij. Kljub dejstvu, da so določeni elementi skupni vsem različnim naborom kazalcev, je trenutno izdelanih in predlaganih več možnih naborov oziroma okvirov kazalcev celo znotraj mednarodnih organizacij (Hass, Brunvoll, Hoie, 2003). Najbolj pogosto je uporabljen model, ki kazalce umesti po principu področij merjenj (tem); uporabljeni so trije stebri uravnoveženega razvoja: ekonomski, okoljski in socialni (včasih poimenovan tudi kulturni). Poleg tega kriterija različne države uporabljajo tudi dodatne modele²⁵ ali pa izbranemu principu področij merjenja dodajajo dodatne stebre uravnoveženega razvoja²⁶. Tudi Evropska komisija oziroma statistični urad Eurostat pozna več različnih okvirov oziroma naborov kazalcev.

²³ PSR je razvil Statistični urad Kanade (Rapport and Friend 1979) v Pinter, Hardi, Bartlemus, 2005, str. 17)

²⁴ Spremembe so posledica predloga Expert Group Meeting on Indicators of Sustainable Development, ki je aprila 1999 predlagala spremembo okvira kazalcev. Na podlagi zaključkov 5th International Workshop on CSD Indicators of Sustainable Development, ki je potekalo decembra 1999 v Barbadosu in poročila Consultative Group of Experts to Identify Themes and Core Indicators of Sustainable Development iz marca 2000 se je testiranje kazalcev zaključilo.

²⁵ Npr. model »gibalo razvoja-stanje-reakcija« (angl.: DSR – Driving force / State / Response model) ali eno izmed njegovih različic.

²⁶ Pogosto je dodan četrti steber, t.i. institucionalni steber uravnoveženega razvoja.

V večini držav so državni statistični uradi odigrali glavno vlogo pri razvoju in ocenjevanju kazalcev uravnoveženega razvoja, pri čemer so pogosto sodelovali z ostalimi vladnimi in nevladnimi organizacijami ter gospodarskimi institucijami.

Celovit pregled naborov kazalcev izbranih državnih in meddržavnih institucij in njihovih okvirov, zbranih za namene ocenjevanja uravnoveženega razvoja, je podrobno obdelan v dokumentu OECD (Hass, Brunvoll, Hoie, 2003, str. 16-83). V pregled so vključeni le tisti nabori, ki upoštevajo vse tri glavne dimenzije (stebre) uravnoveženega razvoja. Poleg same zastopanosti posameznega področja merjenja je pri takšnih primerjavah naborov izredno težavno določiti tudi primerljivost posameznih kazalcev glede na definicijo in podatke. Razvoj in zbiranje kazalcev in njihovih umeščanj v ustrezne okvire je v večini držav šele v procesu nastajanja in izboljšav. Vzporedno s tem je občutiti težnjo k harmonizaciji med državami z namenom boljše primerljivosti.

Veliko število držav in mednarodnih organizacij se je pri izboru in ocenjevanju kazalcev oprlo na načela iz Bellagia (angl.: Bellagio Principles). Ta načela so rezultat skupnega posvetovanja mednarodne skupine raziskovalcev, ki so se zbrali v Bellagiu (Italija) leta 1996 z namenom pregledati dotedanje delo pri razvoju kazalcev uravnoveženega razvoja. (Hardi, Zdan, 1997, str. 2-4). Zbrana so v 10 načelih, ki so povzeta v spodnji tabeli.

Tabela 2: Deset načel iz Bellagia za vrednotenje kazalcev uravnoveženega razvoja

Načelo št. 1 namen	Ocena napredka v smeri uravnoveženega razvoja mora biti pogojena z natančno vizijo takšnega razvoja in definicijo natančnih ciljev, s pomočjo katerih je ocenjevanje napredka možno.
<i>Ocena napredka v smeri uravnoveženega razvoja naj vključuje/upošteva:</i>	
Načelo št. 2 celovit pogled	<ul style="list-style-type: none"> - pregled tako celotnega sistema kot njegovih delov - stanje, smer in jakost sprememb na socialnem, ekonomskem in okoljskem podsistemu, njihovih sestavnih delov in medsebojnih povezavah - tako pozitivne kakor tudi negativne posledice človeškega delovanja na način, ki vključuje stroške in koristi za človeški in okoljski vidik tako v denarnem kot nedenarnem merilu
Načelo št. 3 bistveni elementi	<ul style="list-style-type: none"> - enakost in neenakost znotraj današnje generacije kot tudi med današnjo in prihodnjimi generacijami, izkoriščanje naravnih virov, prekomerno uporabo in revščino, človekove pravice ter dostop do storitev - okoljske razmere, potrebne za življenje - ekonomski razvoj kot tudi netržne aktivnosti, ki izboljšujejo življenjski standard
Načelo št. 4 primeren okvir delovanja	<ul style="list-style-type: none"> - opazovanje v časovni lestvici, iz katere izhajajo tako spremembe v človeški kot okoljski sferi s čimer se omogoči spremljanje posledic današnjih odločitev tako za današnjo kot za prihodnje generacije - zagotoviti široko področje merjenja, ki naj zagotovi merjenje ne samo lokalnih ampak tudi globalnih posledic za človeka in okolje - zgodovinske in sedanje razmere kot podlaga za napovedovanje prihodnjih razmer
Načelo št. 5 praktična uporabnost	<ul style="list-style-type: none"> - natančen izbor kazalcev ki povezuje cilje razvoja s posameznimi kazalci - omejeno število glavnih področij merjenja - omejeno število kazalcev ali njihovih kombinacij z namenom omogočanja lažjega pregleda rezultatov - standardizirano merjenje, kjer je le mogoče, zaradi boljše primerljivosti podatkov - kjer je smiselno, primerjavo vrednosti kazalcev ciljni vrednosti oziroma razredom, mejnim vrednostim ali trendom
Načelo št. 6 javnost	<ul style="list-style-type: none"> - metode in uporabljeni podatki naj bodo javno dostopni - mnenja, predpostavke in nejasnosti pri podatkih naj bodo jasno predstavljeni

Načelo št. 7 <i>učinkovitost do uporabnika</i>	<ul style="list-style-type: none"> - potrebe končnih uporabnikov - odmik od kazalcev in ostalih tehnik, ki bi utegnili zapeljati končne uporabnike pri njihovem odločanju - že od začetka stremeti k preprosti strukturi in uporabi razumljivega in preprostega besedila
Načelo št. 8 <i>širina sodelujočih</i>	<ul style="list-style-type: none"> - doseči sodelovanje ključnih nacionalnih, poklicnih, tehničnih in socialnih skupin, vključno z mladimi, ženskami in avtohtonimi/manjšinskimi deli prebivalstva - doseči sodelovanje odgovornih vladnih institucij z namenom zagotavljanja povezave med procesi odločanja in zbranimi kazalci
Načelo št. 9 <i>trajnost ocenjevanja</i>	<ul style="list-style-type: none"> - možnost ponavljajočega merjenja z namenom določitve trendov - iterativnost, prilagodljivost in odzivnost na spremembe in negotovosti zaradi kompleksnosti in spreminjajočih se sistemov - spremembo ciljev, okvirov in kazalcev skladno z novimi dognanji - spodbujanje razvoja kolektivnega učenja in povratnih informacij za tiste, ki sprejemajo odločitve
Načelo št. 10 <i>statistični uradi</i>	<p>Stalnost spremljanja napredka v smeri uravnoveženega razvoja naj bo omogočena z:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dodeljevanjem odgovornosti in omogočanjem podpore procesu odločanja - zagotovitvijo institucionalnih zmogljivosti za zbiranje podatkov, vzdrževanje in dokumentiranje na državnih ravneh

Vir: Hardi, Zdan, 1997, str. 2-4

Kriterij za določitev ali gre v posameznem primeru za »dober« kazalec je odvisen od uporabnika. Zaradi tega razloga je nemogoče določiti kazalce, ki so primerni za vse potrebe. Zato se za različne potrebe oblikujejo različni nabori kazalcev. Na to možnost je bilo opozorjeno že v podpoglavju o možnih pristopih pri naboru kazalcev – široki nabori kazalcev so primerni za znanstvene namene, skrčeni nabori ključnih kazalcev pa so pogosto uporabljeni za širšo javnost in za tiste, ki sprejemajo odločitve.

Bellagiova načela (Hass, Brunvoll and Hoie, 2003, str. 10) predlagajo naslednje kriterije pri izboru kazalcev:

- uporabnost za politično odločanje,
- preprostost,
- veljavnost,
- razpoložljivost časovnih serij,
- kakovost in dostopnost podatkov,
- možnost agregiranja podatkov,
- odzivnost na majhne spremembe,
- zanesljivost.

Še nekoliko podrobnejše kriterije je razvila OECD pri razvijanju okoljskih kazalcev. Ne glede na to, da so bili kriteriji izdelani specifično za okoljske kazalce, je njihova uporabna vrednost širša.

Tabela 3: Kriteriji za izbor kazalcev, ki jih predlaga OECD (izdelani za okoljske kazalce)

Uporabnost za politično odločanje in druge končne uporabnike

- Kazalci naj bodo preprosti z možnostjo preučevanja trenda v času
- Naj bodo odzivni na spremembe v okolju in na delovanje človeka
- Predstavljajo naj celovito sliko okoljskih značilnosti, vplivov na okolje in odzivnost družbe na te vplive
- Predstavljajo naj osnove za mednarodne primerjave
- Naj bodo bodisi usmerjeni za državne namene bodisi primerni za prikaz globalnih pojavov, ki povratno vplivajo na posamezno državo
- Imajo mejno ali referenčno določeno vrednost, ki omogoča primerjavo in določitev pomembnosti za končnega uporabnika

Analitična točnost

- Kazalec naj bo teoretično dobro definiran v znanstvenem in tehničnem smislu
- Naj temelji na mednarodnih standardih in mednarodnih soglasjih o njegovi uporabi
- Je primeren za povezavo z ekonomskimi modeli, napovedovanji in informacijskimi sistemi

Izmerljivost

- Podatki naj bodo razpoložljivi oziroma dosegljivi ob primernem razmerju med stroški in koristmi
- Primerno dokumentirani in ustrezne kvalitete
- Redno osveževani v skladu z zanesljivimi metodami

Vir: Hass, Brunvoll, Hoie, 2003, str. 10

V primeru uporabe kazalcev v procesih odločanja je načeloma zaželeno manjše število kazalcev zaradi njihovega lažjega pregleda. Poleg tega je nujno, da se gibanje vsakega kazalca določi kot zgolj pozitivno ali negativno.

Za namene mednarodnih primerjav se zdi najbolj smotrno upoštevati delo mednarodnih organizacij glede možnih naborov kazalcev in vsebinskih okvirov. Njihov cilj je namreč zagotoviti čim večjo primerljivost med državami, kar ne velja nujno za državne organe in urade. Na tem področju so aktivne predvsem OECD, UNCSD in Eurostat. Pri tem je moč ugotoviti, da je eden izmed problemov pobud mednarodnih organizacij (Hess, Brunvoll, Hoie, 2003, str. 19) v tem, da države selektivno izbirajo in uporabljajo kazalce, ki jih predlagajo mednarodne organizacije, s čimer je otežena celovita mednarodna primerjava zaradi nepopolnosti podatkov. Reševanje tega problema je ena ključnih nalog omenjenih organizacij. Težava je tudi v različnih definicijah uravnoveženega razvoja, ki je v uporabi v določeni državi. Zaradi tega se poskuša oblikovati nekakšno skupino kazalcev, ki so sprejemljivi za vse države, njihovo število pa naj bi se v procesu harmonizacije in mednarodne primerljivosti postopno večalo.

Ker nameravamo v tem delu proučevati države EU, je tako iz teoretičnega vidika kot tudi zaradi razpoložljivosti ter primerljivosti podatkov najbolj zanimiv Eurostatov nabor kazalcev uravnoveženega razvoja.

3.7 Nabor kazalcev uravnoveženega razvoja Evropske komisije / Eurostata

Nabori kazalcev Evropske komisije oziroma njenega statističnega urada – Eurostata ne izhajajo toliko iz teoretičnih podlag kot iz sprejetih političnih konsenzov o področjih, ki jih je potrebno spremljati in ocenjevati skladno s sprejeto strategijo oziroma politiko na ravni Evropske unije. Razdeljeni so v okvire na podlagi področij merjenja /tem.

Eurostat ima na svoji spletni strani predstavljene štiri nabore/okvire kazalcev:

- strukturni kazalci (angl.: structural indicators),
- euro-kazalci (angl.: euro-indicators),
- dolgoročni kazalci (angl.: long-term indicators),
- kazalci uravnoveženega razvoja (angl.: sustainable development indicators).

3.7.1 Strukturni kazalci

Nabor **strukturnih kazalcev** je nastal kot odgovor na strateški cilj, sprejet s strani Sveta evropske unije v Lizboni marca 2000. Cilj »Lizbonske strategije« je zagotovitev visoke zaposlenosti, gospodarskih reform in socialne kohezije kot sestavni del na znanju temelječega gospodarstva, kot strateškega cilja za tekoče desetletje. Skladno s tem ciljem naj bi Evropska unija postala najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, zmožno uravnoveženega razvoja, z večjim številom kakovostnih delovnih mest in večje socialne kohezije (5. člen zaključkov Sveta).

Na podlagi sprejetega cilja je Evropska komisija pripravila nabor 35 kazalcev v septembru 2000, ki jih je uradno potrdil Svet Evropske unije v Nici v decembru 2000. Evropska komisija na letni ravni in na podlagi strukturnih kazalcev pripravlja t.i. Pomladansko poročilo²⁷ (angl.: Spring Report) Svetu EU o napredku v smeri lizbonskih kriterijev. Strukturni kazalci so bili predstavljeni v prvem Pomladanskem poročilu v letu 2001 na zasedanju Sveta EU v Stockholmu. Od svojega nastanka se je število kazalcev v letu 2002 sprva povečalo na 42, v naslednjem letu se je zajetje podatkov razširilo še na pristopne in države kandidatke, v letu 2004 pa je Svet EU potrdil krajši seznam ključnih strukturnih kazalcev. Na podlagi Lizbonske strategije in po petih letih spremljanja napredka na tem področju je Evropska komisija v letu 2005 oziroma na polovici zastavljene poti iz Lizbone, predlagala določene popravke in izpostavila ključna področja zastavljenih lizbonskih ciljev (EC, 2005). Največji poudarek je na gospodarski rasti in delovnih mestih.

²⁷ Sprva je bilo poročilo poimenovano Sintezno poročilo (angl.: Synthesis Report).

Strukturne kazalce brezplačno objavlja na svoji spletni strani Eurostat, ki je tudi zadolžen za njihovo zbiranje. Strukturni kazalci so razdeljeni na šest glavnih področij merjenja, ki so predstavljeni v spodnji tabeli.

Tabela 4: Strukturni kazalci; razdelitev po področjih merjenja in njihovo število

Področje merjenja	Št. kazalcev
1. Splošno gospodarsko ozadje	11
2. Zaposlenost	24
3. Raziskave in razvoj	26
4. Ekonomske reforme	27
5. Socialna kohezija	23
6. Okolje	17
SKUPAJ	128

Vir: Eurostat, december 2005

3.7.2 Evro-kazalci

Nabor evro-kazalcev je namenjen ocenjevanju preteklega in kratkoročnega gospodarskega stanja v Evroobmočju, Evropski uniji in njenih članicah. Namenjeni so predvsem poklicnim uporabnikom, kot npr. uradnim statistikom, ekonomistom, akademikom in znanstvenikom, novinarjem, itd., uporabni pa so tudi širše. Podatki se zbirajo na mesečnih oziroma četrtletnih osnovah.

Evro-kazalci so razdeljeni na osem glavnih področij merjenja, nekateri izmed njih pa so podrobneje razdeljeni še na podpodročja. Število vseh kazalcev v decembru 2005 je enako 274. Vsebinsko gledano pa je število kazalcev manjše, saj je v nekaterih primerih razlika med kazalci samo v periodiki kazalca (mesečni, kvartalni podatki) ali pa gre za indekse z različnimi osnovami. Pregled kazalcev po področjih in podpodročjih je prikazan v prilogi (glej Tabela 19 na str. 10)

3.7.3 Dolgoročni kazalci

Dolgoročni kazalci so vsebinsko podobni evro-kazalcem, le da so izraženi na letni osnovi. V primerjavi s prvimi so tudi številnejši in zajemajo več področij merjenja. Nekatera področja oziroma kazalci se obenem pojavljajo na različnih področjih merjenja: kazalci onesnaževanja pri kmetijski uporabi zemljišč se skoraj v celoti pojavijo tako na področju »kmetijstva, gozdarstva in ribištva« kot na področju »okolja in energije«. Pregled kazalcev po področjih in podpodročjih je prikazan v prilogi (glej Tabela 20 na str. 1).

3.7.4 Kazalci uravnoveženega razvoja

Teoretična podlaga

Kazalci uravnoveženega razvoja, kot jih podaja na svoji spletni strani Eurostat, temeljijo na štirih glavnih sklopih dokumentov (Wolff, 2004, str. 2-4 in spletna stran Eurostata): Strategiji trajnostnega razvoja EU, sporočilu Komisije »Nasproti globalnemu partnerstvu za uravnoveženi razvoj«, Lizboski strategiji iz leta 2000 in Načrtu uresničevanja Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju in Deklaracija iz Johannesburga. V nadaljevanju so predstavljeni dokumenti podrobneje opisani.

Strategija trajnostnega razvoja EU

Strategija trajnostnega razvoja EU (angl.: EU Sustainable Development Strategy), ki jo je sprejel Svet Evropske unije v Gothenburgu junija 2001 in je predstavljena v sporočilu Komisije²⁸ – »Trajnostni razvoj Evrope za boljši svet«, je glavna podlaga za izbor kazalcev. Na zasedanju je Svet EU ekonomskemu in socialnemu stebru razvoja, določenemu že v Lizbonski strategiji, dodal še tretje, okoljsko področje, kot enakovredno komponento preostalima dvema. Strategija je osredotočena na šest glavnih tem/ciljev:

- Omejiti klimatske spremembe in povečana uporaba čiste energije.
- Odpraviti negativne vplive na zdravje.
- Odgovornejše ravnanje z naravnim bogastvom.
- Izboljšanje prometnega sistema in upravljanja z zemljo.
- Borba proti revščini in socialni izključenosti.
- Ukrepi zaradi ekonomskih in socialnih posledic starajočega prebivalstva.

Sporočilo Komisije »Nasproti globalnemu partnerstvu za uravnoveženi razvoj«

Zgoraj opisana področja merjenja / teme so bile dopolnjene februarja 2002, ko je Svet EU potrdil naslednje sporočilo Komisije – »Nasproti globalnemu partnerstvu za uravnoveženi razvoj«²⁹. V njem je določenih šest glavnih tem / ciljev, ki se v veliki meri prekrivajo s cilji, določenimi v Strategiji trajnostnega razvoja. Dodatno pa opisujejo vpliv EU na trajnostni razvoj preostalega sveta (t.i. globalni vidik) ter dodajajo nekatera nova področja. Cilji / teme so:

- Trgovina in trajnostni razvoj – pozitivni vidik globalizacije.
- Borba proti revščini in spodbujanje socialnega razvoja.
- Trajnostno upravljanje naravnih in okoljskih virov.
- Izboljšanje kohezije politik EU.
- Boljše državno vodenje na vseh nivojih.
- Financiranje trajnostnega razvoja.

²⁸ Commission Communication COM(2001)264 final of 15.05.2001: A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development.

²⁹ Commission Communication COM(2002) 82 final of 13.02.2002: Towards a global partnership for sustainable development.

Prioritete, določene v Strategiji trajnostnega razvoja EU in Globalnega partnerstva skupaj določajo sedem področij merjenja / tem, ki jih v tem trenutku zbira in objavlja Eurostat: revščina in socialna izključenost, staranje družbe, javno zdravstvo, klimatske spremembe in energija, upravljanje z naravnimi viri, promet ter globalno partnerstvo.

Lizbonska strategija

Lizbonska strategija iz leta 2000 je predvsem podlaga za ekonomski steber razvoja oziroma za prvo izmed desetih področij merjenja, ki jih objavlja Eurostat.

Načrt uresničevanja Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju in Deklaracija iz Johannesburga

Načrt uresničevanja Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju (angl.: Plan of Implementation of the World Summit on Sustainable Development) in Deklaracija iz Johannesburga predstavljata zadnji sklop dokumentov. V njem je izražen namen EU po prevzemu vodilne vloge v svetu na področju načinov porabe in proizvodnje ter odgovornega vodenja države. Glavne prioritete, določene v dokumentih, se nanašajo na:

- Odpravo revščine, vključno z izboljšanjem oskrbe z vodo in zdravstvenimi razmerami.
- Spremembo neuravnoveženih načinov proizvodnje in porabe, vključno s področji: energija, promet, odpadki, kemikalije in okoljsko in socialno odgovornostjo gospodarskih družb.
- Ohranjanje in upravljanje z naravnimi viri ekonomskega in socialnega razvoja
- Zdravstvo in trajnostni razvoj.
- Trajnostni razvoj majhnih otoških držav v razvoju in Afrike.
- Način izvajanja (Uradna razvojna pomoč, sodelovanje).

Velik del zgoraj naštetih prioritet je že vključenih v okvir kazalcev, opredeljenih v Strategiji in Globalnem poročilu. Omenjena dokumenta sta podlaga za dve od desetih področij, in sicer Načini proizvodnje in porabe ter Odgovorno vodenje države.

Poleg omenjenih dokumentov so se pri pripravi okvira oziroma nabora kazalcev upoštevali tudi drugi predlogi s strani Komisije ZN za trajnostni razvoj ter OECD in pa nabori kazalcev: Strukturni kazalci, Laeken kazalci, ipd³⁰. Zaradi želje po uravnoveženosti treh stebrov razvoja so bili pri izdelavi nabora upoštevani tudi drugi pristopi, kot npr. kapitalski pristop k uravnoveženemu razvoju, posebno še SEEA (pri povezavi okoljskega in ekonomskega področja³¹). Predstavljen okvir / nabor kazalcev ni dokončen, saj gre za ponavljajoč proces spreminjanja strategij razvoja in prilagajanja kazalcev.

³⁰ Potencialna vključitev kazalca v izbor je potekala na vsebinski preveritvi le-tega

³¹ Vključitev socialnega področja v SEEA je v eksperimentalni fazi v nekaterih članicah EU

Kriterij za vključevanje kazalcev v nabor

Kriteriji, uporabljeni pri izbiri kazalcev v posamezna področja, katerim je sledila tudi delovna skupina za razvoj kazalcev trajnostnega razvoja in so bili opredeljeni v sporočilih Komisije, lahko povzamemo v devetih načelih (Wolff, 2004, str. 7):

- izbran kazalec naj bi zajel bistvo problema in naj bi imel jasno in splošno sprejeto interpretacijo vrednosti,
- kazalec naj bo robusten in statistično veljaven,
- kazalec mora odražati spremembe sprejetih odločitev politike,
- kazalec mora odražati pojave, ki se jih da meriti in so primerljivi med članicami EU ter, kolikor je možno, tudi z mednarodnimi standardi ZN in OECD,
- vrednosti posameznih kazalcev naj bodo pravočasno razpoložljive in dovzetne za revizije,
- zagotavljanje podatkov posameznega kazalca naj ne predstavlja bremena, ki bi bilo nesorazmereno z ugodnostmi za države članice, podjetja oziroma državljane,
- portfelj oziroma izbor kazalcev naj bo v največji možni meri uravnotežen po posameznih področjih,
- kazalci naj bi bili medsebojno usklajeni znotraj področja; kot taki ne smejo odkrivati možnosti različnih sporočilnih vrednosti,
- izbor kazalcev mora biti transparenten in dostopen, kolikor je mogoče, vsem državljanom Unije.

V primerih, ko delovna skupina ni razpolagala s kazalcem, ki bi izpolnjeval zgornja načela, so bili kazalci označeni kot »najboljši razpoložljivi« (angl.: best available) in »najboljši zaželeni« (angl.: best needed). Prvi predstavljajo kazalce, ki so trenutno najboljše med razpoložljivimi kazalci, drugi pa zaželeni kazalci, ki še niso izvedljivi zaradi metodoloških ali podatkovnih problemov (Wolff, 2004, str. 6-7). Kazalci naj bodo letni in na državni osnovi.

Predstavitev nabora kazalcev

Predstavljene podlage za izbrane nabore kazalcev zajemajo vse tri stebre uravnoveženega razvoja: ekonomski razvoj, socialno kohezijo in varovanje okolja. Nabor so pripravili strokovnjaki, zbrani v »Delovni skupini za razvoj kazalcev trajnostnega razvoja« (angl.: Eurostat Task Force on Sustainable Development). Organizirani so v deset področij merjenja oziroma tem, ki odsevajo politične prioritete, določene v Strategiji in kasnejše potrjene smernice. Posamezne članice so samostojne pri odločitvi, ali jim tako predlagana razdelitev in izbor kazalcev ustreza za svoje potrebe.

Deset področij merjenja (prva raven) je nadalje razdeljenih na podpodročja (druga raven), ta pa so še podrobneje razdeljena na »področja, ki jih je potrebno upoštevati« (angl.: areas to be addressed) oziroma na tretjo raven. Različne ravni merjenja imajo različne namene oziroma so namenjene različnim končnim uporabnikom.

Tabela 5: Tri ravni kazalcev uravnoteženega razvoja

Raven	Ogrodje nabora	Namen	Končni uporabnik
1	Področje	Glavni kazalci za osnovne analize politik in merjenja napredka na področju zastavljenih ciljev	Za tiste, ki sprejemajo odločitve na najvišji ravni in za širšo javnost
2	Podpodročje	Ocenjevanje glavnih politik in podrobnejše analize napredka na področju zastavljenih politik	Za tiste, ki sprejemajo odločitve in širšo javnost
3	Področja, ki jih je potrebno obravnavati (podrobnejše teme znotraj področij)	Natančnejša analiza politik, trendov in kompleksnih vprašanj znotraj področij ali povezave z ostalimi področji	Poklicna javnost (npr. akademski krogi)

Vir: Eurostat, december 2005

Področja merjenja se do določene meje prekrivajo. Nekatera gibala razvoja (npr. energijska poraba) vplivajo na razvoj na več področjih merjenja, vendar zaradi tega niso predstavljena na več mestih, so pa nekatere teme razdeljene in predstavljene na različnih področjih (glej Tabela 21 v Prilogi na str. 3). Področja se med seboj razlikujejo glede širine obravnavanega problema; nekatera so omejena na ožje definirano področje, druga zajemajo vse tri stebre uravnoteženega razvoja. Zaradi tega so kazalci razdeljeni po področjih glede na določeno prioriteto listo, vendar so obenem zastavljeni (preko definicij, klasifikacij in strukture podatkov) na način, da so uporabni tudi na ostalih področjih.

Čeprav je vsebinski okvir razdeljen na tri ravni, je trenutno (spletna stran Eurostat) nabor razdeljen do podpodročja (II. raven). V spodnji tabeli sta zato prikazani prvi dve ravni, do katerih so razpoložljivi kazalci razporejeni, medtem ko je teoretična razdelitev predstavljena v prilogi (glej Tabela 22 na str. 10).

Tabela 6: Kazalci uravnoteženega razvoja; razdelitev na področja in podpodročja ter število kazalcev

Področje (I. raven)	Podpodročje (II. raven)	Št. kazalcev
1. Ekonomski razvoj	Investicije	12
	Konkurenčnost	8
	Zaposlenost	8
2. Revščina in socialna izključenost	Denarna revščina	6
	Dostop do trga dela	5
	Drugi vidiki socialne izključenosti	2
3. Staranje družbe	Primernost pokojnin	2
	Demografske spremembe	3
	Vzdržnost javnih financ	5
4. Javno zdravstvo	Varovanje človekovega zdravja in življenjski slogi	10
	Kakovost in varnost živil	1
	Ravnanje s kemikalijami	1
	Tveganje za zdravje ljudi zaradi okoljskih razmer	1
5. Klimatske spremembe in energija	Klimatske spremembe	2
	Energija	10
6. Načini proizvodnje in porabe	Ekološka učinkovitost	6
	Načini porabe	4

	Kmetijstvo	4
	Odgovornost gospodarskih družb	3
7.	Upravljanje z naravnimi viri	2
	Morski ekosistemi	1
	Tekoče vode	2
	Uporaba tal	2
8.	Promet	1
	Rast prometa	6
	Posledice prometa na okoljsko in socialno področje	5
9.	Odgovorno vodenje države	1
	Skladnost politik	3
	Sodelovanje javnosti	4
10.	Globalno partnerstvo	1
	Globalizacija trgovine	5
	Financiranja uravnoteženega razvoja	6
	Upravljanje z viri	2
SKUPAJ		141

Vir: Eurostat, december 2005

Nekateri kritizirajo okvir kazalcev, ki sledi razdelitvi na področja / teme. Takšen okvir naj ne bi omogočal neposredne povezave med tremi stebri razvoja. Obenem naj bi se pojavljala nevarnost, da različni kazalci merijo isti pojav (Kee, de Haan, 2005, str. 3).

V primeru Eurostatovih kazalcev uravnoteženega razvoja je povezava medsebojnih vplivov treh stebrov uravnoteženega razvoja v naboru kazalcev zajeta na več načinov. Že sam izbor kazalcev po posameznih področjih zagotavlja obravnavo tem z vseh treh področij. Pri izboru so imeli kazalci SEEA prednost, kar dodatno izpostavlja uravnoteženost področij.

Preostale analitične možnosti za preučevanje uravnoteženosti razvoja zajemajo nadaljnjo obdelavo osnovnih podatkov (Wolff, 2004, str.6):

- v posameznem kazalcu se v določenih primerih lahko združi informacije z vseh treh področij (npr. okoljski davek),
- druga najboljša možnost zajema kazalce, izračunane iz več kazalcev z različnih področij (npr. ekološka učinkovitost),
- tretja možnost, ki zajema obdelavo podatkov, je predstavitev kazalcev treh področij na skupnem grafu,
- grafična predstavitev lahko zajema tudi sestavljen kazalec (izračunan iz kazalcev z dveh stebrov uravnoteženega razvoja) ter kazalec tretje dimenzije v istem grafu.

4 Izdelava sestavljenega indeksa razvitosti s pomočjo metode glavnih komponent

Uporaba sestavljenega kazalca je eden izmed možnih načinov lažjega prikaza večrazsežnega problema na preprost in pregleden način, ki pa ravno zaradi te svoje značilnosti zahteva transparenten in dobro zastavljen postopek izdelave in podroben opis dobljenih rezultatov. V tem poglavju bodo opisani postopki in rezultati našega pristopa.

Pri izdelavi sestavljenega indeksa razvitosti se je v tem delu poskušalo v največji možni meri slediti smernicam priročnika, ki so ga avtorji izdali izključno za namene izdelave sestavljenih kazalcev (Giovannini et al., 2005) kot tudi nekaterih del na tem področju (Del Campo, 2006, Grobler, 2002, Pavšič, 2004 ter Seljak, 2000).

4.1 Teoretična podlaga

Pri izdelavi sestavljenega indeksa razvitosti smo izhajali iz definicije uravnoveženega razvoja, kot je predstavljen v prvem delu tega dela. Pogoja medgeneracijske enakosti in pravične razporeditve med državami in znotraj njih sta implicitno vsebovani v izboru samih kazalcev, koncept treh stebrov uravnoveženosti pa je dosežen z oblikovanjem treh skupin kazalcev za vsako od posameznih področjih (ekonomsko, socialno in okoljsko), pri čemer ima pri izdelavi sestavljenega indeksa vsako področje enak vpliv. Ker je razdelitev kazalcev po področjih na Eurostatovi bazi drugačna od zastavljene, smo deset področij, kot jih navaja Eurostat, razdelili v zelena tri področja po spodaj predstavljenem ključu.

Slika 2: Razporeditev področij in njihovih kazalcev v izbrane tri skupine uravnoveženega razvoja (v oklepajih število kazalcev za posamezno področje)

Sama ideja uravnoveženega razvoja zahteva vključitev širokega nabora kazalcev v analizo. Vsak kazalec, ki lahko smiselno doda del informacije o stanju celotne stopnje razvoja

določene države, naj bo vključen v analizo. V tem smislu v tem delu ni bilo dileme glede vključevanja oziroma izključevanja posameznih kazalcev, saj so bili vsi dosegljivi podatki vključeni. Edina izjema je bila narejena pri ekonomskih kazalcih. Pri slednjih je namreč problematika brezposelnosti izredno bogato podprta v smislu številčnosti kazalcev. Od skupno 29 zbranih kazalcev se neposredno na brezposelnost nanaša kar 13 kazalcev (podrobnejši pregled je možen v Prilogi) oziroma slaba polovica vseh zbranih podatkov. V tem pogledu bi ohranitev vseh zbranih kazalcev na ekonomskem področju neupravičeno izpostavila brezposelnost, medtem ko bi bila ostala področja ekonomskega razvoja v končnem indeksu manj pomembna³². Z namenom bolj enakomernega vključevanja brezposelnosti v ekonomsko področje razvoja smo od omenjenih 13 kazalcev ohranili samo pet kazalcev, medtem ko smo preostalih osem izločili iz nadaljnje analize. Na ostalih področjih ni bilo opaziti takšnega vsebinskega podvajanja kazalcev, zato podobnih popravkov izven nabora kazalcev ekonomskega področja nismo opravili. Na tem mestu opozarjamo tudi na dejstvo, da je veliko kazalcev takih, ki merijo pojave na več področjih. Takšni so nedvomno tudi kazalci brezposelnosti; brezposelnost namreč ni samo ekonomski temveč tudi socialni problem. Ne glede na to so kazalci razvrščeni glede na Eurostatovo razdelitev in se tako po področjih ne podvajajo.

V idealnem primeru bi bilo v analizo vključenih veliko več kazalcev, področja razvoja pa bi bila pokrita v največji možni meri. Na tem mestu smo bili seveda omejeni z dostopnostjo oziroma razpoložljivostjo podatkov.

Avtorji priročnika opozarjajo na pomembnost izbranih kazalcev glede na namen sestavljenega indeksa. Pri tem opozarjajo na razliko med vhodnimi, izhodnimi in procesnimi kazalci. Primer vhodnega kazalca je npr. delež izdatkov v BDP za raziskave in razvoj, izhodnega pa število novih izdelkov oziroma storitev (kot posledica raziskav in razvoja). Pri izdelavi sestavljenega indeksa naj bi bili uporabljeni ali eni ali drugi, skladno s ciljem merjenja. V našem primeru bi bili seveda najbolj primerni izhodni kazalci, vendar so v analizi uporabljeni vsi. Glavni razlog za tako odločitev je v dejstvu, da bi bilo, v kolikor bi upoštevali samo izhodne kazalce, marsikatero področje zaradi pomanjkanja ustreznih kazalcev izločeno iz analize, in pa prepričanje, da so v določeni meri vhodni in izhodni kazalci korelirani.

4.2 Izbor in predstavitev kazalcev

V analizi preučujemo razvitost držav EU, zato se zdi izbor Eurostata kot vira podatkov že na prvi pogled najbolj smiseln. Alternativno bi podatke lahko pridobivali iz različnih virov, predvsem seveda s strani mednarodnih organizacij, ki zbirajo in objavljajo tovrstne podatke.

³² Pri metodi glavnih komponent ima vsak osnovni kazalec v izhodišču enako težo pri končnem rezultatu; do razlik prihaja pri deležih ohranjene variabilnosti in s tem posredno tudi pri relativni pomembnosti posameznega kazalca. Ne glede na to lahko trdimo, da (pre)številno zastopani kazalci na posameznem podpodročju zamegljujejo pravo stanje in so v nasprotju z idejo enakomernega pokrivanja vseh vidikov razvoja.

Argument proti takšnemu pristopu je predvsem v zamudnejšem zbiranju podatkov in slabši primerljivosti samih kazalcev; takšen pristop bi veljalo uporabiti v primeru, če bi v analizo vključili večje število (predvsem neevropskih) držav. Podatki, ki jih objavlja Eurostat, so tudi glede same kakovosti primerni za takšne analize, metode njihovega zajemanja pa so jasno definirane.

Znotraj nabora Eurostatovih kazalcev je izbira prav tako preprosta – uporabljeni so bili kazalci uravnoteženega razvoja, ki so bili podrobneje predstavljeni v prejšnjih poglavjih. Izpuščeni so bili le nekateri kazalci, ki so se vsebinsko podvajali. Z njihovo vključitvijo bi umetno zviševali število uporabljenih kazalcev, medtem ko bi bila pojasnjevalna vrednost nespremenjena. Izključeni so bili tudi nekateri kazalci brezposelnosti znotraj ekonomskega področja (glej poglavje Teoretična podlaga na str. 32).

Namen tega dela je preučevanje stopnje razvitosti analiziranih držav, zato so bili zbrani podatki z referenčnim letom 2004 in 2000, s čimer smo želeli prikazati potencialne razlike v stopnji razvitosti v obdobju štirih let. Vsi podatki niso bili razpoložljivi za omenjeni dve leti, zato so bile morebitne manjkajoče vrednosti v prvem koraku nadomeščene z najbližjo vrednostjo drugega leta, v kolikor je tak podatek obstajal. Gre za že uporabljen pristop pri izdelavi podobnih sestavljenih indeksov (Esty et. al., 2005). Kljub takšnemu pristopu je pri določenih kazalcih problem manjkajočih podatkov ostal prisoten. V analizo so bili v drugem koraku vključeni vsi tisti kazalci, pri katerih je bilo največje število manjkajočih podatkov enako tri. Kriterij je bil arbitrarno določen. Možno bi bilo sicer uporabiti vse kazalce, samo tiste s popolnimi podatki ali katerokoli vmesno možnost. Za izbran postopek smo se odločili po pregledu stanja podatkov po posameznih kazalcih.

Pri izboru oziroma pripravi kazalca je potrebno upoštevati tudi njegovo absolutno oziroma relativno naravo, saj želimo pri analizi izločiti vpliv velikosti držav oziroma drugih faktorjev kot so število prebivalcev, višino dohodka, ipd. (Esty et al., 2005, str. 14). Večina zbranih kazalcev je po svoji naravi relativnih in so tako neposredno uporabni za namen našega preučevanja. Pri osmih kazalcih pa temu ni bilo tako in so bili zato pretvorjeni v relativne; pri vseh smo kot imenovalec uporabili število prebivalcev posamezne države.

Seznam stotih zbranih kazalcev, ki smo jih uporabili pri sestavi sestavljenega indeksa, se nahaja v prilogi tega dokumenta (v prilogi glej Tabela 23 in Tabela 24 na str. 10 in 12). V dveh ločenih tabelah so prikazani podatki, zbrani za leti 2004 in 2000. V vsaki se nahaja okrajšava kazalca, njegov podrobnejši opis in posebnosti (odkloni pri podatkih in manjkajoče vrednosti). Matrika podatkov za posamezno državo za obe referenčni leti pri vsakem kazalcu je prav tako predstavljena v prilogi (glej Tabela 26: Matrika osnovnih podatkov za leto 2004 in Tabela 27: Matrika osnovnih podatkov za leto 2000 na str. 18 v prilogi)³³.

³³ Prvotno je bilo v analizo vključenih vseh 100 kazalcev, nakar smo število kazalcev zmanjšali na račun kazalcev brezposelnosti (ekonomskega področje). Slednji so namreč kazili pravo sliko ekonomskega razvoja, kar je bilo očitno pri nekaterih državah, ki so na ekonomskem področju sicer razvite, vendar se soočajo ravno s

4.3 Vpliv posameznega kazalca na razvoj

Visoka vrednost podatka posamezne države pri določenem kazalcu je lahko z vidika stopnje razvitosti zaželena oziroma priča o višji stopnji razvitosti. Primer takega kazalca je splošno razširjen kazalec letne rasti bruto domačega proizvoda na prebivalca. Na drugi strani imamo kazalce, pri katerih je visoka vrednost povezana z nižjo stopnjo razvitosti; primer takega kazalca je stopnja brezposelnosti. Kazalci, uporabljeni v tem delu, so bili razvrščeni v pozitivne ali negativne kazalce na podlagi ideje o uravnoteženem razvoju, ki leži v ozadju izbora kazalcev Eurostata (EC, 2005).

Pri izgradnji sestavljenega indeksa razvitosti je potrebno kazalce z negativnim vplivom na razvoj spremeniti na način, da je njihov vpliv na razvoj pozitiven. V nasprotnem primeru nam lahko uporaba obeh tipov kazalcev popači rezultate. Zgodi se namreč lahko, da se usmerjenost posamezne glavne komponente z uporabo kazalcev, ki negativno vplivajo na razvoj, spremeni (zamenja se predznak). Napačna usmerjenost glavne komponente spremeni vrednosti sestavljenega indeksa razvitosti in tako vpliva na napačen skupni rezultat. Problem je rešljiv z uporabo komplementarnih kazalcev, pri čemer imamo na razpolago dve metodi. Prva metoda je uporaba »preslikave«, pri kateri kazalec, ki negativno vpliva na razvoj spremenimo oziroma preslikamo skladno z njegovo osnovo. Namesto npr. stopnje inflacije (x), merjene v odstotkih, uporabimo njen komplement ($100-x$). Vseh kazalcev z negativnim vplivom na razvoj ne moremo spremeniti na zgoraj opisan način. Pri nekaterih lahko uporabimo drugo metodo, pri kateri kazalcem spremenimo predznak (npr. kazalec emisij CO₂ v tonah na prebivalca).

Opis kazalcev in njihov vpliv na razvoj je prikazan v prilogi (glej Tabela 25 na str. 17), kjer je tudi opisan postopek pretvorbe kazalcev z negativnim vplivom na razvoj (način izračuna komplementa).

4.4 Manjkajoči podatki

4.4.1 Pregled manjkajočih podatkov

Problem manjkajočih podatkov v našem primeru ni pereč. Kot je iz spodnje tabele razvidno je kar 75% vseh zbranih kazalcev takšnih, pri katerih so bili dosegljivi podatki za vseh 25 analiziranih držav. Pri večini preostalih 25 kazalcev je manjkal podatek za eno državo, pri le dveh pa podatek za tri države, kolikor je bila tudi zgornja meja za vključitev kazalca v analizo. Kljub temu je bilo potrebno problem manjkajočih podatkov odpraviti, saj uporabljene metode multivariatne analize zahtevajo popolnost podatkov.

problemom brezposelnosti (primer Nemčije). Končno število uporabljenih kazalcev je tako enako 92; izločeni so bili kazalci *emplsec*, *emplprim*, *unemplf*, *unempl*, *unemplo*, *unemplt*, *unempls*, *unemplp*.

Tabela 7: Število zbranih kazalcev, kazalcev s popolnimi in kazalcev z manjkajoči podatki

podatki za leto 2004 in 2000	število kazalcev	popolni podatki	manjkajoči podatki		
			1	2	3
Ekonomski razvoj	29	25	1	2	1
Revščina in socialna izključenost	17	15	1	1	
Staranje družbe	13	12	1		
Javno zdravstvo	6	2	4		
Klimatske spremembe in energija	4	2	1	1	
Načini proizvodnje in porabe	5	5			
Upravljanje z naravnimi viri	4	1	2		1
Promet	15	6	6	3	
Odgovorno vodenje države	6	6			
Globalno partnerstvo	1	1			
Skupaj	100	75	16	7	2

Vir: obdelava podatkov Eurostata

4.4.2 Možnosti odprave problema manjkajočih podatkov

Podatki lahko pri določenem kazalcu manjkajo v treh možnih oblikah:

- *Povsem naključno manjkajoči podatki (angl.: Missing completely at random – MCAR)*, kjer manjkajoči podatki niso povezani z ostalimi podatki v svojem kazalcu kot tudi ne z ostalimi kazalci v zbirki podatkov
- *Naključno manjkajoči podatki (angl.: Missing at random – MAR)*, kjer manjkajoči podatki niso povezani z ostalimi podatki znotraj svojega kazalca, so pa povezani z ostalimi kazalci v zbirki podatkov
- *Nenaključno manjkajoči podatki (angl.: Not missing at random – NMAR)*

Problem manjkajočih podatkov rešujemo na tri glavne načine:

- *Kazalce z manjkajočimi podatki izključimo iz analize.* V našem primeru smo sicer postavili kriterij za vključitev kazalca v analizo, vendar bi bila izključitev vseh nepopolnih kazalcev v nasprotju s samo idejo uravnoteženega razvoja, poleg tega pa bi najverjetneje dobili pristransko oceno indeksa razvitosti.
- *Manjkajoče podatke nadomestimo oziroma vnesemo s pomočjo ene izmed metod enojnega vnosa (angl.: single imputation).* Manjkajoče vrednosti vnesemo na podlagi predpostavke o porazdelitvi danih podatkov, pri čemer imamo na voljo metode implicitnega modeliranja (angl.: implicit modeling) ter eksplicitnega modeliranja (angl.: explicit modeling). Pomanjkljivost takšnega pristopa je, da sistematično podcenjuje variabilnost podatkov. Med slednjimi najdemo tudi tri najbolj pogoste metode:
 - zamenjava manjkajočih podatkov s povprečjem/mediano/modusom,
 - zamenjava manjkajočih podatkov s pomočjo regresije,
 - zamenjava manjkajočih podatkov s pomočjo metode maksimiranja pričakovanj (angl.: Expectation Maximization imputation).
- *Manjkajoče podatke nadomestimo oziroma vnesemo s pomočjo ene izmed metod mnogovrstnega vnosa (angl.: multiple imputation),* kjer se manjkajoče vrednosti vnesejo

na podlagi algoritma, ki na slučajen način opravi večje število vnosov manjkajočih vrednosti (glede na izbrano metodo enojnega vnosa), končni vnos pa je enak povprečju oziroma mediani tako dobljenih ocen. Med temi metodami je najpogosteje uporabljena Markov Chain Monte Carlo metoda.

4.4.3 Uporabljeni pristop

Ob predpostavki naključno manjkajočih podatkov (MAR) v naši zbirki kazalcev, nam statistični paket SPSS ponuja dve metodi za vnos manjkajočih podatkov: regresijo in maksimiranje pričakovanj. V našem primeru smo manjkajoče podatke vstavili s pomočjo multiple linearne regresije. V tem postopku program opravi multiplo linerano regresijo, kjer je odvisna spremenljivka izbrani kazalec z manjkajočim podatkom, neodvisne spremenljivke pa so kazalci s popolnimi podatki. V izračunu so uporabljene samo tiste enote, za katere velja, da so podatki razpoložljivi za vse spremenljivke. Na takšni osnovi se izračunajo regresijski koeficienti, ki služijo kot podlaga za oceno manjkajočih podatkov. Ukazi iz statističnega programa se nahajajo v prilogi 0 Odprava manjkajočih podatkov na str. 34.

4.5 Normalizacija podatkov

Pri večjem številu spremenljivk se običajno srečujemo s podatki, izraženimi v različnih enotah. Večina prestavljenih kazalcev je sicer izražena v odstotkih, ki so tako medsebojno povsem primerljivi, vendar so v naboru kazalcev tudi takšni, ki so izraženi v drugačnih enotah. V kolikor bi uporabili osnovne podatke pri izdelavi sestavljenega indeksa razvitosti, bi imeli kazalci zaradi različnih merskih enot različen vpliv na končni rezultat. Kazalci z višjo varianco bi v tem primeru imeli večji vpliv. Ker je takšen scenarij nezaželen, je potrebno opraviti normalizacijo podatkov. Pri normalizaciji je možnih več pristopov. V tem delu je bila uporabljena standardizacija podatkov, pri kateri se osnovni podatki posamezne spremenljivke pretvorijo po enačbi:

$$z_{qc} = \frac{x_{qc} - \mu_{x_q}}{\sigma_q}$$

Kjer so:

z_{qc}	standardizirana vrednost pri kazalcu X_q za državo c
x_{qc}	osnovni podatek o vrednosti pri kazalcu X_q za državo c
μ_{x_q}	aritmetična sredina kazalca X_q
σ_q	standardni odklon kazalca X_q

Posebno pozornost smo namenili odstopajočim podatkom oziroma osamelcem (angl.: outliers). Ti lahko v določenih primerih predstavljajo nezaželene dele informacije in posledično slabšo kakovost končnega rezultata. Odstopajoče podatke je potrebno upoštevati

še pred izvedbo same normalizacije. Nekateri izdelovalci sestavljenih indeksov (Esty, 2005) so se problema lotili tako, da so vse podatke, ki so presegali 97,5 percentil, znižali na to vrednost; podobno so storili s podatki, ki niso dosegali 2,5 percentila, kjer so podatke zvišali na to vrednost. Glede na manjše število enot v primerjavi z omenjeno raziskavo smo v tem delu uporabili drug pristop, ki ga omogoča statistični paket SPSS. Slednji nam namreč za vsako spremenljivko izriše diagram kvantilov (Boxplot), ki sledi Tukeyevi proceduri, iz katerega so razvidni navadni osamelci in ekstremni osamelci, v kolikor jih posamezna spremenljivka seveda ima. Ekstremni osamelec je definiran kot:

Enačba 1: Definicija ekstremnih osamelcev

$$y_i \geq Q_3 + 3IQR \text{ ali } y_i \leq Q_1 - 3IQR$$

Kjer so:

- y_i vrednost spremenljivke Y pri enoti i
- Q_3 75. centil porazdelitve
- Q_1 25. centil porazdelitve
- IQR kvartilni razmik $Q_3 - Q_1$

Postopek je pri kazalcih iz zbirke z referenčnim letom 2004 identificiral 90 navadnih osamelcev pri 59 različnih spremenljivkah ter 25 ekstremnih osamelcev pri 20 različnih spremenljivkah. Podobno je pri kazalcih z referenčnim letom 2000 število navadnih osamelcev enako 75 (pri 49 spremenljivkah), število ekstremnih osamelcev pa je enako 31 (in se nahajajo pri 21 različnih spremenljivkah). Ekstremni osamelci so bili odstranjeni in nadomeščeni z naslednjo najvišjo oziroma najnižjo vrednostjo pri spremenljivki. Podrobnejši pregled odprave odstopajočih podatkov je prikazan v prilogi 0 Odprava manjkajočih podatkov.

4.6 Metoda glavnih komponent

Večrazsežna narava sestavljenega indeksa razvitosti napeljuje na uporabo multivariatne statistične metode. Uporabne so predvsem naslednje štiri analize (Esty et al., 2005, str. 37-51):

- metoda glavnih komponent,
- faktorska analiza,
- Cronbachov koeficient Alfa,
- razvrščanje v skupine.

V tem poglavju je predstavljena uporaba metode glavnih komponent (angl.: principal component analysis). Metoda glavnih komponent oblikuje nove (sintetične) spremenljivke, imenovane glavne komponente. Značilnost glavnih komponent je:

- da so medsebojno nepovezane,

- da prva glavna komponenta vsebuje največji delež variabilnosti prvotnih podatkov, vsaka naslednja pa največji možni delež preostale variabilnosti.

Zaradi slednje značilnosti metodo glavnih komponent uvrščamo med metode za redukcijo števila spremenljivk oziroma podatkov. To je cilj tudi tega dela, saj želimo večje in nepregledno število informacij, ki jih vsebujejo zbrani kazalci uravnoveženega razvoja, skrčiti na manjše število novih, ki jih lahko razložimo in ustrezno prikažemo.

Značilnost metode glavnih komponent, če jo izvedemo na podlagi standardiziranih podatkov, je tudi, da v analizo vse osnovne spremenljivke vstopajo kot enakovredne; vsi kazalci imajo v osnovi enako težo pri končnem rezultatu. Do razlik prihaja pri deležih ohranjene variance v posameznih glavnih komponentah, kar posledično pomeni, da nekateri kazalci na končni rezultat prenesejo več informacije kot ostali, vendar gre v tem primeru za razlike, ki izhajajo iz same narave podatkov. Pomembna posledica tega dejstva je, da so rezultati analize odvisni od izbora spremenljivk, saj imajo vsi kazalci enako težo. V primeru, da so kazalci z določenega področja številnejše zastopani, dobijo v analizi avtomatično višjo težo oziroma pomen. Prav zaradi te značilnosti metode glavnih komponent smo opravili prilagoditev glede števila osnovnih kazalcev na ekonomskem področju (glej tudi poglavje 4.1 na str. 32).

S pomočjo zadržanih glavnih komponent bomo v postopku analize zgradili indeks razvitosti držav Evropske unije. V prvem koraku bo izvedena metoda glavnih komponent za vsako izmed treh območij razvoja, s čimer bomo dobili parcialne indekse razvitosti (indekse razvitosti na posameznih podpodročjih razvoja), v drugem koraku pa bo oblikovan skupni indeks uravnoveženega razvoja, kjer bodo imela posamezna področja enakovreden vpliv.

4.6.1 Primernost podatkov

Pri izvedbi metode glavnih komponent je potrebno v prvem koraku preveriti primernost podatkov za tovrstno analizo. Metoda je namreč uspešna le pod pogojem, da obstaja povezanost med osnovnimi podatki, kar omogoča združevanje spremenljivk v homogene skupine in tvorbo glavnih komponent. Pri odločitvi o primernosti podatkov so nam v pomoč naslednji kriteriji, ki pa imajo določene omejitve :

- **Pregled korelacijske matrike**, temelji na pregledu vrednosti bivariatnih korelacijskih koeficientov; visoke vrednosti in statistična značilnost koeficientov so pozitiven signal o primernosti podatkov.
- **Bartletov test sferičnosti**, ki preizkuša domnevo, da je korelacijska matrika enotska matrika (korelacija med kazalci ne obstaja). Test je občutljiv na velikost vzorca.

- **Kaiser-Mayer-Olkinova mera ustreznosti**, ki meri jakost celotne povezanosti med spremenljivkami.

V našem primeru je prvi kriterij manj uporaben zaradi razsežnosti korelacijske matrike in posledično težjega celostnega pregleda, medtem ko sta ostala dva testa neuporabna zaradi dejstva, da je število enot manjše od števila spremenljivk. Kljub temu ocenjujemo, da so podatki primerni za analizo, kar potrjujejo tudi dobljeni rezultati³⁴.

4.6.2 Število glavnih komponent

Metoda glavnih komponent oblikuje toliko glavnih komponent kolikor je osnovnih spremenljivk. Drugi korak pri metodi glavnih komponent je tako izbor glavnih komponent (manjše število glede na osnovne kazalce), ki predstavljajo zbrane informacije o analiziranih enotah. V želji po čim večjem zmanjšanju števila glavnih komponent ter hkratnemu zajetju čim več variabilnosti prvotnih podatkov je potrebno sprejeti kompromis glede števila glavnih komponent. Pri tem imamo na voljo nekatere formalne kriterije, ki so se izoblikovali v praksi:

- **Kaiserjevo pravilo** pravi, da obdržimo tiste komponente, ki pojasnijo več kot posamezna prvotna spremenljivka; v primeru standardiziranih podatkov to pomeni glavne komponente z lastno vrednostjo (varianco) večjo od ena.
- **Pravilo diagrama lastnih vrednosti** (angl.: Scree plot), kjer so na abscisni osi prikazane zaporedne številke glavnih komponent, na ordinatni osi pa njihove lastne vrednosti. Na diagramu je potrebno poiskati točko preloma, število pomembnih glavnih komponent pa je enako zaporedni številki zadnje lastne vrednosti pred točko preloma.
- **Pravilo deleža pojasnjene variance**, po katerem se obdrži takšno število glavnih komponent, da njihova skupna zadržana variabilnost prvotnih podatkov presega npr. 60%.
- **Pravilo posamezne zadržane variabilnosti**, po katerem se obdrži tiste glavne komponente, ki posamezno pojasnijo več kot npr. 10% prvotne variabilnosti podatkov.

Ne glede na zgoraj naštet kriterije je končna odločitev odvisna od namena analize in presoje uporabnika, ki se mora pri svoji odločitvi odreči delu informacije v zameno za manjše število glavnih komponent.

V našem primeru smo zadržali štiri glavne komponente pri vseh treh področjih ter za obe referenčni leti. V tabeli, ki sledi, je prikazano število glavnih komponent glede na prej

³⁴ Relativno visoka vrednost zadržane variabilnosti je dosežena z manjšim številom prvih glavnih komponent.

predstavljene kriterije³⁵ ter število dejansko zadržanih glavnih komponent skupaj z deležem ohranjene prvotne variabilnosti. Podrobneje je podatke možno pregledati v prilogi, kjer so predstavljeni izpiski iz obdelave v programu SPSS.

Tabela 8: Število zadržanih glavnih komponent glede na različne kriterije in število dejansko zadržanih glavnih komponent in ohranjena prvotna variabilnost podatkov

število zadržanih glavnih komponent	2000			2004		
	ekonom. podr.	socialno podr.	okoljsko podr.	ekonom. podr.	socialno podr.	okoljsko podr.
Kaiserjevo pravilo	6	10	7	7	9	8
Diagram lastnih vrednosti	2 ali 4	5	3 ali 7	2 ali 6	4	3
Delež skupne pojasnjene variance	4	4	3	4	4	4
Posamezna zadržana var.	4	4	3	3	4	3
Izbrano	4	4	4	4	4	4
% pojasnjene prvotne var.	68,42%	65,49%	67,84%	64,28%	66,09%	64,06%

Vir: Rezultati obdelave podatkov v SPSS.

S štirimi zadržanimi glavnimi komponentami uspemo v najslabšem primeru zadržati 64% prvotne variabilnosti oziroma največ 68%, kar ocenjujemo kot zadovoljivo visok delež za namen te analize.

4.6.3 Interpretacija glavnih komponent in rotacija

Glavne komponente razlagamo glede na tiste osnovne spremenljivke, ki pomembneje vplivajo na izbrano glavno komponento. Pregled korelacijskih koeficientov med osnovnimi spremenljivkami in glavnimi komponentami je možen v prilogi tega dokumenta v matrikah uteži glavnih komponent (angl.: Component matrix). Sama ocena je sicer stvar presoje, vendar se kot mejna vrednost za pomembnost/nepomembnost jemlje vrednost 0,5 pod katero osnovne spremenljivke ne štejemo več kot pomembne³⁶.

V našem primeru imamo opravka s štirimi glavnimi komponentami za vsako izmed treh področij uravnoveženega razvoja. Zaradi delitve kazalcev in ločene analize po metodi glavnih komponent za vsako izmed področij lahko vsako glavno komponento tolmačimo na takšni osnovi. V kolikor pa želimo glavne komponente tolmačiti tudi znotraj vsakega področja uravnoveženega razvoja, pa se soočimo s problemom, ki izhaja predvsem iz dejstva, da naša analiza temelji na bogatem številu osnovnih spremenljivk. Če kot primer vzamemo ekonomsko področje (podatki z referenčnim letom 2004), ugotovimo, da na prvo komponento pomembno vpliva več spremenljivk, katerim težko pripišemo skupni imenovalec. Pri ostalih glavnih komponentah je problem manj pereč, saj nanje pomembneje vpliva manjše število

³⁵ Pravilo diagrama lastnih vrednosti zahteva pregled samega diagrama in dopušča več možnih interpretacij glede točke preloma. Podrobnejši pregled diagramov je možen v prilogi.

³⁶ Pomemben je tudi vpliv spremenljivke pri ostalih glavnih komponentah.

osnovnih kazalcev, vendar pa pride ponekod do dodatnega zapleta, saj se nekatere osnovne spremenljivke kot pomembne pojavijo pri več kot le eni glavni komponenti.

Rotacija glavnih komponent je metoda, ki poskuša odpraviti situacije, kjer večje število osnovnih kazalcev pomembneje vpliva na posamezno glavno komponento. Pri tem ostane delež pojasnjene variabilnosti enak kot pred samo rotacijo, spremenijo pa se deleži posameznih komponent, ker se spremenijo uteži glavnih komponent.

Po opravljeni rotaciji glavnih komponent (uporabljena je bila metoda Varimax) so se spremenile uteži glavnih komponent, vendar je kljub takšnemu postopku še vedno težko najti skupni imenovalec posameznim spremenljivkam, ki pomembno vplivajo na posamezno glavno komponento. Predvsem je težko analizirati prve glavne komponente, saj tudi po rotaciji na slednjo običajno pomembneje vpliva večje število osnovnih spremenljivk. Ugotavljamo, da je v primerih večjega števila osnovnih spremenljivk rotacija glavnih komponent manj primerna, saj običajno ne uspe rešiti problema interpretacije glavnih komponent na nižji ravni (v našem primeru znotraj enega izmed treh glavnih področij uravnoveženega razvoja). Indeks uravnoveženega razvoja je bil tako izračunan na podlagi osnovne metode glavnih komponent.

4.6.4 Dodeljevanje uteži kazalcem

Vrednosti posameznih zadržanih glavnih komponent je potrebno združiti v t.i. parcialni indeks razvitosti, ki nam odraža stanje razvitosti na posameznem področju uravnoveženega razvoja, saj vrednosti glavnih komponent izražajo relativne stopnje razvitosti z vidika posamezne glavne komponente. Pri parcialnih indeksih razvitosti bomo združili pomembne glavne komponente s pomočjo izračuna tehtane aritmetične sredine, kjer bodo ponderji lastne vrednosti za posamezno glavno komponento³⁷ (Košmelj, 1986, str. 48-50 in Giovannini et al., 2005, str. 65).

$$I_p = \frac{\sum_{i=1}^m F_{pi} * \lambda_i}{\sum_{i=1}^m \lambda_i}$$

- Kjer je: - I_p tehtana aritmetična sredina iz m vrednosti glavnih komponent za enoto p (indeks razvitosti)
- F_{pi} vrednost i -te glavne komponente za enoto p
- λ_i lastna vrednost i -te glavne komponente

³⁷ Lastne vrednosti glavnih komponent predstavljajo variance glavnih komponent.

Po opisanem postopku dobimo indekse razvitosti na posameznem od treh področij uravnoteženega razvoja. Do končnega indeksa pa pridemo z enostavnim seštevanjem vrednosti vseh treh parcialnih indeksov, katerih vrednosti predhodno standardiziramo, s čimer zagotovimo enake uteži vsem trem področjem.

4.7 Predstavitev rezultatov

V spodnji tabeli so prikazani rezultati statistične obdelave po opisanem postopku. Prvi je predstavljen sestavljeni indeks uravnoteženega razvoja, sledijo pa trije parcialni indeksi – ekonomski, socialni in okoljski indeks. V prvem koraku so predstavljeni rezultati za referenčno leto 2004, v nadaljevanju pa še za leto 2000. Države so razvrščene po rangih glede na indeks uravnoteženega razvoja.

Tabela 9: Indeksi razvitosti – referenčni podatki za leto 2004

Država 2004	Indeks razvoja		Ekonomski razvoj		Socialni razvoj		Okoljski razvoj	
	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang
Švedska	4,37	1	1,19	1	0,52	1	0,70	3
Danska	2,58	2	0,95	2	0,41	6	0,06	12
Finska	2,33	3	0,90	3	0,28	11	0,10	11
Avstrija	2,05	4	0,31	8	0,38	8	0,44	6
Nizozemska	0,96	5	0,36	7	0,37	9	-0,23	17
Slovenija	0,38	6	0,19	9	0,04	16	-0,02	13
Francija	0,38	6	-0,07	13	0,33	10	-0,07	14
Velika Britanija	0,35	8	0,48	4	-0,05	17	-0,24	18
Latvija	0,31	9	-0,19	16	-0,86	23	1,30	1
Luksemburg	0,20	10	0,44	5	0,45	4	-0,82	24
Estonija	0,12	11	0,10	10	-0,84	22	0,87	2
Belgija	0,05	12	-0,07	13	0,39	7	-0,31	19
Litva	-0,12	13	0,07	12	-0,71	21	0,62	4
Nemčija	-0,15	14	-0,14	15	-0,10	18	0,16	9
Španija	-0,21	15	-0,22	17	0,24	12	-0,15	15
Irska	-0,24	16	0,37	6	0,22	13	-0,74	23
Italija	-0,57	17	-0,50	20	0,47	3	-0,32	20
Portugalska	-0,71	18	-0,27	19	0,06	15	-0,19	16
Češka republika	-0,87	19	-0,24	18	-0,37	20	0,15	10
Madžarska	-1,19	20	-0,76	23	-0,23	19	0,35	7
Ciper	-1,23	21	0,08	11	0,43	5	-1,24	25
Grčija	-1,55	22	-0,64	22	0,22	13	-0,47	21
Malta	-1,63	23	-0,84	24	0,50	2	-0,60	22
Poljska	-2,28	24	-0,52	21	-0,87	24	0,18	8
Slovaška	-3,35	25	-0,98	25	-1,28	25	0,48	5

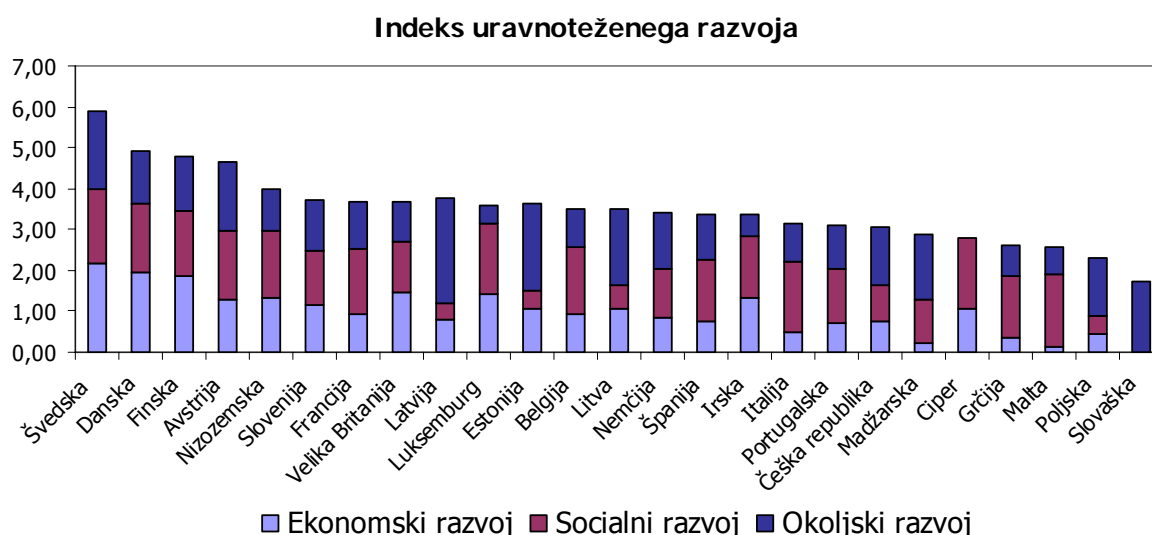
Vir: lastni izračuni

Prikazani rezultati nam postrežejo z nekaj zanimivimi ugotovitvami. Kot najrazvitejša se izkaže Švedska, predvsem po zaslugi izredno visoko razvitega ekonomskega in socialnega področja. Na drugem koncu pristane Slovaška, ki je relativno slabša predvsem na ekonomskem in socialnem področju. Nekatero sicer ekonomsko visoko razvite države, kot npr. Ciper, Velika Britanija, Irska in Luksemburg, v skupni razvrstitvi izgubijo precejšen del te prednosti predvsem na račun slabe okoljske razvitosti. Slovenija skupaj s Francijo zaseda 6. mesto, pri čemer je zanimivo, da je ekonomsko področje tisto, ki jo pravzaprav uvršča na tako visoko mesto, na socialnem področju pa smo relativno najslabši. Opazno je tudi nizko skupno mesto Italije in Grčije, visoko mesto Latvije, Estonije, Litve, ipd. Vpliv posameznega področja na skupni indeks razvitosti je nazorneje prikazan v spodnji sliki.

Pri razvrstitvi vsakega področja je potrebno upoštevati, da je končna razvrstitev predvsem posledica nabora kazalcev. Pri tem gre opozoriti predvsem na ekonomsko področje. Ne glede na dejstvo, da smo iz nabora odstranili precejšnje število kazalcev, povezanih z brezposelnostjo, se v omenjeni skupini nahajajo kazalci, ki jih tradicionalno morda ne bi pričakovali znotraj ekonomskega področja, čeprav pomembno vplivajo na gospodarsko razvitost posamezne države. Mednje bi tako lahko uvrstili kazalce izdatkov za izobraževanje, neto varčevanje, ipd. Politična odločitev o uvrstitvi posameznega kazalca v določeno področje igra tako v naših izračunih pomembno vlogo.

Razvrstitev držav, kot je predstavljena v zgornji tabeli, tako odraža ne samo bruto domačega proizvoda ampak širše definirano ekonomsko področje. Tudi tukaj lahko iščemo razloge za, v določenih primerih nepričakovane, visoke oziroma nizke uvrstitve posameznih držav.

Slika 3: Indeks uravnoteženega razvoja kot sestavljen indeks iz treh parcialnih indeksov – referenčni podatki za leto 2004

Na podoben način prikazujemo tudi razvitost z referenčnim letom 2000. Podobno kot pri razvrstitvi z referenčnim letom 2004 je tudi tukaj najvišje mesto rezervirano za Švedsko, prav

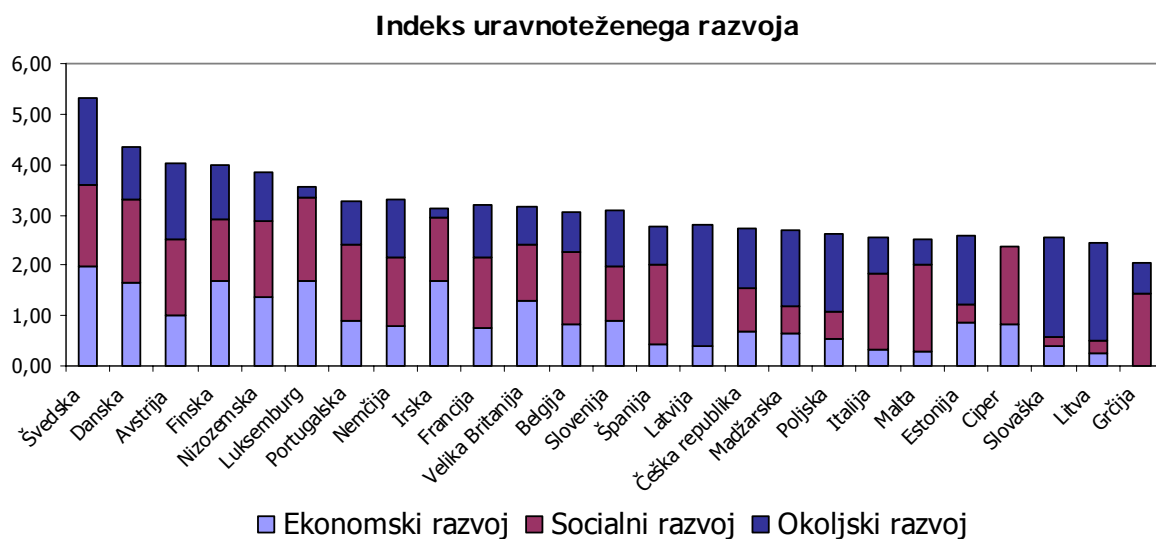
tako so visoko ostale skandinavske države ter Avstrija, Nizozemska in Luksemburg. Slovenija je bila leta 2000 skupno na 13. mestu, kar je bistveno nižje od leta 2004. Podobna je tudi sestava področij; tako v letu 2000 kot v letu 2004 smo bili relativno najboljši na ekonomskem področju, relativno slabši pa na socialnem področju (kljub temu je opaziti spremembe v relativnih razlikah, zaradi česar tudi pride do spremembe na relativni lestvici). Skupni mesti si delita Latvija in Češka republika ter Poljska in Italija.

Tabela 10: Indeksi razvitosti – referenčni podatki za leto 2000

Država 2000	Indeks razvoja		Ekonomski razvoj		Socialni razvoj		Okoljski razvoj	
	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang
Švedska	4,01	1	1,09	1	0,46	4	0,64	4
Danska	2,32	2	0,78	5	0,48	3	-0,02	13
Avstrija	1,62	3	0,12	8	0,35	9	0,43	6
Finska	1,60	4	0,81	2	0,06	16	-0,01	12
Nizozemska	1,39	5	0,48	6	0,35	9	-0,10	15
Luksemburg	0,92	6	0,80	4	0,50	2	-0,87	23
Portugalska	0,33	7	0,02	9	0,36	8	-0,23	16
Nemčija	0,32	8	-0,10	14	0,22	14	0,06	10
Irska	0,16	9	0,81	2	0,08	15	-0,87	23
Francija	0,13	10	-0,14	15	0,25	13	-0,04	14
Velika Britanija	0,11	11	0,40	7	-0,05	17	-0,31	18
Belgija	-0,04	12	-0,05	12	0,28	12	-0,28	17
Slovenija	-0,05	13	0,01	10	-0,07	18	0,04	11
Španija	-0,59	14	-0,47	19	0,45	5	-0,33	19
Latvija	-0,78	15	-0,49	20	-1,15	25	1,34	1
Češka republika	-0,78	15	-0,21	16	-0,28	19	0,09	9
Madžarska	-0,86	17	-0,23	17	-0,61	20	0,41	7
Poljska	-0,97	18	-0,34	18	-0,64	21	0,50	5
Italija	-0,97	18	-0,58	22	0,37	7	-0,35	20
Malta	-1,02	20	-0,59	23	0,55	1	-0,56	22
Estonija	-1,08	21	-0,04	11	-0,79	22	0,29	8
Ciper	-1,22	22	-0,07	13	0,40	6	-1,08	25
Slovaška	-1,23	23	-0,50	21	-0,96	24	0,88	2
Litva	-1,41	24	-0,63	24	-0,89	23	0,84	3
Grčija	-1,93	25	-0,89	25	0,30	11	-0,49	21

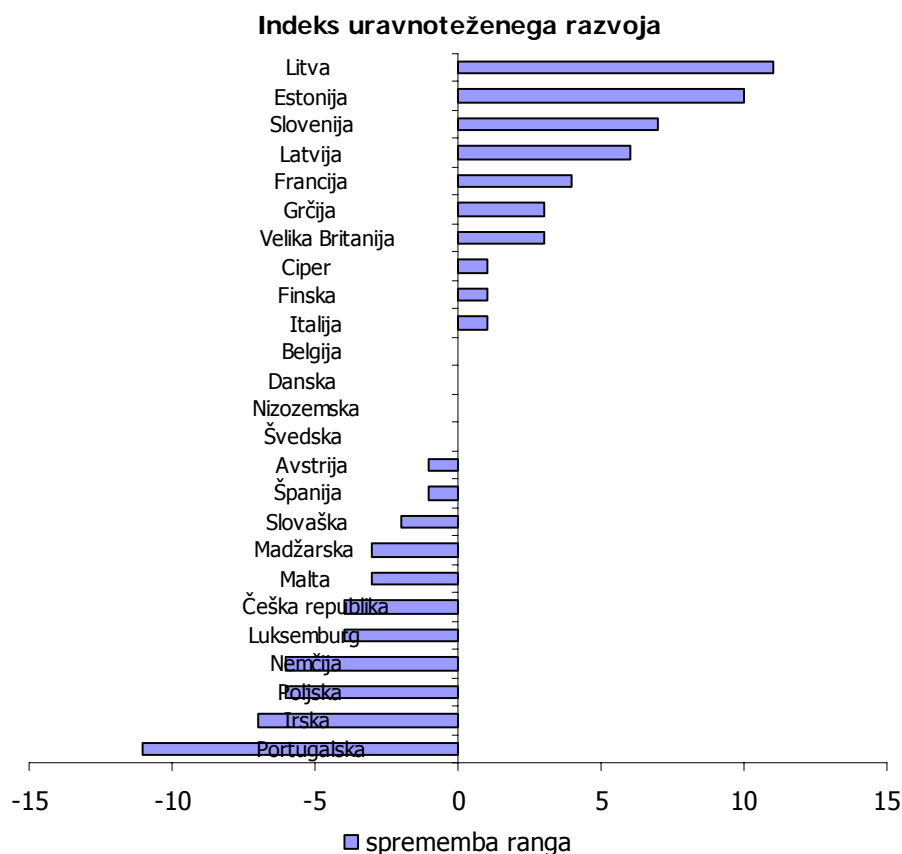
Vir: lastni izračuni

Slika 4: Indeks uravnoteženega razvoja kot sestavljen indeks iz treh parcialnih indeksov – referenčni podatki za leto 2000

Ker imamo izdelane indekse uravnoteženega razvoja ter parcialne indekse za dve referenčni leti, ki sta štiri leta vsaksebi, lahko podrobneje analiziramo spremembe v tem obdobju pri posameznih državah. V spodnjih grafih so tako predstavljene spremembe v rangih pri posameznih državah, kjer so slednje razvrščene od tistih z največjo pozitivno spremembo do države, ki je relativno izgubila največ mest na lestvici.

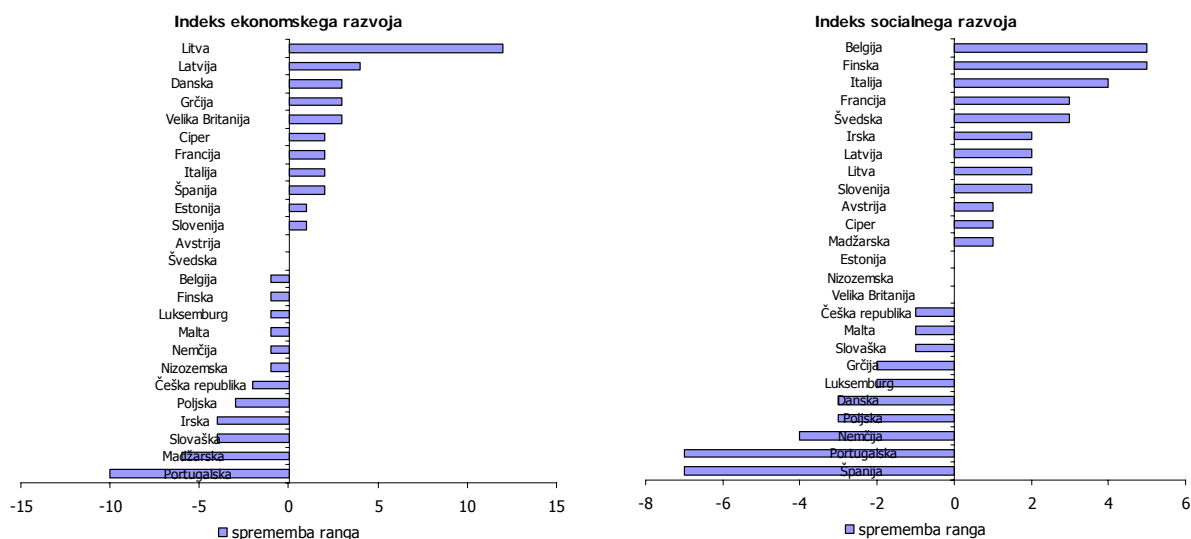
Slika 5: Sprememba v rangu indeksa uravnoteženega razvoja med leti 2004 in 2000

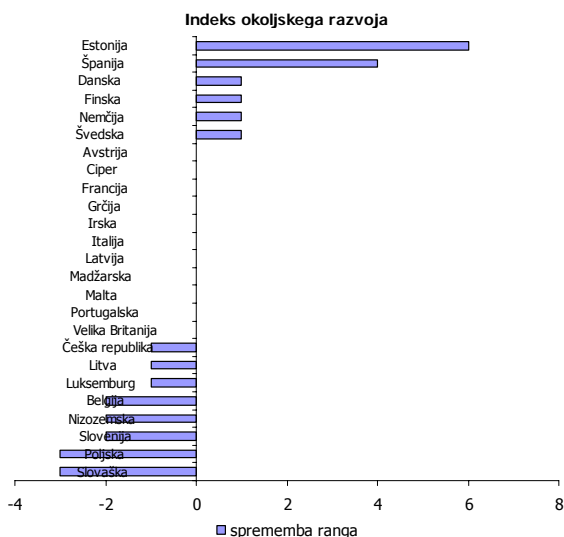
Ugotovimo lahko, da so relativno najbolj napredovale nekatere članice, ki so v EU pristopile v predzadnji širitvi. Med njimi tudi Slovenija, ki je zabeležila tretji največji vzpon na lestvici (za sedem mest navzgor). Takšna sprememba je predvsem posledica velikega relativnega napredka na socialnem področju ter deloma tudi na ekonomskem področju, medtem ko je Slovenija na okoljskem področju celo izgubila nekaj mest. Slabše od večine novih članic so se odrezale nekatere stare članice, med njimi najbolj izstopata Portugalska in Irska.

Podobno lahko analiziramo tudi spremembe ločeno po področjih. Zanimiva je ugotovitev, da je do največjih sprememb prišlo na ekonomskem področju, manjše spremembe so bile zabeležene na socialnem področju, pričakovano najmanjše spremembe pa beleži okoljsko področje³⁸. Na ekonomskem področju so najbolj napredovale Latvija, Litva, Danska in Grčija, medtem pa so relativno nazadovale Portugalska, Madžarska, Slovaška in Irska. Na socialnem področju lahko ugotovimo, da je med državami, ki so na lestvici najbolj napredovale, manj novih članic (iz širitve leta 2004). Na okoljskem področju ni opaziti takšnih sprememb kot na ekonomskem ali socialnem, opazno pa je nazadovanje Slovenije.

Slika 6: Sprememba v rangu indeksa ekonomskega, socialnega in okoljskega razvoja med leti 2004 in 2000

³⁸ Velikost sprememb, merjene kot standardni odklon pri spremembah rangov.

4.7.1 Primer Nemčije

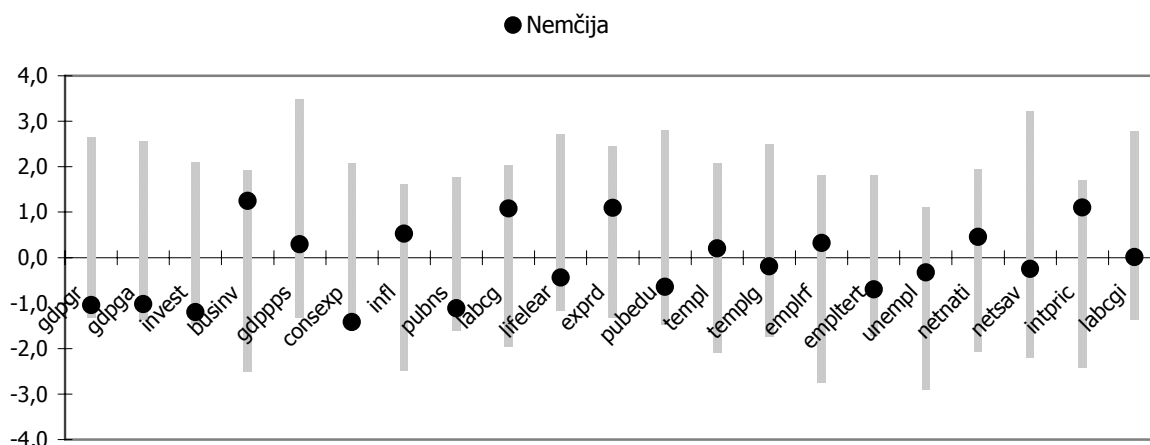
Nemčija zaseda po predstavljenem indeksu razvitosti relativno nizko skupno mesto, kar je v nasprotju s splošnimi predstavami Nemčije kot ene izmed bolj razvitih članic EU. Poleg izredno nizkega mesta na področju socialnega razvoja nas preseneti tudi nizko mesto na ekonomskem področju. V želji po dodatni osvetlitvi razlogov za takšno stanje smo pripravili podrobnejšo dekompozicijo razvitosti na ekonomskem področju.

V diagramu, ki sledi, so prikazane standardizirane vrednosti kazalcev, ki sestavljajo parcialni indeks razvitosti na ekonomskem področju za referenčno leto 2004. Posamezni stolpec predstavlja interval vrednosti vseh analiziranih držav, pika pa mesto Nemčije pri posameznem kazalcu.

Nemčija se relativno dobro odreže pri deležu skupnih bruto investicij v osnovna sredstva s strani privatnega sektorja (*businv*), prav tako je uspešna pri omejevanju inflacije (*infl*) ter stopnji rasti stroškov dela (*labcg*), relativno dobra je tudi na področju mednarodne cenovne konkurenčnosti (*intpric*). Relativno nizko mesto Nemčije na področju ekonomskega razvoja pa je posledica dejstva, da se pri večjem številu prikazanih kazalcev Nemčija znajde pri repu analiziranih držav; nizka je letna rast BDP per capita (*gdpgr*), letna rast BDP (*gdpga*), nizke so skupne bruto investicije v osnovna sredstva kot % BDP (*invest*), nizki so izdatki za potrošnjo v stalnih cenah (*consexp*), prav tako je nizko neto varčevanje javnega sektorja (*pubns*), slabo se odreže tudi na področju izobraževanja (*lifelear* in *pubedu*)³⁹. Pri ostalih kazalcih je mesto Nemčije povprečno.

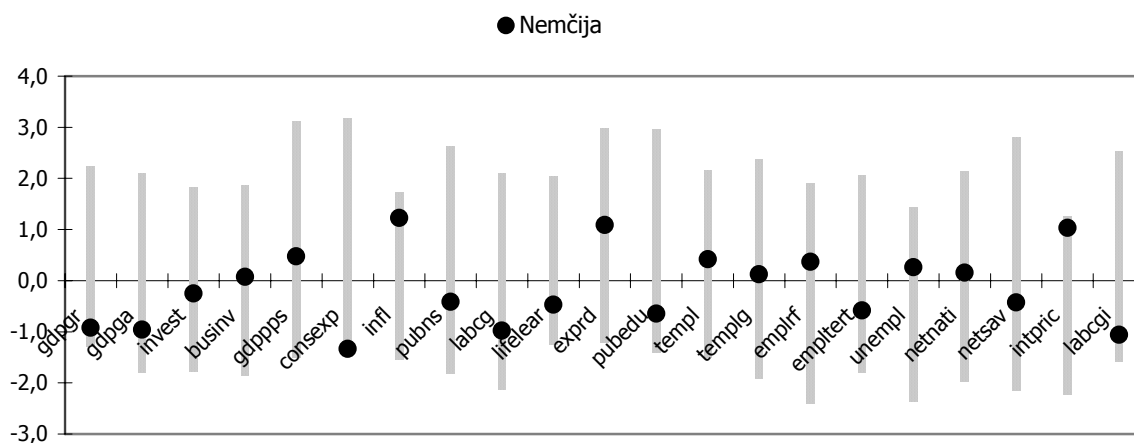
³⁹ Podrobnejše definicije kazalcev, ki so na tem mestu označeni z okrajšavami, se nahajajo v prilogi tega dela.

Slika 7: Prikaz razpona standardiziranih vrednosti pri kazalcih ekonomskega razvoja ter umestitev Nemčije; podatki za leto 2004

Zelo podobno je bilo stanje tudi leta 2000, ko je bila Nemčija na ekonomskem področju mesto višje (14.). Razen manjših sprememb je namreč relativno mesto pri posameznih kazalcih zelo podobno.

Slika 8: Prikaz razpona standardiziranih vrednosti pri kazalcih ekonomskega razvoja ter umestitev Nemčije; podatki za leto 2000

Poleg zgoraj predstavljene dekompozicije smo želeli robustnost dobljenih rezultatov preveriti tudi z variacijo našega osnovnega pristopa izdelave indeksa razvitosti. Metodo glavnih komponent smo namreč opravili tudi na našem naboru kazalcev, ki smo jih predhodno spremenili tako, da smo vrednosti zamenjali z rangi pri posamezni spremenljivki (višji rang za višjo vrednost). Rezultati takšnega pristopa so predstavljeni v petem poglavju; iz njih je razvidno, da je tudi po takšnem pristopu mesto Nemčije izredno podobno predstavljenim rezultatom po izhodiščni metodi.

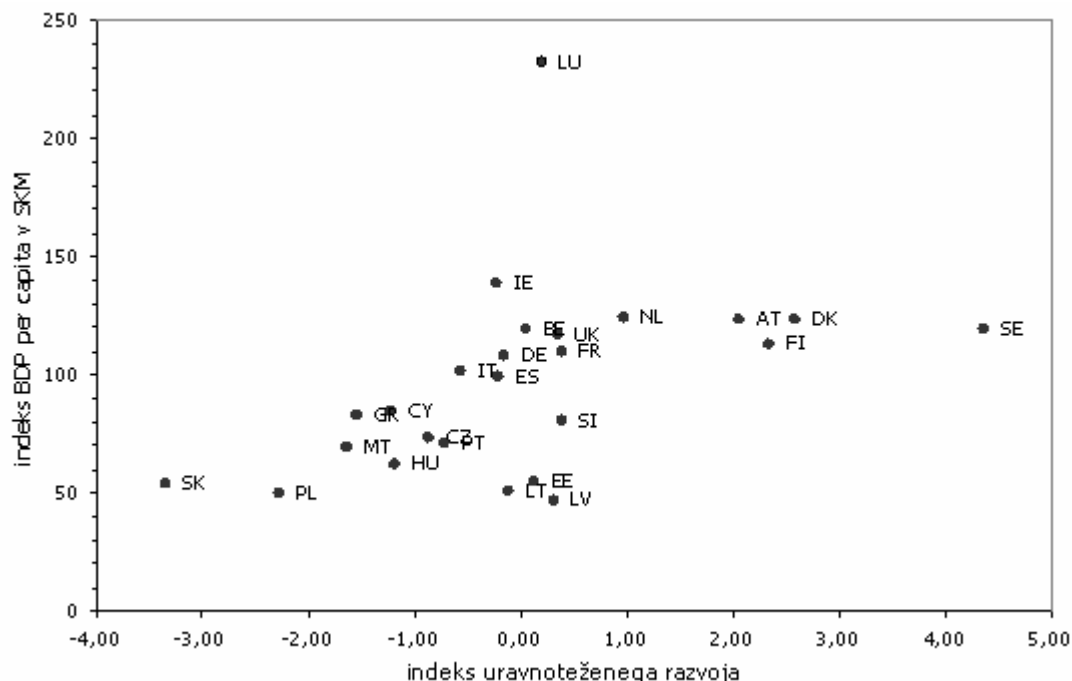
4.8 Povezanost z nekaterimi kazalci

Uporaba bruto domačega proizvoda na prebivalca je tisti kazalec, ki se v praksi najpogosteje uporablja kot merilo razvitosti posamezne države. Omenjeni kazalec se včasih tudi popravi za kupno moč v posamezni državi, vendar je tudi s takšnimi popravki še vedno v nasprotju s konceptom uravnoveženega razvoja, kot je predstavljen v tem delu.

Glede na široko uporabo tega kazalca smo želeli primerjati povezavo med njim in vrednostjo našega izračunanega indeksa uravnoveženega razvoja. Uporabili smo kazalec indeks BDP p.c., merjenega v standardih kupne moči (SKM), kot ga izračunava Eurostat. Primerjava pokaže, da je vrednost korelacijskega koeficienta med omenjenima kazalcema enaka 0,45. Podatek nas utrjuje v prepričanju, da omenjeni kazalec ni dober v primerih, ko želimo ocenjevati širši koncept uravnoveženega razvoja. Do podobnega zaključka je privedla tudi podobna raziskava, ki je preučevala primernost bruto domačega proizvoda na prebivalca v paritetah kupne moči in sestavljenim indeksom razvitosti (Pavšič, Rovan, Bregar, 2005).

Grafično je pregled rezultatov možen na spodnji sliki. Nekoliko višja je povezanost med kazalcem BDP na prebivalca v SKM in indeksom razvitosti na ekonomskem področju, vendar tudi v tem primeru povezanost ni visoka (korelacijski koeficient je enak 0,56).

Slika 9: Povezava med indeksom uravnoveženega razvoja in indeksom BDP per capita merjeno v standardih kupne moči – podatki za leto 2004

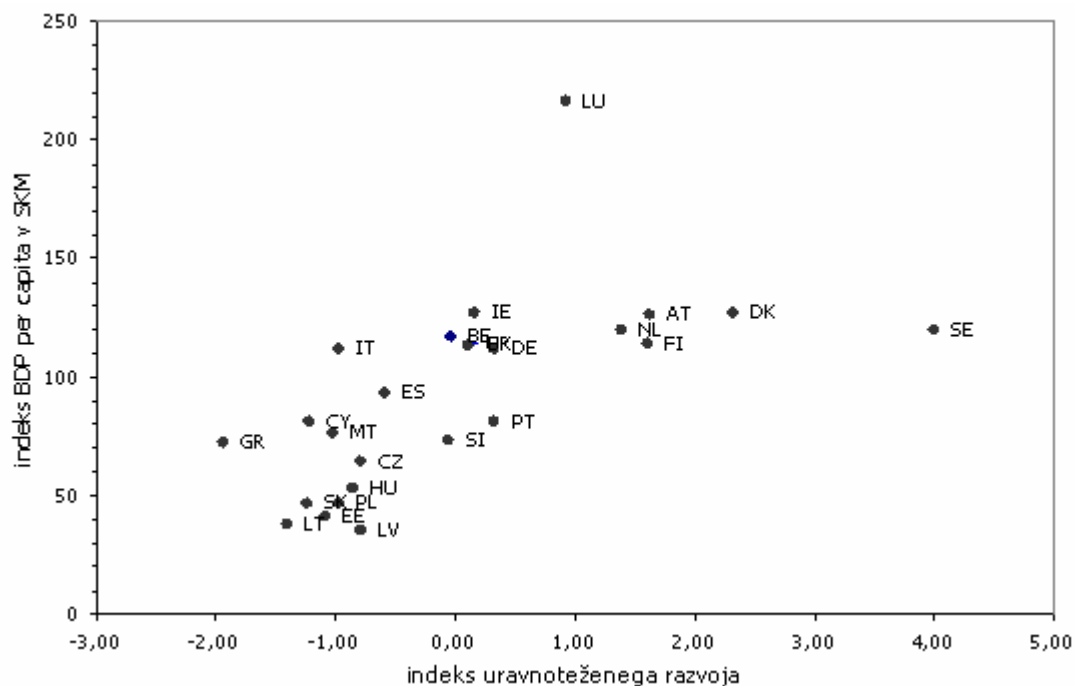

Medtem ko je povezanost med BDP na prebivalca merjenega v SKM in izračunanim indeksom uravnoveženega razvoja dokaj visoka za večino držav, so iz zgornje slike očitna določena večja neskladja. Najbolj izstopajo Slovaška, Poljska, Luksemburg in Švedska. Pri

prvih dveh državah je po BDP mogoče sklepati na bistveno višjo stopnjo razvitosti kot po predstavljenem indeksu uravnoveženega razvoja. Obratno velja za Luksemburg in pa Švedsko; Švedska ima glede na svoj BDP bistveno višjo stopnjo razvitosti, medtem ko ima Luksemburg pri dokaj povprečni stopnji uravnoveženega razvoja (zaseda 10. mesto) izjemno visok, daleč najvišji BDP. Podobno kot Švedska, vendar manj intenzivno, izstopajo tudi Avstrija, Danska in Finska.

Vsi prej predstavljeni podatki se nanašajo na referenčno bazo podatkov 2004. Podatki za leto 2000 se nekoliko razlikujejo v smislu povezanosti med BDP p.c. v SKM in izračunanim indeksom uravnoveženega razvoja. V tem primeru je namreč korelacijski koeficient med obema nekoliko višji (in sicer znaša 0,62), poleg tega je dokaj podoben tudi korelacijski koeficient med BDP p.c. in indeksom razvitosti na ekonomskem področju (ki znaša 0,67). Vendar je tudi v tem primeru ugotovitev podobna; kazalec BDP in sestavljeni kazalec uravnoveženega razvoja nam kažeta dve različni sliki. Tudi tokrat se Švedska in Luksemburg izkažeta kot izstopajoči državi v smislu povezave med BDP ter uravnoveženim razvojem. Pri ostalih državah je zaslediti šibko linearno povezavo med obema kazalcema – višji BDP pomeni tudi višjo raven razvoja.

Slika 10: Povezava med indeksom uravnoveženega razvoja in indeksom BDP per capita merjeno v standardih kupne moči – podatki za leto 2000

5 Izdelava sestavljenega indeksa razvitosti s pomočjo metode glavnih komponent na rangiranih kazalcih

V želji, da bi preverili robustnost postopka, smo indekse razvitosti na podlagi metode glavnih komponent izračunali tudi tako, da smo vrednosti osnovnih kazalcev spremenili in namesto samih vrednosti v analizi uporabili range. Višji vrednosti določene države pri posameznem kazalcu, ki je povezana z višjo stopnjo razvoja, je bil dodeljen višji rang. Na podlagi tako spremenjenih izhodiščnih podatkov smo v drugem koraku opravili metodo glavnih komponent; celoten postopek izračuna ostaja enak našemu izhodiščnemu pristopu.

V spodnjih dveh tabelah so prikazani rezultati takšne obdelave podatkov za obe referenčni leti. Podrobnejša primerjava rangov posameznih držav glede na izhodiščni pristop je možna v sedmem poglavju.

Tabela 11: Indeksi razvitosti na podlagi metode glavnih komponent na rangiranih kazalcih – referenčni podatki za leto 2004

Država 2004	Indeks razvoja		Ekonomski razvoj		Socialni razvoj		Okoljski razvoj	
	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang
Švedska	4,62	1	1,70	1	1,51	1	1,41	3
Danska	2,50	2	1,50	2	1,15	3	-0,15	13
Finska	2,18	3	1,16	6	0,94	5	0,08	12
Avstrija	2,10	4	0,76	7	1,21	2	0,13	10
Nizozemska	1,79	5	1,31	4	0,73	7	-0,26	16
Velika Britanija	1,06	6	1,21	5	0,08	13	-0,23	15
Slovenija	1,01	7	0,66	8	0,55	10	-0,20	14
Luksemburg	0,52	8	0,60	9	0,99	4	-1,07	22
Francija	0,49	9	-0,43	15	0,79	6	0,13	11
Češka republika	0,35	10	-0,13	12	-0,23	16	0,71	6
Nemčija	0,11	11	-0,34	14	-0,12	15	0,57	7
Belgija	0,09	12	0,09	11	0,69	8	-0,69	20
Latvija	-0,27	13	-0,74	19	-1,62	23	2,09	1
Litva	-0,32	14	-0,58	17	-1,19	21	1,44	2
Madžarska	-0,57	15	-0,92	20	-0,03	14	0,39	9
Irska	-0,63	16	1,32	3	-0,24	17	-1,71	24
Ciper	-0,79	17	0,47	10	0,69	9	-1,95	25
Portugalska	-1,04	18	-0,26	13	-0,43	20	-0,35	17
Estonija	-1,08	19	-0,44	16	-1,82	24	1,17	5
Španija	-1,46	20	-0,61	18	-0,31	19	-0,54	18
Italija	-1,51	21	-0,97	22	0,10	12	-0,64	19
Malta	-1,51	21	-0,96	21	0,41	11	-0,96	21
Slovaška	-2,25	23	-1,45	23	-2,06	25	1,25	4
Poljska	-2,58	24	-1,46	24	-1,56	22	0,44	8
Grčija	-2,81	25	-1,47	25	-0,26	18	-1,07	23

Vir: lastni izračuni

Slika 11: Indeks uravnoteženega razvoja kot sestavljen indeks iz treh parcialnih indeksov, dobljen po metodi glavnih komponent na rangiranih kazalcih – referenčni podatki za leto 2004

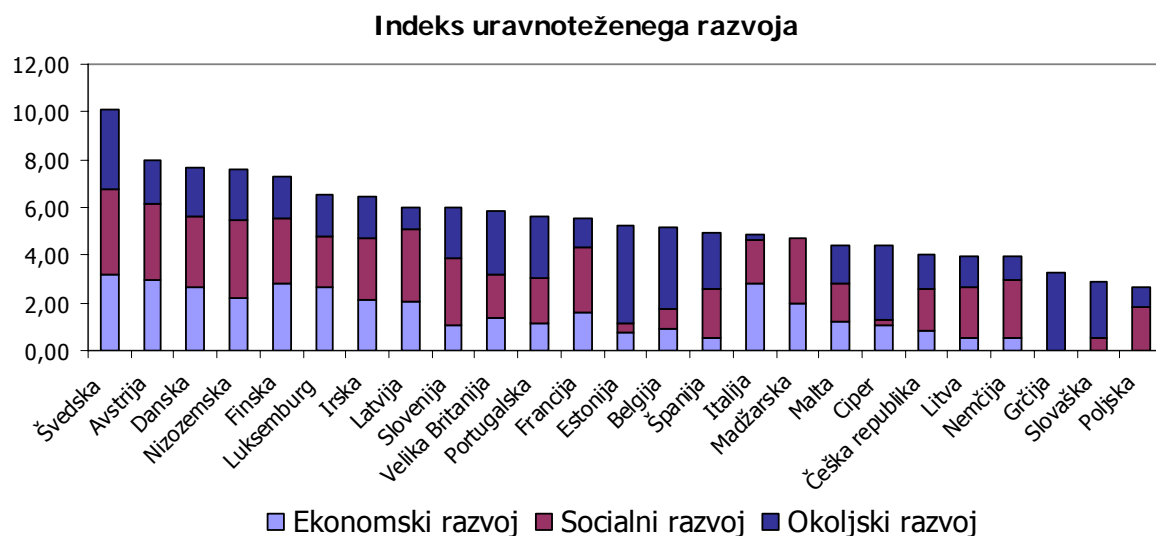
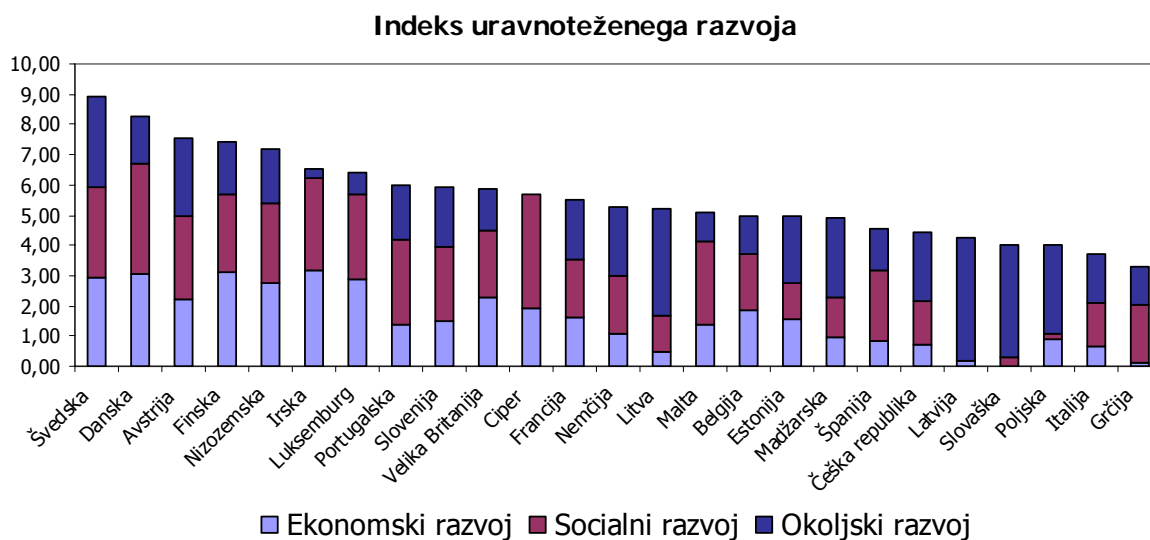

Tabela 12: Indeksi razvitosti na podlagi metode glavnih komponent na rangiranih kazalcih – referenčni podatki za leto 2000

Država 2000	Indeks razvoja		Ekonomski razvoj		Socialni razvoj		Okoljski razvoj	
	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang
Švedska	3,34	1	1,34	4	0,96	4	1,04	4
Danska	2,69	2	1,45	3	1,59	2	-0,35	17
Avstrija	1,94	3	0,63	8	0,68	8	0,62	7
Finska	1,83	4	1,53	2	0,49	10	-0,19	15
Nizozemska	1,61	5	1,18	6	0,56	9	-0,13	13
Irska	0,95	6	1,57	1	1,00	3	-1,62	24
Luksemburg	0,81	7	1,30	5	0,74	6	-1,23	23
Portugalska	0,36	8	-0,21	14	0,75	5	-0,18	14
Slovenija	0,33	9	-0,11	13	0,39	11	0,05	11
Velika Britanija	0,26	10	0,71	7	0,13	13	-0,58	18
Ciper	0,09	11	0,36	9	1,69	1	-1,96	25
Francija	-0,08	12	0,03	11	-0,11	14	0,00	12
Nemčija	-0,32	13	-0,49	16	-0,15	15	0,32	8
Litva	-0,39	14	-1,12	22	-0,83	21	1,56	3
Malta	-0,49	15	-0,22	15	0,73	7	-1,00	22
Belgija	-0,61	16	0,31	10	-0,22	17	-0,70	20
Estonija	-0,65	17	-0,04	12	-0,86	22	0,25	10
Madžarska	-0,71	18	-0,59	17	-0,78	20	0,66	6
Španija	-1,04	19	-0,75	19	0,31	12	-0,60	19
Češka republika	-1,2	20	-0,84	20	-0,62	19	0,25	9
Latvija	-1,36	21	-1,38	23	-2,06	25	2,09	1
Slovaška	-1,58	22	-1,57	25	-1,78	23	1,78	2
Poljska	-1,58	22	-0,71	18	-1,84	24	0,97	5
Italija	-1,88	24	-0,93	21	-0,62	18	-0,33	16
Grčija	-2,32	25	-1,44	24	-0,18	16	-0,70	21

Vir: lastni izračuni

Slika 12: Indeks uravnoteženega razvoja kot sestavljen indeks iz treh parcialnih indeksov, dobljen po metodi glavnih komponent na rangiranih kazalcih – referenčni podatki za leto 2000

6 Izdelava indeksa relativnih odklonov

V prejšnjih dveh poglavjih je bil predstavljen postopek izračuna ter rezultati izdelave sestavljenega indeksa razvitosti s pomočjo metode glavnih komponent. Metoda glavnih komponent ni edina multivariatna statistična metoda, primerna za tovrstne analize. V priročniku, ki opisuje možne pristope pri izdelavi tovrstnih indeksov (Giovannini et al., 2005), so omenjene tudi druge možnosti za analize (najprimernejše naj bi bile, poleg metode glavnih komponent, še: faktorska analiza, Cronbachov koeficient Alfa ter razvrščanje v skupine). V tem delu bomo ne glede na ostale možnosti od multivariatnih metod uporabili samo metodo glavnih komponent.

V omenjenem priročniku so vsi predstavljeni izračuni opravljeni na primeru TAI (angl.: Technology Achievement Index) indeksa, ki je bil prvič predstavljen v poročilu Human development report 2001 (UNDP, 2001). TAI indeks je po svoji vsebini ožji indeks od indeksa uravnoteženega razvoja, ki ga prikazujemo v tem delu. Gre namreč za indeks napredka oziroma razvoja na tehnološkem področju. Ne glede na to pa je metodologija izračuna TAI indeksa primerna in smiselna tudi za izračun vsebinsko širše zastavljenega indeksa. Tako kot indeks uravnoteženega razvoja tudi TAI indeks upošteva različna področja (imenovana tudi dimenzije), ki jih sestavlja različno število osnovnih kazalcev. Zaradi možnosti neposredne uporabe metodologije izračuna TAI indeksa na primeru indeksa uravnoteženega razvoja smo želeli prikazati rezultate tudi po takšnem pristopu ter primerjati obe razvrstitvi držav. Ker sama metodologija TAI indeksa temelji na relativnih odklonih kazalcev, smo naš indeks poimenovali kot indeks relativnih odklonov.

Kljub uporabnosti pristopa pa je potrebno poudariti, da metodologija takšnega indeksa z vsebinskega vidika ni enakovredna metodi glavnih komponent, saj zanemarija medsebojne povezave med kazalci. Merjenje uravnoteženega razvoja na podlagi takšne preprostejše metode smo uporabili zgolj zaradi možnosti primerjave z našim osnovnim izračunom na podlagi metode glavnih komponent, saj nas je zanimalo, do kakšne mere se dobljeni rezultati razlikujejo.

6.1 Metodologija izračuna indeksa

Sam izračun TAI indeksa oziroma indeksa relativnih odklonov je relativno preprost (Desai et al., 2002). Za vsak osnovni kazalec, ki sestavlja eno izmed (štirih) dimenzij oziroma področij, se izračuna vrednost na podlagi spodnje enačbe:

$$x_{ij} = \frac{a_{ij} - \min_i}{\max_i - \min_i}$$

Kjer je:

- x_{ij} iskana vrednost pri kazalcu X_i za državo j
- a_{ij} dejanska vrednost pri kazalcu X_i za državo j
- \min_i najmanjša vrednost pri kazalcu X_i
- \max_i najvišja vrednost pri kazalcu X_i

Vrednost parcialnega indeksa (vrednost indeksa posamezne dimenzije) se izračuna kot aritmetično povprečje vseh tako izračunanih vrednosti pri posameznih kazalcih, ki sestavljajo določeno dimenzijo. TAI indeks oziroma v našem primeru indeks relativnih odklonov je izračunan kot aritmetično povprečje vseh parcialnih indeksov.

6.2 Predstavitev rezultatov

Če omenjeni postopek uporabimo pri merjenju uravnoteženega razvoja, kjer imamo tri opazovane dimenzije (ekonomsko, socialno in okoljsko področje), ki jih sestavljajo že predstavljeni osnovni kazalci, potem dobimo razvrstitev držav kot je predstavljena v naslednji tabeli.

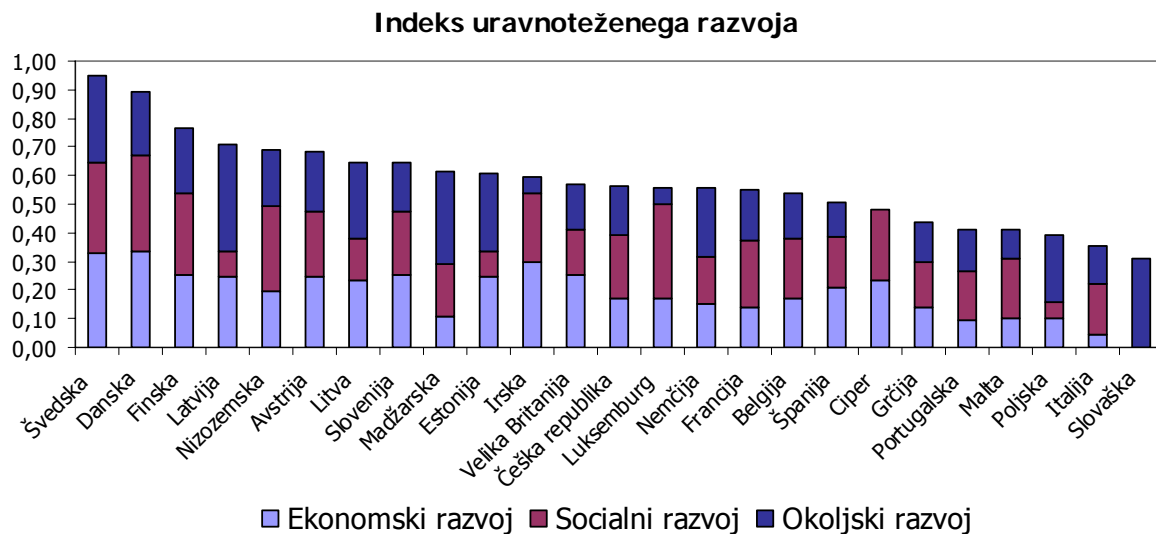
Tabela 13: Uravnoteženi razvoj na podlagi indeksa relativnih odklonov – referenčni podatki za leto 2004

Država 2004	Indeks razvoja		Ekonomski razvoj		Socialni razvoj		Okoljski razvoj	
	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang
Švedska	0,639	1	0,589	2	0,699	3	0,627	4
Danska	0,620	2	0,597	1	0,713	1	0,551	10
Finska	0,577	3	0,516	4	0,663	5	0,552	9
Latvija	0,559	4	0,510	7	0,468	23	0,699	1
Nizozemska	0,553	5	0,454	13	0,677	4	0,528	12
Avstrija	0,550	6	0,504	9	0,611	9	0,534	11
Litva	0,537	7	0,493	10	0,526	21	0,590	6
Slovenija	0,536	8	0,512	6	0,604	10	0,494	15
Madžarska	0,528	9	0,366	20	0,564	14	0,654	2
Estonija	0,525	10	0,507	8	0,469	22	0,601	5
Irska	0,521	11	0,559	3	0,621	7	0,384	23
Velika Britanija	0,513	12	0,513	5	0,539	19	0,486	16
Češka republika	0,509	13	0,429	16	0,602	11	0,496	14
Luksemburg	0,509	14	0,433	14	0,708	2	0,384	24
Nemčija	0,508	15	0,415	17	0,542	18	0,567	7
Francija	0,506	16	0,397	19	0,618	8	0,504	13
Belgija	0,501	17	0,431	15	0,591	12	0,479	17
Španija	0,492	18	0,467	12	0,557	15	0,450	21
Ciper	0,483	19	0,492	11	0,630	6	0,326	25
Grčija	0,468	20	0,402	18	0,536	20	0,464	19
Portugalska	0,460	21	0,358	23	0,545	17	0,477	18
Malta	0,458	22	0,364	22	0,587	13	0,425	22
Poljska	0,453	23	0,364	21	0,437	24	0,557	8
Italija	0,441	24	0,306	24	0,556	16	0,461	20
Slovaška	0,426	25	0,260	25	0,380	25	0,638	3

Vir: lastni izračuni

Razvrstitev držav nam tudi po indeksu relativnih odklonov ponudi nekatere presenetljive rezultate. Skandinavske države so tudi tukaj nesporno na samem vrhu lestvice; nekoliko slabše so samo na okoljskem področju (Danska ter Finska). Preseneti nas morda visoko mesto Latvije ter Litve, ki svoji visoki mesti upravičujeta predvsem na račun visokega indeksa na okoljskem področju. Pri repu lestvice pa najdemo med drugimi tudi sredozemske države kot npr. Italijo, ki se slabo odreže predvsem na ekonomskem področju, Grčijo ter Španijo, ki zaseda nizko mesto predvsem zaradi okoljskih težav.

Slika 13: Indeks uravnoveženega razvoja kot sestavljen indeks iz treh parcialnih indeksov (indeks relativnih odklonov); referenčni podatki za leto 2004

Na podoben način prikazujemo tudi razvrstitev držav z referenčnim letom 2000. Opaziti je možno precejšnje spremembe pri določenih državah. Tako lahko na eni strani ugotovimo precejšen napredek pri Latviji, Madžarski, Veliki Britaniji, Sloveniji, Litvi in Češki republiki (omenjene države so v omenjenem obdobju na lestvici napredovale vsaj za štiri mesta). Obratno lahko ugotovimo za Portugalsko, Luksemburg, Nemčijo, Malto, Belgijo, Francijo in Irsko (vse omenjene države so izgubile vsaj štiri mesta na lestvici razvitosti v letu 2004 glede na leto 2000).

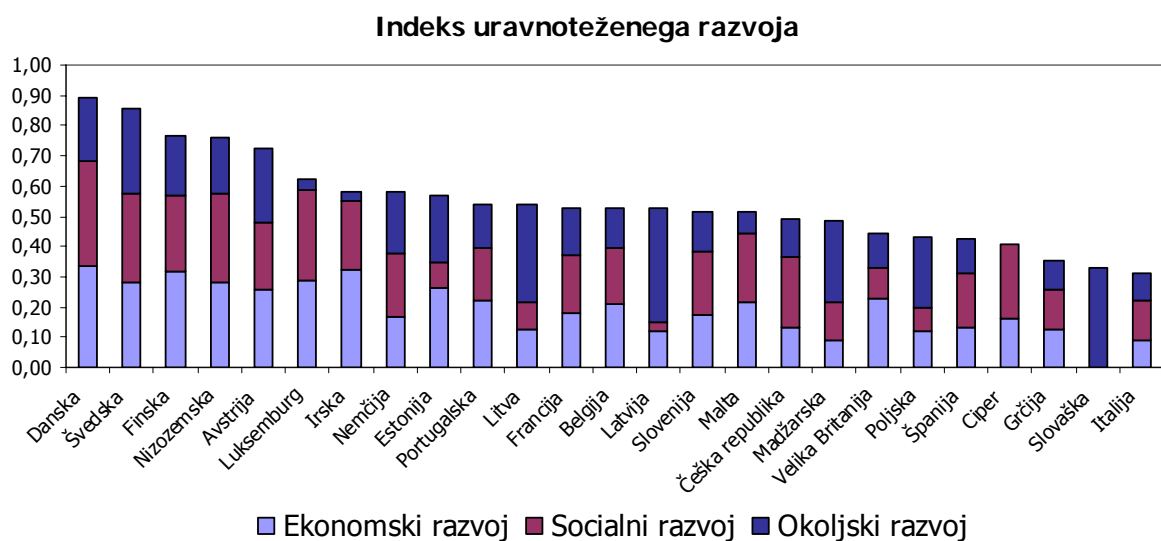
Tudi pri merjenju uravnoveženega razvoja s pomočjo indeksa relativnih odklonov ugotovimo, da so bile največje spremembe zabeležene na ekonomskem področju, veliko manjše pa na socialnem in okoljskem. Na ekonomskem področju so najbolj napredovale Latvija, Litva, Slovenija in Španija (relativno nazadovale so Portugalska, Malta, Luksemburg in Nizozemska). Na socialnem področju je opaziti največje pozitivne premike pri Madžarski in Franciji, medtem ko sta negativno izstopali Nemčija in Malta. Na okoljskem področju je prišlo le do manjših sprememb; najbolj je napredovala Nemčija, nazadovala pa Avstrija.

Tabela 14: Uravnoteženi razvoj na podlagi indeksa relativnih odklonov – referenčni podatki za leto 2000

Država 2000	Indeks razvoja		Ekonomski razvoj		Socialni razvoj		Okoljski razvoj	
	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang	vrednost indeksa	rang
Danska	0,613	1	0,583	1	0,729	1	0,526	9
Švedska	0,601	2	0,526	6	0,678	3	0,600	4
Finska	0,572	3	0,562	3	0,634	5	0,520	10
Nizozemska	0,569	4	0,529	5	0,676	4	0,503	12
Avstrija	0,557	5	0,504	8	0,605	10	0,561	6
Luksemburg	0,524	6	0,532	4	0,685	2	0,356	23
Irska	0,511	7	0,571	2	0,609	9	0,352	24
Nemčija	0,509	8	0,410	15	0,599	11	0,519	11
Estonija	0,506	9	0,509	7	0,471	22	0,537	8
Portugalska	0,496	10	0,467	10	0,557	16	0,464	14
Litva	0,496	11	0,372	19	0,474	21	0,642	3
Francija	0,492	12	0,423	13	0,580	13	0,474	13
Belgija	0,492	13	0,454	12	0,574	14	0,447	16
Latvija	0,491	14	0,368	21	0,413	24	0,693	1
Slovenija	0,488	15	0,421	14	0,592	12	0,452	15
Malta	0,487	16	0,461	11	0,611	8	0,389	22
Češka republika	0,481	17	0,380	17	0,618	7	0,444	17
Madžarska	0,478	18	0,335	23	0,508	19	0,591	5
Velika Britanija	0,464	19	0,474	9	0,488	20	0,430	19
Poljska	0,461	20	0,363	22	0,467	23	0,552	7
Španija	0,457	21	0,380	18	0,561	15	0,431	18
Ciper	0,453	22	0,410	16	0,629	6	0,319	25
Grčija	0,435	23	0,372	20	0,513	18	0,420	20
Slovaška	0,425	24	0,245	25	0,385	25	0,646	2
Italija	0,420	25	0,335	24	0,518	17	0,408	21

Vir: lastni izračuni

Slika 14: Indeks uravnoteženega razvoja kot sestavljen indeks iz treh parcialnih indeksov (indeks relativnih odklonov); referenčni podatki za leto 2000

7 Primerjava rezultatov glede na uporabljeno metodologijo izračuna indeksa

Po opravljenih razvrstitvah analiziranih držav po treh različnih metodah (izhodiščni metodi glavnih komponent, metodi glavnih komponent na rangiranih kazalcih in indeksa relativnih odklonov), dobimo tri različne razvrstitve po kriteriju uravnoveženega razvoja. Na tem mestu želimo prikazati razlike v dobljenih rezultatih, ki so posledica uporabe treh različnih pristopov ter tako vsaj delno preizkusiti robustnost dobljenih rezultatov.

Predvsem nas zanimajo odstopanja glede na našo izhodiščno metodo glavnih komponent, zato smo želeli prikazati odstopanja glede na izhodiščne rezultate. V naslednjih dveh tabelah tako prikazujemo dobljene rezultate po treh uporabljenih metodah za obe referenčni leti; države so razvrščene od tiste z najmanjšo absolutno razliko v rangu do tiste kjer ni sprememb glede na uporabljeno metodo.

Tabela 15: Primerjava dobljenih rezultatov (rangi držav) glede na izhodiščno metodo glavnih komponent in indeksom relativnih odklonov (IRO); referenčni podatki za leto 2004 in 2000

Država 2004	Indeks uravnoveženega razvoja - rangi			Država 2000	Indeks uravnoveženega razvoja - rangi		
	MGK	IRO	razlika		MGK	IRO	razlika
Madžarska	20	9	11	Litva	24	11	13
Francija	6	16	10	Estonija	21	9	12
Italija	17	24	7	Velika Britanija	11	19	8
Češka republika	19	13	6	Italija	18	25	7
Litva	13	7	6	Španija	14	21	7
Belgija	12	17	5	Malta	20	16	4
Irska	16	11	5	Portugalska	7	10	3
Latvija	9	4	5	Avstrija	3	5	2
Luksemburg	10	14	4	Češka republika	15	17	2
Velika Britanija	8	12	4	Francija	10	12	2
Portugalska	18	21	3	Grčija	25	23	2
Španija	15	18	3	Irska	9	7	2
Avstrija	4	6	2	Poljska	18	20	2
Ciper	21	19	2	Slovenija	13	15	2
Grčija	22	20	2	Belgija	12	13	1
Slovenija	6	8	2	Danska	2	1	1
Estonija	11	10	1	Finska	4	3	1
Malta	23	22	1	Latvija	15	14	1
Nemčija	14	15	1	Madžarska	17	18	1
Poljska	24	23	1	Nizozemska	5	4	1
Danska	2	2	0	Slovaška	23	24	1
Finska	3	3	0	Švedska	1	2	1
Nizozemska	5	5	0	Ciper	22	22	0
Slovaška	25	25	0	Luksemburg	6	6	0
Švedska	1	1	0	Nemčija	8	8	0
<i>Vsota abs. razlik</i>			<i>81</i>	<i>Vsota abs. razlik</i>			<i>76</i>

Vir: lastni izračuni

Pri slednji primerjavi, kjer primerjamo rezultate našega izhodiščnega pristopa na podlagi metode glavnih komponent in indeksom relativnih odklonov, lahko ugotovimo, da za večino držav velja, da jih obe metodi razvrstita na podobna relativna mesta. V letu 2004 se tako rangi kar sedemnajstih držav po obeh metodah razlikujejo za štiri ali manj mest, kar ocenjujemo kot manjšo spremembo. Podobno velja za referenčno leto 2000, kjer je takih držav 20. Pri nekaterih, sicer redkih državah, so razlike večje. Pri slednjih se razlike v rangih gibljejo do osem mest, kar je že relativno veliko. Za obe referenčni leti pa velja, da imamo po dve državi, ki izstopata glede razvrstitve. V letu 2004 sta to Madžarska in Francija, v letu 2000 pa Litva in Estonija. Pri teh parih prihaja do bistvenih sprememb v rangih, saj nam omenjena pristopa ponudita razlike v rangih, višje od deset mest.

Tabela 16: Primerjava dobljenih rezultatov (rangi držav) glede na izhodiščno metodo glavnih komponent (MGK) in metodo glavnih komponent na rangih (MGKr); referenčni podatki za leto 2004 in 2000

Država 2004	Indeks uravnoteženega razvoja - rangi			Država 2000	Indeks uravnoteženega razvoja - rangi		
	MGK	MGKr	razlika		MGK	MGKr	razlika
Češka republika	19	10	9	Ciper	22	11	11
Estonija	11	19	8	Litva	24	14	10
Madžarska	20	15	5	Italija	18	24	6
Španija	15	20	5	Latvija	15	21	6
Ciper	21	17	4	Češka republika	15	20	5
Italija	17	21	4	Malta	20	15	5
Latvija	9	13	4	Nemčija	8	13	5
Francija	6	9	3	Španija	14	19	5
Grčija	22	25	3	Belgija	12	16	4
Nemčija	14	11	3	Estonija	21	17	4
Luksemburg	10	8	2	Poljska	18	22	4
Malta	23	21	2	Slovenija	13	9	4
Slovaška	25	23	2	Irška	9	6	3
Velika Britanija	8	6	2	Francija	10	12	2
Litva	13	14	1	Luksemburg	6	7	1
Slovenija	6	7	1	Madžarska	17	18	1
Avstrija	4	4	0	Portugalska	7	8	1
Belgija	12	12	0	Slovaška	23	22	1
Danska	2	2	0	Velika Britanija	11	10	1
Finska	3	3	0	Avstrija	3	3	0
Irška	16	16	0	Danska	2	2	0
Nizozemska	5	5	0	Finska	4	4	0
Poljska	24	24	0	Grčija	25	25	0
Portugalska	18	18	0	Nizozemska	5	5	0
Švedska	1	1	0	Švedska	1	1	0
<i>Vsota abs. razlik</i>			<i>58</i>	<i>Vsota abs. razlik</i>			<i>79</i>

Vir: lastni izračuni

Primerjava rezultatov, dobljenih po izhodiščni metodi glavnih komponent in po metodi glavnih komponent na predhodno rangiranih spremenljivkah, nam pokaže, da so razlike med obema pristopoma tudi tukaj majhne. Še posebno to velja za referenčno leto 2004, kjer imamo samo štiri države, kjer je absolutna razlika v rangih večja od štirih mest. Nekoliko večje so

razlike pri referenčnem letu 2000, kjer so te podobne kot pri primerjavi izhodiščnega pristopa in indeksom relativnih odklonov.

Podobno kot smo analizirali razlike pri indeksu uravnoveženega razvoja lahko osvetlimo tudi razlike na posameznih področjih (parcialnih indeksih razvitosti). Na tem mestu bomo prikazali samo absolutne razlike v rangih, ne pa tudi samih rangov posameznih držav.

Tabela 17: Primerjava dobljenih rezultatov osnovnega pristopa po metodi glavnih komponent in indeksa relativnih odklonov pri izračunu parcialnih indeksov razvoja (ekonomsko, socialno in okoljsko področje); referenčni podatki za leto 2004 in 2000

Država 2004	ekon.	soc.	okol.	Država 2000	ekon.	soc.	okol.
Avstrija	1	1	5	Avstrija	0	1	0
Belgija	2	5	2	Belgija	0	2	1
Ciper	0	1	0	Ciper	3	0	0
Češka republika	2	9	4	Češka republika	1	12	8
Danska	1	5	2	Danska	4	2	4
Estonija	2	0	3	Estonija	4	0	0
Finska	1	6	2	Finska	1	11	2
Francija	6	2	1	Francija	2	0	1
Grčija	4	7	2	Grčija	5	7	1
Irska	3	6	0	Irska	0	6	1
Italija	4	13	0	Italija	2	10	1
Latvija	9	0	0	Latvija	1	1	0
Litva	2	0	2	Litva	5	2	0
Luksemburg	9	2	0	Luksemburg	0	0	0
Madžarska	3	5	5	Madžarska	6	1	2
Malta	2	11	0	Malta	12	7	0
Nemčija	2	0	2	Nemčija	1	3	1
Nizozemska	6	5	5	Nizozemska	1	5	3
Poljska	0	0	0	Poljska	4	2	2
Portugalska	4	2	2	Portugalska	1	8	2
Slovaška	0	0	2	Slovaška	4	1	0
Slovenija	3	6	2	Slovenija	4	6	4
Španija	5	3	6	Španija	1	10	1
Švedska	1	2	1	Švedska	5	1	0
Velika Britanija	1	2	2	Velika Britanija	2	3	1
<i>Vsota abs. razlik</i>	<i>73</i>	<i>93</i>	<i>50</i>	<i>Vsota abs. razlik</i>	<i>69</i>	<i>101</i>	<i>35</i>

Vir: lastni izračuni

Pri primerjavi osnovnega pristopa metode glavnih komponent in indeksa relativnih odklonov lahko ugotovimo, da so razlike v rezultatih pri obeh metodah največje na socialnem področju, najmanjše pa na okoljskem področju. Podobno kot je to veljalo za indeks uravnoveženega razvoja lahko tudi pri indeksu razvoja na socialnem področju najdemo dve do tri države, ki po razlikah izstopajo navzgor.

Tabela 18: Primerjava dobljenih rezultatov osnovnega pristopa in metode glavnih komponent na predhodno rangiranih kazalcih pri izračunu parcialnih indeksov razvoja (ekonomsko, socialno in okoljsko področje); referenčni podatki za leto 2004 in 2000

Država 2004	ekon.	soc.	okol.	Država 2000	ekon.	soc.	okol.
Avstrija	1	6	4	Avstrija	0	1	1
Belgija	2	1	1	Belgija	2	5	3
Ciper	1	4	0	Ciper	4	5	0
Češka republika	6	4	4	Češka republika	4	0	0
Danska	0	3	1	Danska	2	1	4
Estonija	6	2	3	Estonija	1	0	2
Finska	3	6	1	Finska	0	6	3
Francija	2	4	3	Francija	4	1	2
Grčija	3	5	2	Grčija	1	5	0
Irska	3	4	1	Irska	1	12	1
Italija	2	9	1	Italija	1	11	4
Latvija	3	0	0	Latvija	3	0	0
Litva	5	0	2	Litva	2	2	0
Luksemburg	4	0	2	Luksemburg	1	4	0
Madžarska	3	5	2	Madžarska	0	0	1
Malta	3	9	1	Malta	8	6	0
Nemčija	1	3	2	Nemčija	2	1	2
Nizozemska	3	2	1	Nizozemska	0	0	2
Poljska	3	2	0	Poljska	0	3	0
Portugalska	6	5	1	Portugalska	5	3	2
Slovaška	2	0	1	Slovaška	4	1	0
Slovenija	1	6	1	Slovenija	3	7	0
Španija	1	7	3	Španija	0	7	0
Švedska	0	0	0	Švedska	3	0	0
Velika Britanija	1	4	3	Velika Britanija	0	4	0
<i>Vsota abs. razlik</i>	<i>65</i>	<i>91</i>	<i>40</i>	<i>Vsota abs. razlik</i>	<i>51</i>	<i>85</i>	<i>27</i>

Vir: lastni izračuni

Glede na prejšnjo primerjavo lahko zdaj opazimo, da so spremembe v rangih držav pri posameznih parcialnih indeksi manjše; rezultati metode glavnih komponent so, kot je bilo pričakovati, (tudi) pri parcialnih indeksi bolj podobni metodi glavnih komponent na rangiranih kazalcih kot pa rezultatom indeksa relativnih odklonov. Podobno kot prej pa ostajajo največje razlike pri rezultatih na socialnem, medtem ko so najmanjše razlike na okoljskem področju.

8 POVZETEK

Skladno z namenom tega dela je bil v prvem koraku definiran pojem uravnoveženega razvoja. Zaradi v slovenskem prostoru še ne uveljavljenega prevoda angleškega termina »sustainable development« smo že na začetku opozorili na najpogostejše slovenske prevode ter pri tem izpostavili poleg uravnoveženega še trajnostni razvoj. Sama definicija pojma uravnoveženega razvoja se izkaže za problematično, saj je podvržena političnemu konsenzu znotraj in med državami, kar nujno vodi do njene ohlapnosti. Ta njena značilnost dopušča veliko manevrskega prostora pri izdelavi indeksa oziroma nudi manj opore pri izbiri in vključevanju posameznih kazalcev v analizo. Ne glede na takšne omejitve smo glavne ideje uravnoveženega razvoja upoštevali v analizi, predvsem v smislu medgeneracijske enakosti in treh enakovrednih stebrov uravnoveženega razvoja.

Sami kazalci, njihov nabor in umestitev v različne okvire, tvorijo temelj za vsakršno analizo razvoja, zato jim je bilo posvečene veliko pozornosti. Odločili smo se za pristop večjega števila kazalcev, ki je tehnično bolj zahteven za nadaljnjo obdelavo podatkov, vendar vsebinsko skladnejši z idejo uravnoveženega razvoja. Zbrani kazalci so bili umeščeni glede na področje merjenja. Izdelava sestavljenega indeksa je bila izbrana kot metoda za nadaljnjo obdelavo podatkov, ki lahko ob dobro utemeljenem in opisanem postopku na pregleden način prikaže tako kompleksen pojem kot je uravnoveženi razvoj.

Različne državne in mednarodne organizacije zajemajo in objavljajo različne kazalce uravnoveženega razvoja. V tem okolju je na podlagi nekaterih pomembnejših smernic nastalo več naborov podatkov, vendar na mednarodnem nivoju še ni sprejet konsenz glede najustreznjšega izbora kazalcev. Naš cilj je bil zajeti države Evropske unije, zato je bil statistični urad Eurostat dobrodošel vir, ki je poleg kakovosti podatkov omogočil tudi relativno preprosto zbiranje in primerjavo. Kriterij za vključitev v Eurostatov nabor kazalcev je bil podrobneje opisan za kazalce uravnoveženega razvoja; ta nabor smo uporabili za namen naše analize.

Izdelave indeksa uravnoveženega razvoja smo se lotili skladno s predstavljenim konceptom tega razvoja – kazalce smo razporedili na tri področja: ekonomsko, socialno in okoljsko. Vsa tri področja imajo pri izdelavi indeksa enako težo. Pri vsakem zbiranju podatkov predstavljajo manjkajoči podatki določeno omejitev. Želeli smo izdelati indeks za dve referenčni leti: 2004 in 2000. Manjkajoče podatke smo zato v prvem koraku nadomeščali s podatki z najbližjim referenčnim letom. Kazalce, pri katerih so kljub takšnemu pristopu manjkali več kot trije podatki, smo izključili iz analize. Pri ostalih, ki so bili številčno v manjšini, pa smo manjkajoče podatke nadomestili s pomočjo multiple linearne regresije.

Pred izvedbo same metode glavnih komponent je bilo potrebno vse kazalce, ki po svoji naravi niso bili relativni, pretvoriti v ustrezno obliko. Poleg tega je bilo potrebno podatke pretvoriti v takšno obliko, da je njihova visoka vrednost povezana z višjo stopnjo razvitosti, saj bi v nasprotnem primeru metoda glavnih komponent popačila rezultate. Opravljena je bila tudi

normalizacija podatkov. V prvem koraku so bili tako s pomočjo diagrama kvantilov, izračunanih po Tukeyevi proceduri, identificirani odstopajoči podatki oziroma osamelci. Nadomeščeni so bili z naslednjo najvišjo oziroma najnižjo vrednostjo znotraj kazalca. Z namenom neposredne primerljivosti je bila v sklopu normalizacije podatkov uporabljena tudi standardizacija vseh spremenljivk.

Za vsako od treh področij uravnoteženega razvoja je bila ločeno opravljena metoda glavnih komponent, z zadržanimi glavnimi komponentami pa so bili sestavljeni parcialni indeksi razvitosti. V drugem koraku so bili slednji po standardizaciji združeni v indeks uravnoteženega razvoja.

Dobljeni rezultati so za določene države pričakovani, medtem ko nas je mesto nekaterih, kot npr. Nemčije, presenetilo. V primeru Nemčije smo zato poskusili dodatno osvetliti razloge za njeno relativno nizko mesto. Prav tako je bila prikazana struktura indeksa; iz grafov je mogoče razbrati, katera področja so pri določeni državi boljša oziroma katera slabša ter kako to vpliva na celotni uravnoteženi razvoj. Izdelava dveh indeksov z različnimi referenčnimi leti nam je omogočila tudi primerjavo v času; predstavljene so spremembe v rangih posameznih držav celotnega ter parcialnih indeksov. Zanimiva je ugotovitev, da so relativno najbolj napredovale članice, ki so k EU pristopile kot zadnje, ter dejstvo, da največ sprememb prihaja na ekonomskem, najmanj pa na okoljskem področju. Prav tako smo želeli prikazati povezavo med izdelanim indeksom ter kazalcem bruto domačega proizvoda, ki se običajno pojavlja kot merilo razvitosti posamezne države. Ugotovimo lahko, da bruto domači proizvod in izdelani indeks nista visoko povezana oziroma da pri določenih državah prihaja do velikega razkoraka med bruto domačim proizvodom in širše definiranim razvojem.

Metodo glavnih komponent in izračun indeksa uravnoteženega razvoja smo opravili tudi na podlagi osnovnih kazalcev, ki smo jih predhodno rangirali. Prav tako smo po analogiji izračuna indeksa TAI pripravili še indeks relativnih odklonov. Glavni namen obeh dodatnih pristopov je bil preveriti, do kakšnih razlik prihaja pri razvrstitvi držav glede na naš osnovni pristop. V večini primerov nam oba postopka podata izredno podobne rezultate kot osnovni pristop; do manjših razlik v rangih držav seveda prihaja, vendar te z izjemo nekaj držav niso velike.

Izdelani indeks uravnoteženega razvoja seveda ni dokončen in bi ga bilo mogoče razširiti tako vsebinsko kot metodološko. Možno bi bilo izdelati občutljivostno analizo in analizirati spremembe v ranžirni vrsti držav glede na spremembo katerekoli uporabljene predpostavke, uporabiti ostale metode multivariatne analize, predvsem razvrščanje v skupine, razširiti nabor uporabljenih kazalcev tudi s pomočjo virov izven Eurostata, itd. Poleg tega je področje uravnoteženega razvoja izredno dinamično, posebno še v zadnjem obdobju, ko so vse bolj v ospredju okoljski, pa tudi socialni problemi. Na področju merjenja razvoja se tako obetajo velike spremembe, predvsem iskanje skupnih rešitev glede poenotenega indeksa oziroma uporaba kompleksnejših postopkov pri indeksih in kazalcih, namenjenih širšemu krogu uporabnikov.

9 LITERATURA

1. AtKisson, [URL: <http://www.atkisson.com/>], 23.12.2005
2. Desai Meghnad et al.: Measuring the Technology Achievement of Nations and the Capacity to Participate in the Network Age. *Journal of Human Development*, Vol.3, No.1, 2002. 28 str.
3. Del Campo Cristina, M.F. Monteiro Carlos, Soares Joao Oliviera: The European Regional Policy and the Socio-Economic Diversity of European Regions: A Multivariate Analysis. *European Journal of Operational Research (Manuscript Draft)*. 22 str.
4. EC: Communication to the Spring European Council: Working together for growth and jobs – A new start for the Lisbon strategy. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005. [URL: http://europa.eu.int/growthandjobs/pdf/comm_spring_en.pdf], 27.12.2005
5. EC: Panorama of the European Union: Measuring progress towards a more sustainable Europe – Sustainable development indicators for the European Union, data 1990-2005. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2005.
6. Esty Daniel C. et al.: 2005 Environmental Sustainability Index: Benchmarking National Environmental Stewardship. New Haven: Yale Center for Environmental Law & Policy, 2005. 408 str.
7. Giovannini Enrico, Linster Myriam: Measuring Sustainable Development: Achievements and Challenges. Paris: OECD. UNDSO: Expert Group Meeting on Indicators of Sustainable Development, New York, 13-15 December 2005. 14 str. [URL: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/egmIndicators/crp5.pdf>], 23.12.2005
8. Giovannini et al.: Handbook on Constructing Composite Indicators: Methodology and User Guide; OECD Statistics Working Papers, 2005/3. OECD Publishing, 2005. 108 str.
9. Grobler Polona: Proučevanje družbeno-ekonomske razvitosti slovenskih občin s pomočjo metod multivariatne analize. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2002. 48 str.
10. Hardi Peter, Zdan Terrence: Principles in Practice. Manitoba (Canada): The International Institute for Sustainable Development, 1997. 116 str.
11. Hass Julie L., Brunvoll Frode, Hoie Henning: Overview of Sustainable Development Indicators Used by National and International Agencies. OECD Statistics Working Paper 2002/2. Paris: OECD, 2003. 90 str. [URL: [http://www.oilis.oecd.org/olis/2002doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/1732e4820afb91c0c1256c28002f52d5/\\$FILE/JT00143033.PDF](http://www.oilis.oecd.org/olis/2002doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/1732e4820afb91c0c1256c28002f52d5/$FILE/JT00143033.PDF)], 20.12.2005
12. Kee Peter, de Haan Mark: Accounting for Sustainable Development. *Statistics netherland*. 10 str. [URL: <http://www.cbs.nl/nr/rdonlyres/7e93afcb-b0c3-497f-be70-661a59d168bc/0/accountingforsustainabledevelopment.pdf>], 24.12.2005
13. Košmelj Blaženka: Faktorska analiza. Ljubljana: Ekonomska fakulteta Borisa Kidriča, 1986. 55 str.
14. NRTEE (National Round Table on the Environment and the Economy): Environment and Sustainable Development Indicators for Canada. State of the Debate Series. Ottawa: Renouf Publishing Co. Ltd., 2003. 43 str.
15. OECD; General Secretariat: Sustainable development: Indicators to Measure Decoupling of Environmental Pressure from Economic Growth. Paris: OECD, 2002. 111 str. [URL:

- [http://www.oilis.oecd.org/oilis/2002doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/a3de43ef2e765286c1256bbb005840b8/\\$FILE/JT00126227.DOC](http://www.oilis.oecd.org/oilis/2002doc.nsf/43bb6130e5e86e5fc12569fa005d004c/a3de43ef2e765286c1256bbb005840b8/$FILE/JT00126227.DOC)], 20.12.2005
16. Pavšič Matija: Analiza razvitosti držav Evropske Unije. Diplomsko delo. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2004. str. 52
 17. Pavšič Matija, Jože Rovan, Lea Bregar: Where are limits of using PPP-based GDP per capita? Statistični urad Republike Slovenije: 15. Statistični dnevi. Radenci, 2005.
 18. Pierantoni Isabella: A Few Remarks on Methodological Aspects Related to SD. Meeting on »Accounting frameworks to measure sustainable development«, Pariz, 14-16 maj 2003. 22 str. [URL: <http://www.oecd.org/dataoecd/19/32/2715426.doc>], 20.12.2005
 19. Pinter Laszlo, Hardi Peter, Bartlemus Peter: Indicators of Sustainable Development: A Proposal for a Way Forward. Discussion Paper Prepared under a Consulting Agreement on behalf of the UNDSO. New York: UNDSO: Expert Group Meeting on Indicators of Sustainable Development, 13-15 december 2005. 39 str. [URL: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/egmIndicators/crp2.pdf>], 23.12.2005
 20. Republika Slovenija: Statistični letopis 2006. Statistični urad RS. Ljubljana, 2007. [URL: <http://www.stat.si/letopisi>], 20.6.2007.
 21. Seljak Janko: Merjenje uravnoveženega razvoja. Doktorska disertacija. Ljubljana: Ekonomska fakulteta, 2000. 241 str.
 22. Statistični urad Republike Slovenije: Statistične informacije – Cene. Ljubljana, 2006. [URL: <http://www.stat.si/doc/statinf/04-SI-110-0610.pdf>], 19.6.2007
 23. Statistični urad Republike Slovenije: Statistične informacije – Energetika. Ljubljana, 2006. [URL: <http://www.stat.si/doc/statinf/18-SI-065-0501.pdf>], 19.6.2007
 24. Statistični urad Republike Slovenije: Statistične informacije – Gradbeništvo. Ljubljana, 2006. [URL: http://www.stat.si/pub_statinf1.asp?podrocje=19], 19.6.2007
 25. Stevens Candice: Measuring Sustainable Development. Paris: OECD, Statistics Brief, No.10 (September 2005), 8 str.
 26. UN (1987); General Assembly: Report of the World Commission on Environment and Development – »Our Common Future«. UN, 1987. A/43/427. 374 str.
 27. UN (2002): Report of the World Summit on Sustainable Development. Johannesburg, South Africa, 26 august – 4 September 2002. New York: United Nations, 2002.
 28. UN et al.: Handbook of National Accounting: Integrated Environmental and Economic Accounting 2003 (SEEA). New York: United Nations, 2003. 572 str.
 29. UNDP: Human Development Report 2001: Making new technologies work for human development. New York: Oxford University Press, 2001. 264 str.
 30. Wolff Pascal: The EU Sustainable Development strategy: A framework for indicators. Eurostat document SDI/TF/30/4rev.5(2004). Seventh Meeting of the ESS Task Force on Methodological Issues for Sustainable Development Indicators; SDI Workshop, 9-11 februar 2004, Stockholm. 21 str. [URL: <http://www.un.org/esa/sustdev/natlinfo/indicators/egmIndicators/crp4.pdf>], 23.12.2005

10 VIRI

1. Eurostat. [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

PRILOGE

1 KAZALCI – SPLOŠNO

Tabela 19: Evro kazalci; razdelitev po področjih merjenja in njihovo število

Področje merjenja	Podpodročje	Št. kazalcev
1. Plačilna bilanca	Tekoči račun	10
	Kapitalski račun PB	2
	Tekoči in kapitalski račun	2
	Finančni račun	7
2. Poslovne ankete in ankete potrošnikov		7
3. Indeks cen življenjskih potrebščin		20
4. Zunanja trgovina	Uvoz dobrin	21
	Izvoz dobrin	21
	Trgovinska bilanca in indeksi	6
5. Industrija, trgovina in storitve	Domače izhodne cene	21
	Industrijska proizvodnja	22
	Industrija - prihodki	15
	Trgovina na drobno	25
	Gradbeništvo	5
6. Trg delovne sile	Harmonizirana nezaposlenost	20
	Indeks stroškov dela	3
7. Monetarni in finančni kazalniki		13
8. Nacionalni računi	BDP	3
	Privatna končna potrošnja	3
	Državna končna potrošnja	3
	Bruto investicije v osnovna sredstva	3
	Saldo menjave blaga in storitev s tujino	2
	Bruto dodana vrednost	21
	Sredstva za zaposlene	7
	Ostalo	4
	Javne finance – statistika postopkov v zvezi s čezmernim primanjkljajem	8
SKUPAJ		274

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

Tabela 20: Dolgoročni kazalci; razdelitev podpodročij merjenja do III. nivoja in število kazalcev

Področje merjenja	Podpodročje (II. nivo)	Podpodročje (III. nivo)	Št. kazalcev
1. Gospodarstvo in finance	Nacionalni računi	BDP in temeljni agregati	12
		Dohodek	4
		Javne finance	15
		Potrošnja in poraba	4
	Cene, plače in stroški dela	Indeks cen	3
		Plače in stroški dela	9
		Menjalni tečaj	1
	Kazalci finančnega trga	Obrestne mere	3
		Cene delnic	1
		Tekoči račun	6
	Plačilna bilanca – mednarodne transakcije	Plačilna bilanca	7
		Neposredne naložbe EU	10
		Mednarodna menjava blaga in storitev	14
		Trgovski partnerji	20
2. Prebivalstvo in socialni pogoji	Prebivalstvo	Celotno prebivalstvo	10
		Rodnost	4
		Poroke in ločitve	3
		Pričakovana življenjska doba in umrljivost	4
	Zdravje	Lastno zaznavanje zdravja	2

		Bolezni	6
		Vzroki smrti	5
		Zdravje in varnost pri delu	6
		Zdravstvo	6
	Izobraževanje	Izobrazba	7
		Šolski vpisi	7
		Študenti	3
		Tuji jeziki	4
		Izdatki	4
		Vseživljenjsko učenje	3
	Trg dela	Zaposlenost	20
		Nezaposlenost	7
		Zasluzki	5
		Politika na trgu dela	3
	Življenjske razmere in blaginja	Izdatki za potrošnje gospodinjstev	12
		Informacijska družba	21
		Življenjske razmere	21
		Socialna zaščita	11
		Migracije in azil	2
3.	Industrija, trgovina in storitve	Evropsko poslovanje – izbrani kazalci za vse dejavnosti	1
		Rudarstvo in kamnoseštvo	15
		Predelovalne dejavnosti	69
		Oskrba z električno energijo, plinom in vodo	6
		Gradbeništvo	3
		Trgovina, popravila motornih vozil in izdelkov široke porabe	9
		Gostinstvo	3
		Promet, skladiščenje in zveze	15
		Finančno posredništvo	10
		Poslovanje z nepremičninami, najem in poslovne storitve	15
		Poslovna struktura	8
		Predelovalna dejavnost in gradbeništvo	2
		Trgovina	3
		Storitve	4
		Finančne storitve	28
		Turizem	10
		Informacijska družba	23
4.	Kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo	Kmetijstvo	30
		Struktura kmetij	15
		Kmetijski proizvodi	8
		Indeksi cen industrijskih proizvodov	4
		Kmetijska proizvodnja	9
		Kmetijstvo in okolje	4
		Gozdarstvo	4
		Ribištvo	10
5.	Zunanja trgovina	Svetovna trgovina	1
		Zunanja trgovina po proizvodih	5
		Trgovina zunaj EU po partnerjih	6
		Trgovina znotraj EU po proizvodih	1
		Indeksi	1
6.	Prevoz		19
7.	Okolje in energija	Okolje	35
		Vode	13
		Odpadki	4
		Onesnaževanje zraka in klimatske spremembe	17
		Izdatki za varovanje okolja in okoljski davki	10
		Kmetijstvo in okolje	8
		Cene	11
		Proizvodnja in uvoz	8
		Proizvodnja elektrike	8

		Poraba električne energije	8
8.	Znanost in tehnologija	Izdatki za raziskave in razvoj	7
		Človeški viri	10
		Patenti	4
		Tvegani kapital	2
		Informacijska družba	16
SKUPAJ			775

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

Tabela 21: Prekrivanje nekaterih tem in umeščeno v področja merjenja (I. nivo) kazalcev uravnoveženega razvoja EU

Tema	Umeščeno v področja
Zaposlenost / Nezaposlenost	Večina kazalcev je umeščenih v Ekonomski razvoj. Dolgoročna nezaposlenost je umeščena v Revščino in socialno izključenost. Kazalci pa vsebinsko sodijo tudi na področje Staranje družbe.
Revščina	Večina kazalcev je umeščenih v Revščino in socialno izključenost. Primernost pokojnin pa je obravnavana na področju Staranja družbe.
Zdravstvo	Vsi kazalci so umeščeni v področje Javno zdravstvo, vsebinsko pa zadevajo tudi Staranje družbe in Revščino in socialno izključenost.
Sektorski prispevek	Se prikazuje po posameznih kazalcih znotraj področij. V nekaterih primerih so zbrani v II. nivoju (podpodročju) kot npr. znotraj področij: Klimatske spremembe in energija, Javno zdravstvo, Načini porabe in proizvodnje in Prometa.
Emisije v zrak	Prvenstveno so kazalci dodeljeni pod področje Klimatske spremembe in energija. Zmanjševanje emisij toplogrednih plinov (pogodbence, ki niso v Prilogi 1 podpisnic mehanizma čistega razvoja Kjotskega protokola) sodi v področje Globalnega partnerstva; emisije trdnih delcev sodijo v področje Javno zdravstvo; nekatere ostale teme pa tudi pod Načini proizvodnje in porabe ter pod Upravljanje z naravnimi viri.
Vode	Tematika vod je zajeta na področjih Javno zdravstvo (kvaliteta pitne vode), Načini proizvodnje in porabe (poraba vode po sektorjih) ter Upravljanje z naravnimi viri (zaloge in onesnaževanje voda). V prihodnosti pa potencialno tematika sodi tudi v Globalno partnerstvo.
Uporaba tal	Je zajeta v Upravljanju z naravnimi viri. Nekatere teme so zajete v Prometu.
Upravljanje radioaktivnimi odpadki	Tema je pomembna za Klimatske spremembe in energijo in za Načine proizvodnje in porabe, razporejena pa je pod prvo.
Vpliv porabe EU na tretje države	Tematika je lahko obravnavana pod Načini proizvodnje in porabe ali Globalnega partnerstva. Trenutno so obravnavana v slednjih.
Družbena odgovornost gospodarskih družb	Zajema področja Načini proizvodnje in porabe ter Odgovorno vodenje države, trenutno pa je zajeto pod prvo.
Odgovorno vodenje države	Tematika ima svoje področje. Odgovorno vodenje tretjih držav in vpliva EU na svetovno dogajanje ni zajeto

Vir: Wolff, 2004, str. 10-11

Tabela 22: Kazalci uravnoveženega razvoja EU; razdelitev na vseh treh nivojih

Področje (I. nivo)	Podpodročje (II. nivo)	III. nivo	Cilji, določeni v štirih glavnih sklopih dokumentov
1. Ekonomski razvoj	Investicije	Investicije v raziskave in razvoj Investicije v ekološko prijazne tehnologije Poraba in inflacija Varčevanje in zadolževanje	Povprečna 3% gospodarska rast (EC Lizbona2000). Javni dolg nižji od 3% BDP in celotni javni dolg manjši od 60% BDP (EC Cardiff1998). Inflacija članice ne sme presegati povprečja inflacije treh članic z najnižjo inflacijo za več kot 1,5 ods. točke. Povečanje izdatkov za raziskave in razvoj s ciljno vrednostjo 3% BDP do leta 2010 (EC Barcelona2002).

		Konkurenčnost	<p>Produktivnost dela</p> <p>Stroški enote dela</p> <p>Vseživljenjsko učenje</p>	<p>Znatno povečanje investicij na prebivalca; izobraževanje na področju informacijskih tehnologij, tujih jezikov, tehnološke kulture, podjetništva in socialnih spretnosti (EC Lisbon2000).</p>
		Zaposlenost	<p>Stopnja zaposlenosti</p> <p>Stopnja nezaposlenosti</p>	<p>Povečanje zaposlenosti na 67% do januarja 2005 in 70% do 2010; povečanje deleža žensk v zaposlenosti do 57% do januarja 2005 in čez 60% do 2010. Povečanje stopnje zaposlenosti starejših (55-64) na 50% do 2010.</p>
2.	Revščina in socialna izključenost	<p>Denarna revščina</p> <p>Dostop do trga dela</p> <p>Drugi vidiki socialne izključenosti</p>	<p>Dohodkovna neenakost</p> <p>Nedohodkovna neenakost</p> <p>Revščina delovnih mest</p> <p>Dostop do izobraževanja</p> <p>Dostop do zdravstva</p> <p>Dostop do stanovanj</p> <p>Družbeno sodelovanje</p>	<p>Narediti odločilen korak v smeri odprave revščine.</p> <p>Do leta 2010 prepoloviti število prebivalcev z zgolj spodnjo drugo ravnijo izobraževanja, starih med 18-24 let in ki niso v izobraževalnem procesu.</p> <p>Povečati družbeno kohezijo do 2010 (EC Lizbona2000).</p>
3.	Staranje družbe	<p>Primernost pokojnin</p> <p>Demografske spremembe</p> <p>Vzdržnost javnih financ</p>	<p>Dohodek starejšega prebivalstva</p> <p>Pričakovana življenjska doba</p> <p>Rodnost</p> <p>Migracije</p> <p>Starost ob upokojitvi</p> <p>Izdatki za pokojnine</p>	<p>Povečati zaposlenost, zmanjšati javni dolg in prilagoditi socialne programe (pokojninske sheme) v luči demografskih sprememb (EC Stockholm2001).</p>
4.	Javno zdravstvo	<p>Varovanje človekovega zdravja in življenjski slogi</p> <p>Kvaliteta in varnost živil</p> <p>Ravnanje s kemikalijami</p>	<p>Finančna vzdržnost</p> <p>Življenjska doba brez nezmožnosti</p> <p>Prezgodnja smrtnost</p> <p>Življenski slogi</p> <p>Zdravje in varnost pri delu</p> <p>Infekcijske bolezni in odpornost na antibiotike</p> <p>Ostanki pesticidov</p> <p>Mikrobiološko onesnaženje</p> <p>Kvaliteta pitne vode</p> <p>Proizvodnja in poraba</p>	<p>Zagotoviti primernost javnih zdravstvenih sistemov ob hkratnem vzdrževanju javnih financ in medgeneracijske solidarnosti</p> <p>Rešiti probleme infekcijskih bolezni in odpornosti na antibiotike.</p> <p>Zagotoviti boljšo kvaliteto življenja s kombinacijo ukrepov usmerjenih v urbana središča (6EAP).</p> <p>Povečati zdravstveno ozaveščenost do 2010 (PoI2002)</p> <p>Kvaliteta hrane kot cilj vseh udeležencev v prehranjevalni verigi.</p> <p>Zmanjšanje posledic uporabe pesticidov na človekovo zdravje in okolje in smoternejša uporaba pesticidov (6EAP).</p> <p>Izboljšanje kvalitete vod.</p> <p>Do leta 2020 zagotoviti proizvodnjo in porabo samo tistih kemikalij, ki ne predstavljajo pomembnejše</p>

			kemikalij Izpostavljenost kemikalijam	nevarnosti za človekovo zdravje in za okolje. Zamenjava nevarnih kemikalij (6EAP).
5.	Klimatske spremembe in energija	Tveganje za zdravje ljudi zaradi okoljskih razmer Klimatske spremembe Energija	Kvaliteta zraka Izpostavljenost hrupu Emisije toplogrednih plinov Energetski davek Energijska učinkovitost Obnovljivi viri energije Upravljanje z radioaktivnimi odpadki Onesnaževanje zraka kot posledica energijske porabe	Doseči nivo kvalitete zraka, ki ne pomenijo pomembnejših nevarnosti za človekovo zdravje in za okolje (6EAP). Bistveno zmanjšati število ljudi, ki so podvrženi ponavljajočemu vplivu hrupa. Izpolnitev ciljev Kjotskega protokola kot prvega cilja. Zatem zmanjševanje emisij za 1% letno glede na izhodiščno vrednost leta 1990 do leta 2020. Doseči vidne rezultate v zmanjševanju emisij toplogrednih plinov do leta 2005 (EC Gothenburg2001) Podvojiti delež proizvodnje elektrike, proizvedene v skupni proizvodnji toplotne in električne enrgije, na 18% (6EAP). Povečati delež obnovljivih virov na 12% potreb po primarni energiji in 22% potreb po elektriki do 2010. Pospeševanje uporabe bioenergije v transportu na 5,75% do 2010 (EC Brussels2003). Odprava tržnih pomanjkljivosti in vzpostavitev državnih programov za učinkovito porabo energije (PoI2002).
6.	Načini proizvodnje in porabe	Ekološka učinkovitost Kmetijstvo Odgovornost gospodarskih družb Potrošniška ozaveščenost	Razstavljanje ekonomske rasti in uporabe naravnih virov Razstavljanje ekonomske rasti in emisije Razstavljanje ekonomske rasti in odpadki Uporaba pesticidov Ravnovesje dušika Ekološko prijazno kmetovanje Trojni zaključek Informiranje potrošnikov	Razstaviti povezavo med gospodarsko rastjo, uporabo virov in proizvodnji odpadkov. Zagotoviti da uporaba virov in posledičnih vplivov ne presežejo nosilne zmogljivosti okolja (6EAP). Doseči bistveno zmanjšanje odpadkov in nevarnih odpadkov ter odpadkov namenjenih na deponije ob hkratnem zadržanju emisij v zrak, vode in prst. Podpreti razvoj 10-letnega okvirja programov za razvoj trajnostne proizvodnje in porabe (PoI2002). Skupna kmetijska politika naj bi zagotavljala trajnostni razvoj. Pobuda gospodarskim družbam (EC Lisbon2000). Aktivna promocija odgovornosti gospodarskih družb (PoI2002). Razvoj in zagotavljanje informacij za kupce, ki zagotavljajo podatke o trajnostni potrošnji in proizvodnji. (PoI2002)
7.	Upravljanje z naravnimi viri	Biološka raznovrstnost Morski ekosistemi	Varovanje habitatov, ekosistemov in biološke raznovrstnosti Vzdrževanje zmogljivost okolja Prekomeren ribolov	Varovanje habitatov in naravnih sistemov ter ohranjanje biološke raznovrstnosti. Ohranitev življenjskih vrst in habitatov (6EAP). Zagotoviti da uporaba virov in posledičnih vplivov ne presežejo nosilne zmogljivosti okolja. Do leta 2010 doseči bistveno zmanjšanje trenutnih stopenj izgubljanja biološke raznovrstnosti (PoI2002). Pregled skupne ribiške politike na način, ki upošteva naravne danosti in socialne posledice ter preprečuje prekomerni ribolov (EC Gothenburg2001). Ohranitev, ustrežna obnova in trajnostna uporaba morskega okolja, obal in močvirij (6EAP).

				<p>Nujno oziroma do 2015 zadržati oziroma obnoviti število rib vseh ogroženih vrst na nivo, ki omogoča največji (trajnostni) izplen (PoI2002).</p> <p>Trajnostna uporaba vodnih virov (6EAP).</p> <p>Izdelati integrirani plan upravljanja in učinkovite uporabe vodnih virov do 2005 (PoI2002)</p> <p>Ohranitev in ustrezna obnova področij večjega pomena vključno s kmetijskimi površinami. Spodbujanje trajnostne uporabe zemlje s poudarkom na preprečevanju erozije, onesnaževanjem in preprečevanja spreminjanja v puščavo (6EAP)</p> <p>Pospešiti izvajanje predloga Medvladnega odbora za gozdove/Medvladnega foruma za gozdove, Medsebojnega partnerstva za gozdove in poročanja forumu ZN o gozdovih s ciljem ocenjevanja napredka v 2005 (PoI2002)</p>
		<p>Tekoče vode</p> <p>Uporaba tal</p>	<p>Vodna zajetja in uporaba</p> <p>Varovanje površinskih voda in podtalnice</p> <p>Sprememba uporabe tal</p> <p>Degradacija prsti</p> <p>Gozdovi</p>	
8.	Promet	<p>Rast prometa</p> <p>Posledice prometa na okol. in soc. podr.</p>	<p>Razstavljanje ekonomske rasti in rasti prometa</p> <p>Od cest k železniškemu, morski, rečni in javni promet</p> <p>Uporaba tal transportnih sistemov</p> <p>Onesnaževanje zraka</p>	<p>Pomembneje razstaviti rast prometa od rasti BDP z namenom zmanjšati preobremenjenosti inostalih negativnih posledic prometa.</p> <p>Bistveno zmanjšati število prebivalcev redno podvrženih hrupu (6EAP).</p> <p>Premik s cestnega prometa k železniškemu, vodnemu in javnemu prometu s ciljem da delež cestnega prometa v 2010 ni večji od tistega v 1998.</p>
9.	Odgovorno vodenje države	<p>Skladnost politik</p> <p>Sodelovanje javnosti</p>	<p>Podpora državljanov pri podpiranju politike EU</p> <p>Uravnoteženost ukrepov EU</p> <p>Skladnost zakonov</p> <p>Komunikacija in mobilizacija</p>	<p>Odgovorno vodenje države na nacionalnem nivoju je bistveno za trajnostni razvoj; potreba po ustreznem ravnanju državnih organov z upoštevanjem vladavine prava, izboljšave pravnih mehanizmov in omogočanja dostopa do informacij (EC Barcelona2002).</p> <p>Zagotoviti da vsi večji notranji in zunanji politični predlogi vsebujejo trajnostno komponento (EC Gothenburg2001).</p>
10.	Globalno partnerstvo	<p>Globalizacija trgovine</p> <p>Financiranja uravnoteženega razvoja</p>	<p>Dostop do trgov najmanj razvitih držav</p> <p>Neposredne tuje investicije v države v razvoju</p>	<p>Zagotoviti da globalizacija pripomore k uravnoteženemu razvoju.</p> <p>Integracija držav v razvoju v svetovni gospodarski sistem preko izvajanja Agende razvoja iz Dohe in zagotoviti da trgovske politike in investicije pripomorejo k trajnostnemu razvoju. (EC Barcelona2002).</p> <p>Trgovske in okoljske politike in ukrepi naj bodo medsebojno podpirajoči (6EAP).</p> <p>Olajšati dostop držav v razvoju alternativnim virom škodljivih substanc za ozon do 2010 in zagotavljati pomoč pri izpolnitvi načrta postopnega opuščanja Montrealskega protokola (PoI2002).</p> <p>Zagotoviti ustrezno financiranje za doseg mednarodnih razvojnih ciljev in razvojnih ciljev novega tisočletja.</p> <p>Doseči cilj (ZN) 0,7% URP/BND; na ravni EU doseči</p>

	Uradna razvojna pomoč Druga uradna pomoč	povprečje 0,39% do 2006 oziroma vsaka članica vsaj 0,33% URP/BND do 2006 (EC Barcelona2002). Spodbujati uravnotežene tuje neposredne investicije v države v razvoju in izvoznih kreditov skladnih z idejo trajnostnega razvoja (EC Barcelona)
Upravljanje z viri	Poraba virov Emisije v zrak in energija Vode Odpadki	Zagotoviti preobrt trenutnih trendov na področju izgube naravnih virov na državnih in na svetovnem nivoju do 2015. Izgradnja sektorskih in vmesnih ciljev na ključnih področjih: vode, prst in zemlja, energija in biološka raznovrstnost. Sprejemanje ambicioznih okoljski politik na mednarodnem nivoju, ki upoštevajo zmožnosti okolja. Nadaljna podpora trajnostne proizvodnje in porabe na mednarodnem nivoju (6EAP9

Vir: Wolff, 2004, str. 12-16

Opombe:

EC Lizbona2000: Lizbonska strategija (sprejeta s strani Evropskega sveta leta 2000)

PoI: Načrt uresničevanja Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju

6EAP: 6th Environmental Action Programme

2 ZBRANI KAZALCI

2.1 Opis kazalcev

Tabela 23: Seznam zbranih kazalcev za leto 2004; oznaka, opis in odkloni pri posameznem kazalcu

oznaka	Opis kazalca	Odkloni pri podatkih
<i>gdpg</i>	Letna rast BDP per capita v stalnih cenah - napoved za leto 2005	
<i>gdpga</i>	Letna rast BDP v stalnih cenah - napoved za leto 2005	podatki za Belgijo so dejanski podatki in ne napoved
<i>invest</i>	Skupne bruto investicije v osnovna sredstva kot odstotek BDP - napoved za leto 2005	
<i>businv</i>	Delež skupnih bruto investicij v osnovna sredstva kot odstotek BDP s strani privatnega sektorja - leto 2004	
<i>gdppps</i>	Indeks BDP per capita izražen v standardih kupne moči (SKM); (EU25=100) - napoved za leto 2005	
<i>consexp</i>	Indeks izdatkov za potrošnjo v stalnih cenah (1995=100) - napoved za leto 2005	podatki za Latvijo so dejanski podatki in ne napoved
<i>infl</i>	Inflacija - povprečna letna sprememba v Harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin - leto 2004	
<i>pubns</i>	Neto varčevanje javnega sektorja kot odstotek BDP - leto 2004	
<i>labcg</i>	indeks stopnje rasti stroškov dela in stopnje rasti produktivnosti dela v vseh dejavnostih (stroški dela so izračunani kot razmerje med sredstvi za zaposlene in številom zaposlenih , produktivnost dela pa kot razmerje med GDP in delovno aktivnim prebivalstvom) - napoved za leto 2005	
<i>lifelear</i>	Vseživljenjsko učenje - odstotek ljudi, starih med 25-64 let, ki so bili v zadnjih 4 tednih (anketa) deležni izobraževanja - leto 2005	Podatki za Nemčijo za leto 2004
<i>exprd</i>	Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot odstotek BDP - leto 2004	Španija, Italija, Luksemburg, Portugalska in VB podatki za leto 2003
<i>pubedu</i>	Javni izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP - leto 2004	

<i>templ</i>	Stopnja zaposlenosti kot odstotek zaposlenih v starostni skupini 15-64 let - leto 2004		
<i>templg</i>	Rast zaposlenosti - leto 2004		
<i>emplrf</i>	Odstotek žensk med zaposlenimi v starostni skupini 15-64 let - leto 2004		
<i>empltert</i>	Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2004	Nemčija, Grčija, Italija in Luksemburg podatki za leto 2003; Nizozemska podatki za leto 2002	
<i>emplsec</i>	Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo drugo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 2-3) - leto 2004	Nemčija, Grčija, Italija in Luksemburg podatki za leto 2003; Nizozemska podatki za leto 2002	
<i>emplprim</i>	Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo prvo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 1) - leto 2004	Nemčija, Grčija, Italija in Luksemburg podatki za leto 2003; Nizozemska podatki za leto 2002	
<i>unempl</i>	Stopnja brezposelnosti kot razmerje med številom brezposelnih in številom aktivnega prebivalstva (v%) - leto 2004		
<i>unemplf</i>	Stopnja nezaposlenosti žensk (%) - leto 2004		
<i>unemplly</i>	Stopnja nezaposlenosti mladih (starih manj od 25 let) - leto 2004		
<i>unemplo</i>	Stopnja nezaposlenosti starejših (starih 25 let in več) - leto 2004		
<i>unemplt</i>	Stopnja nezaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2004	Nemčija, Grčija in Luksemburg podatki za leto 2003; Nizozemska podatki za leto 2002	
<i>unempls</i>	Stopnja nezaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo drugo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 2-3) - leto 2004	Nemčija, Grčija in Luksemburg podatki za leto 2003; Nizozemska podatki za leto 2002	
<i>unemplp</i>	Stopnja nezaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo prvo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 1) - leto 2004	Nemčija, Grčija in Luksemburg podatki za leto 2003; Nizozemska podatki za leto 2002	
<i>netnati</i>	Neto nacionalni dohodek kot odstotek BDP - leto 2004	Španija in Luksemburg podatki za leto 2003; Ciper podatki za leto 2002; Madžarska in Poljska manjkajoči podatki	
<i>netsav</i>	Neto varčevanje kot odstotek neto nacionalnega dohodka - leto 2004	Podatki za Ciper za leto 1999; za Poljsko za leto 1996; Luksemburg, Madžarska in Malta manjkajoči podatki	
<i>intpric</i>	Mednarodna cenovna konkurenčnost - realni efektivni menjalni tečaj - indeks 1999=100 - leto 2004	Belgija in Luksemburg manjkajoči podatki	
<i>labcgi</i>	Indeks stopnje rasti stroškov dela in stopnje rasti produktivnosti dela v industrijskih dejavnostih (stroški dela so izračunani kot razmerje med sredstvi za zaposlene in številom zaposlenih, produktivnost dela pa kot razmerje med bruto dodano vrednostjo in delovno aktivnim prebivalstvom) - leto 2003	Češka, Francija, Irska, Madžarska, Nizozemska in Poljska podatki za leto 2002; Portugalska podatki za leto 1998; Malta podatki za leto 2000; Ciper manjkajoči podatki	
Revščina in socialna izključenost	<i>povert</i>	Stopnja tveganja revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka in Estonija podatki za leto 2003; Malta podatki za leto 2000
	<i>povertf</i>	Odstotek žensk podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka in Estonija podatki za leto 2003; Malta podatki za leto 2000
	<i>poverty</i>	Odstotek mladih (starih manj kot 16 let) podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (mladi pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka in Estonija podatki za leto 2003; Malta podatki za leto 2000
	<i>povertm</i>	Odstotek ljudi starih med 25 in 49 let podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto	Češka in Estonija podatki za leto 2003; Malta podatki za leto 2000

	2004	
<i>poveris</i>	Odstotek samskih podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (samski pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Luxemburg, Madžarska, Nizozemska, Slovenija in VB podatki za leto 2003; Poljska podatki za leto 2002; Malta podatki za leto 2000
<i>poverisc</i>	Odstotek staršev samohranilcev podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Nizozemska, Slovenija in VB podatki za leto 2003; Poljska podatki za leto 2002; Malta podatki za leto 2000
<i>poversf</i>	Odstotek samskih žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samske ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Nizozemska, Slovenija in VB podatki za leto 2003; Poljska podatki za leto 2002; Malta podatki za leto 2000
<i>povegap</i>	Relativna podvrženost tveganju revščine kot razlika med mediano neto dohodkov prebivalcev pod mejo revščine in mejo revščine (60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Nizozemska, Poljska, Slovenija in VB podatki za leto 2003; Poljska podatki za leto 2002; Malta podatki za leto 2001
<i>ineqdis</i>	Neenakost distribucije dohodka - dohodek ki ga prejme 20% prebivalcev z najvišjimi dohodki glede na dohodek, ki ga prejme 20% prebivalcev z najnižjimi dohodki - leto 2004	Podatki za Malto za leto 2000
<i>longune</i>	Dolgotrajna nezaposlenost - nezaposleni 12 mesecev ali več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2004	
<i>paygap</i>	Razlika v plačah med spoloma kot razlika med povprečno bruto urno postavko moških in žensk glede na povprečno bruto urno postavko moških - leto 2004	Finska, Portugalska, Avstrija in Danska podatki za leto 2003; Slovenija podatki za leto 2002; Italija in Belgija podatki za leto 2001
<i>vlongun</i>	Posebej dolgotrajna stopnja brezposelnosti (več kot 24 mesecev) v % - leto 2004	
<i>vlonguf</i>	Izredno dolga stopnja nezaposlenosti žensk - nezaposlene ženske 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek (ženske) delovne sile - leto 2004	Podatki za Švedsko za leto 2002
<i>ripovac</i>	Stopnja tveganja revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) glede na najpogostejše dejavnosti - leto 2004	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Nizozemska, Poljska, Slovenija, Slovaška in VB podatki za leto 2003; Malta podatki za leto 2000
<i>schleav</i>	Osip mladih, ki prezgodaj prekinejo šolanje - odstotek prebivalcev starih med 18-24 let z doseženo stopnjo izobrazbe ISCED nivo 0,1 in 2, ki niso deležni izobraževanja glede na to starostno skupino - leto 2005	Nemčija podatki za leto 2004
<i>pjobh17</i>	Delež prebivalcev, starih od 0-17 let iz gospodinjstev brez ekonomsko aktivnih članov v skupnem številu prebivalcev te starostne skupine (v%) – leto 2004	Poljska in Švedska manjkajoči podatki
<i>pjobh59</i>	Delež prebivalcev, starih od 18 -59 let iz gospodinjstev brez ekonomsko aktivnih članov v skupnem številu prebivalcev te starostne skupine (v%) – leto 2004	Švedska manjkajoči podatki
<i>depend</i>	Koeficient starostne odvisnosti - število starejših prebivalcev (starih 65 let in več) glede na število prebivalcev v delovni dobi (15-64 let) - napoved za leto 2005	
<i>poverto</i>	Odstotek starejših (starih 65 let in več) podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (starejši pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	Češka in Estonija podatki za leto 2003; Malta podatki za leto 2000
<i>lifex6m</i>	Življenjsko pričakovanje pri starosti 65, moški - leto 2003	Belgija, Estonija, Grčija, Španija, Francija, Avstrija, Finska in VB podatki za leto 2002; Italija podatki za leto 2000; Ciper podatki za leto 1997
<i>life6f</i>	Življenjsko pričakovanje pri starosti 65, ženske - leto 2003	

Staranje družbe

	<i>fert</i>	Stopnja totalne rodnosti (število otrok, ki jih rodi v povprečju ena ženska v reproduktivni dobi) – leto 2004	
	<i>immigr</i>	Stopnja imigracije - število imigrantov na 1.000 prebivalcev - leto 2004	
	<i>govdebt</i>	Javni (bruto) dolg kot odstotek BDP - leto 2004	
	<i>penexp</i>	Izdatki za pokojnine kot odstotek v BDP - leto 2003	Podatki za Ciper so za leto 2002
	<i>empl1524</i>	Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 15-24 let (v %) - leto 2004	
	<i>empl2554</i>	Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 25-54 let (v%) - leto 2004	
	<i>empl5564</i>	Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 55-64 let (v%) - leto 2004	
	<i>exitlab</i>	Povprečna starost ob upokojitvi v letih - leto 2004	Italija, Avstrija in Slovenija podatki za leto 2002
	<i>expcel</i>	Delež izdatkov za skrb za starejše v BDP (v %) - leto 2002	Estonija, Latvija, Litva in Poljska podatki za leto 2001; Ciper manjkajoči podatki
Javno zdravstvo	<i>heaexp</i>	Izdatki za zdravstvo kot odstotek BDP - leto 2003	Podatki za Ciper so za leto 2002
	<i>salm</i>	Stopnja razširjenosti salmonele - novi primeri na 100.000 prebivalcev - leto 2004	Belgija, Španija, Francija, Malta, Nizozemska in VB podatki za leto 2003
	<i>suict</i>	Standardizirana stopnja samomorov na 100.000 prebivalcev - leto 2003	Francija in Italija podatki za leto 2002; Danska in Slovaška podatki za leto 2001; VB podatki za leto 2000; Belgija podatki za leto 1997; Ciper manjkajoči podatki
	<i>suicm</i>	Standardizirana stopnja samomorov moških na 100.000 prebivalcev - leto 2003	Francija in Italija podatki za leto 2002; Danska in Slovaška podatki za leto 2001; VB podatki za leto 2000; Belgija podatki za leto 1997; Ciper manjkajoči podatki
	<i>suicf</i>	Standardizirana stopnja samomorov žensk na 100.000 prebivalcev - leto 2003	Francija in Italija podatki za leto 2002; Danska in Slovaška podatki za leto 2001; VB podatki za leto 2000; Belgija podatki za leto 1997; Ciper manjkajoči podatki
	<i>seraccw</i>	Indeks nevarnih poškodb pri delu (1998=100) - leto 2003	Portugalska podatki za leto 2002; Irska manjkajoči podatki
	Klimatske spr. & energija	<i>enerint</i>	Energetska intenzivnost gospodarstva v kg ekvivalentov nafte na 1.000 EUR BDP - leto 2003
<i>elecren</i>		Delež elektrike proizvedene iz obnovljivih virov v bruto proizvodnji elektrike - leto 2003	
<i>green</i>		Indeks izpustov toplogrednih plinov kot vrednost leta 2003 glede na dogovorjen cilj kjotskega protokola v letu 2010	Ciper in Malta manjkajoči podatki
<i>co2int</i>		Indeks vsebnosti CO2 v potrošnji energije (koliko CO2 je izpuščenih na enoto potrošene energije) 1995=100 - leto 2002	Ciper manjkajoči podatki
Načini proiz. in porabe	<i>munwast</i>	Proizvedeni komunalni odpadki na osebo (v kg) - leto 2003	
	<i>wastland</i>	Obdelava komunalnih odpadkov - odlaganje na odlagališča v kg na osebo - leto 2003	
	<i>eleccon</i>	Indeks porabe elektrike na gospodinjstvo (1995=100) - leto 2003	
	<i>livsto</i>	Gostota živine (število glav živine na hektar kmetijskih površin v rabi) – leto 2003	
	<i>iso14r</i>	Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem na 1.000.000 prebivalcev - ISO 14001 - oktober 2004	
Uprav. z	<i>wastwat</i>	Delež prebivalcev, ki imajo dostop do kanalizacijskih in drugih sistemov ravnanja z odpadnimi vodami (%) – leto 2002	Latvija, Litva, Luksemburg, Poljska in Slovaška podatki za leto 2003; Nemčija, Francija, Irska in Malta podatki za leto 2001; Ciper podatki za leto 2000; Belgija, Danska in Portugalska podatki za leto 1998; Grčija podatki za leto 19997; Italija podatki za leto 1995; VB podatki za leto 1994

	<i>forest</i>	Delež bolnih dreves zaradi odpadlih listov/iglic – leto 2004	Grčija podatki za leto 2002; Luksemburg podatki za leto 2000; Malta manjkajoči podatki
	<i>foresc</i>	Odstotek bolanih iglavcev - odpadanje iglic - leto 2003	Grčija podatki za leto 2002; Luksemburg podatki za leto 2000; Malta manjkajoči podatki
	<i>forenc</i>	Odstotek bolanih listavcev - odpadanje listja - leto 2003	Grčija podatki za leto 2002; Luksemburg podatki za leto 2000; Irska, Ciper in Malta manjkajoči podatki
	<i>enertran</i>	Indeks celotne energetske porabe v transportu 1995=100 - leto 2003	
	<i>railper</i>	Odstotek železniškega transporta v skupnem notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	
	<i>watper</i>	Odstotek transporta preko kopenskih plovni poti v skupnem notranjem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	
	<i>econror</i>	Energetska poraba cestnega prevoza na prebivalca (v kg ekvivalenta nafte) - leto 2003	
	<i>econairr</i>	Energetska poraba zračnega transporta na prebivalca (v kg ekvivalenta nafte) - leto 2003	
	<i>peokill</i>	Število smrtnih prometnih nesreč (cestni promet) na 1.000.000 prebivalcev - leto 2003	Belgija, Danska, Grčija, Španija, Francija, Irska, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska, Finska, Švedska in VB podatki za leto 2002
	<i>cartra</i>	Odstotek avtomobilskega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu v % (prevoz je merjen v potniških kilometrih) - leto 2002	Nemčija podatki za leto 2003; Estonija podatki za leto 1995; Ciper in Malta manjkajoči podatki
Promet	<i>bustr</i>	Odstotek avtobusnega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	Estonija podatki za leto 1995; Ciper in Malta manjkajoči podatki
	<i>traintra</i>	Odstotek železniškega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	Estonija podatki za leto 1995; Ciper in Malta manjkajoči podatki
	<i>roadfre</i>	Odstotek cestnega tovornega prometa v skupnem notranjem tovornem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	Grčija manjkajoči podatki
	<i>volfretr</i>	Indeks razmerja med obsegom notranjega transporta v tonskih kilometrih in GDP v stalnih cenah (1995 = 100) – leto 2004	Grčija podatki za leto 1999; Malta manjkajoči podatki
	<i>econrair</i>	Energetska poraba železniškega transporta na prebivalca (v kg ekvivalenta nafte) - leto 2003	Malta manjkajoči podatki
	<i>emoztra</i>	Emisije povzročiteljev ozona v kg substanc ozona na prebivalca – leto 2003	Malta manjkajoči podatki
	<i>greentr</i>	Emisije toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti na osebo (v tonah ekvivalenta CO ₂) - leto 2002	Ciper manjkajoči podatki
	<i>emnoxror</i>	Emisije Nox iz cestnih vozil v kg na prebivalca - leto 2003	Malta manjkajoči podatki
Odgovorno vodenej države	<i>levec</i>	Stopnja zaupanja državljanov v ustanove EU (delež prebivalcev s pozitivnimi stališči) v % - november 2004	
	<i>lelep</i>	Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski parlament (kot odstotek) - november 2004	
	<i>levecm</i>	Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski svet (v %) - november 2004	
	<i>votturn</i>	Volilna udeležba na nacionalnih parlamentarnih volitvah (v %) - različna leta (najbližja letu 2004)	
	<i>votture</i>	Volilna udeležba na evropskih parlamentarnih volitvah (v %) - leto 2004	
	<i>egovav</i>	Dostopnost spletnih storitev e-uprave (število razpoložljivih spletnih storitev glede na 20 osnovnih spletnih storitev v %) – leto 2004	
G	<i>co2em</i>	Emisije CO ₂ v tonah na prebivalca - leto 2003	

ostali osnovni kazalci	<i>immig</i>	Stopnja imigracije – število imigrantov v 1.000 osebah - leto 2004	
	<i>iso14</i>	Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem - ISO 14001 - oktober 2004	
	<i>econro</i>	Energetska poraba cestnega prevoza v 1.000 tonah ekvivalenta nafte - leto 2003	
	<i>econair</i>	Energetska poraba zračnega transporta v 1.000 tonah ekvivalenta nafte - leto 2003	
	<i>enconrai</i>	Energetska poraba železniškega transporta v 1.000 tonah ekvivalenta nafte - leto 2003	Malta manjkajoči podatki
	<i>emoztran</i>	Emisije predhodnikov ozona v cestnem prometu v 1.000 tonah dejavnikov škodljivosti (ozonu škodljivih snovi) - leto 2003	Malta manjkajoči podatki
	<i>greentr</i>	Emisije toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti v 1.000 tonah ekvivalenta CO ₂ - leto 2002	Ciper manjkajoči podatki
	<i>emnoxro</i>	Emisije Nox iz cestnih vozil v 1.000 tonah - leto 2003	Malta manjkajoči podatki

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/>], 6.1.2006

Tabela 24: Seznam zbranih kazalcev za leto 2000; oznaka, opis in odkloni pri posameznem kazalcu

	oznaka	Opis kazalca	Odkloni pri podatkih
Ekonomski razvoj	<i>gdpg</i>	Letna rast BDP per capita v stalnih cenah - leto 2000	
	<i>gdpga</i>	Letna rast BDP v stalnih cenah - leto 2000	
	<i>invest</i>	Skupne bruto investicije v osnovna sredstva kot odstotek BDP - leto 2000	
	<i>businv</i>	Delež skupnih bruto investicij v osnovna sredstva kot odstotek BDP s strani privatnega sektorja - leto 2000	
	<i>gdppps</i>	Indeks BDP per capita izražen v standardih kupne moči (SKM); (EU25=100) - leto 2000	
	<i>consexp</i>	Indeks izdatkov za potrošnjo v stalnih cenah (1995=100) - napoved za leto 2000	
	<i>infl</i>	Inflacija - povprečna letna sprememba v Harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin - leto 2000	
	<i>pubns</i>	Neto varčevanje javnega sektorja kot odstotek BDP - leto 2000	
	<i>labcg</i>	Indeks stopnje rasti stroškov dela in stopnje rasti produktivnosti dela v vseh dejavnostih (stroški dela so izračunani kot razmerje med sredstvi za zaposlene in številom zaposlenih, produktivnost dela pa kot razmerje med GDP in delovno aktivnim prebivalstvom) - leto 2000	
	<i>lifelarf</i>	Vseživljenjsko učenje - odstotek ljudi, starih med 25-64 let, ki so bili v zadnjih 4 tednih (anketa) deležni izobraževanja - leto 2000	Češka, Irska, Latvija in Slovaška podatki za leto 2002; Poljska in Slovenija podatki za leto 2001
	<i>exprd</i>	Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot odstotek BDP - leto 2000	Malta podatki za leto 2002, Portugalska in Švedska podatki za leto 2001
	<i>pubedu</i>	Javni izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP - leto 2000	Belgija, Luksemburg in Slovenija podatki za leto 2001
	<i>templ</i>	Stopnja zaposlenosti kot odstotek zaposlenih v starostni skupini 15-64 let - leto 2000	
	<i>templg</i>	Rast zaposlenosti - leto 2004	
	<i>emplrf</i>	Odstotek žensk med zaposlenimi v starostni skupini 15-64 let - leto 2000	
	<i>emplter</i>	Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2000	
	<i>emplsec</i>	Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z	

	doseženo drugo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 2-3) - leto 2000	
<i>emplprim</i>	Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo prvo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 1) - leto 2000	
<i>unempl</i>	Stopnja brezposelnosti kot razmerje med številom brezposelnih in številom aktivnega prebivalstva (v%) - leto 2000	
<i>unemplf</i>	Stopnja nezaposlenosti žensk (%) - leto 2000	
<i>unemplly</i>	Stopnja nezaposlenosti mladih (starih manj od 25 let) - leto 2000	
<i>unemplo</i>	Stopnja nezaposlenosti starejših (starih 25 let in več) - leto 2000	
<i>unemplt</i>	Stopnja nezaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2000	Luksemburg podatki za leto 2002
<i>unempls</i>	Stopnja nezaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo drugo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 2-3) - leto 2000	
<i>unemplp</i>	Stopnja nezaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo prvo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 1) - leto 2000	
<i>netnati</i>	Neto nacionalni dohodek kot odstotek BDP - leto 2000	Madžarska in Poljska manjkajoči podatki
<i>netsav</i>	Neto varčevanje kot odstotek neto nacionalnega dohodka - leto 2000	Ciper podatki za leto 1999; Poljska podatki za leto 1996; Luksemburg, Madžarska in Malta manjkajoči podatki
<i>intpric</i>	Mednarodna cenovna konkurenčnost - realni efektivni menjalni tečaj - indeks 1999=100 - leto 2004	Belgija in Luksemburg manjkajoči podatki
<i>labcgi</i>	Indeks stopnje rasti stroškov dela in stopnje rasti produktivnosti dela v industrijskih dejavnostih (stroški dela so izračunani kot razmerje med sredstvi za zaposlene in številom zaposlenih, produktivnost dela pa kot razmerje med bruto dodano vrednostjo in delovno aktivnim prebivalstvom) - leto 2003	Slovenija podatki za leto 2003, Portugalska podatki za leto 1998; Ciper manjkajoči podatki
<i>povert</i>	Stopnja tveganja revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Slovaška podatki za leto 2003, Češka, Danska in Švedska podatki za leto 2001; Ciper podatki za leto 1997
<i>povertif</i>	Odstotek žensk podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Danska, Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka podatki za leto 2001
<i>poverty</i>	Odstotek mladih (starih manj kot 16 let) podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (mladi pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki za leto 2001
<i>povertm</i>	Odstotek ljudi starih med 25 in 49 let podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki za leto 2001
<i>poverts</i>	Odstotek samskih podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (samski pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki za leto 2001
<i>poveresc</i>	Odstotek staršev samohranilcev podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki za leto 2001
<i>poversf</i>	Odstotek samskih žensk podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (samske ženske pod	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki

Revščina in socialna izključenost

	60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	za leto 2001
<i>povegap</i>	Relativna podvrženost tveganju revščine kot razlika med mediano neto dohodkov prebivalcev pod mejo revščine in mejo revščine (60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki za leto 2001
<i>ineqdis</i>	Neenakost distribucije dohodka - dohodek ki ga prejme 20% prebivalcev z najvišjimi dohodki glede na dohodek, ki ga prejme 20% prebivalcev z najnižjimi dohodki - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki za leto 2001
<i>longune</i>	Dolgotrajna nezaposlenost - nezaposleni 12 mesecev ali več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2000	
<i>paygap</i>	Razlika v plačah med spoloma kot razlika med povprečno bruto urno postavko moških in žensk glede na povprečno bruto urno postavko moških - leto 2000	Poljska podatki za leto 2001
<i>vlongun</i>	Posebej dolgotrajna stopnja brezposelnosti (več kot 24 mesecev) v % - leto 2000	
<i>vlonguf</i>	Izredno dolga stopnja nezaposlenosti žensk - nezaposlene ženske 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek (ženske) delovne sile - leto 2000	Švedska podatki za leto 2002
<i>ripovac</i>	Stopnja tveganja revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) glede na najpogostejše dejavnosti - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Švedska podatki za leto 2002; Češka in Danska podatki za leto 2001
<i>schleav</i>	Osip mladih, ki prezgodaj prekinejo šolanje - odstotek prebivalcev starih med 18-24 let z doseženo stopnjo izobrazbe ISCED nivo 0,1 in 2, ki niso deležni izobraževanja glede na to starostno skupino - leto 2000	Češka, Irska, Latvija in Slovaška podatki za leto 2002; Poljska in Slovenija podatki za leto 2001
<i>pjobh17</i>	Delež prebivalcev, starih od 0-17 let iz gospodinjstev brez ekonomsko aktivnih članov v skupnem številu prebivalcev te starostne skupine (v%) - leto 2000	Finska podatki za leto 2003; Danska in Litva podatki za leto 2002; Poljska in Švedska manjkajoči podatki
<i>pjobh59</i>	Delež prebivalcev, starih od 18 -59 let iz gospodinjstev brez ekonomsko aktivnih članov v skupnem številu prebivalcev te starostne skupine (v%) - leto 2000	Finska podatki za leto 2003; Danska podatki za leto 2002; Poljska podatki za leto 2001; Švedska manjkajoči podatki
<i>depend</i>	Koeficient starostne odvisnosti - število starejših prebivalcev (starih 65 let in več) glede na število prebivalcev v delovni dobi (15-64 let) - napoved za leto 2000	
<i>poverto</i>	Odstotek starejših (starih 65 let in več) podvrženim tveganju revščine po socialnih transferjih (starejši pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	Ciper in Slovaška podatki za leto 2003; Češka, Danska in Švedska podatki za leto 2001
<i>lifex6m</i>	Življenjsko pričakovanje pri starosti 65, moški - leto 2000	Ciper podatki za leto 1997
<i>life6f</i>	Življenjsko pričakovanje pri starosti 65, ženske - leto 2000	Ciper podatki za leto 1997
<i>fert</i>	Stopnja totalne rodnosti (število otrok, ki jih rodi v povprečju ena ženska v reproduktivni dobi) - leto 2000	
<i>inmigr</i>	Stopnja imigracije - število imigrantov na 1.000 prebivalcev - leto 2000	
<i>govdebt</i>	Javni (bruto) dolg kot odstotek BDP - leto 2000	
<i>penexp</i>	Izdatki za pokojnine kot odstotek v BDP - leto 2000	Ciper podatki za leto 2001
<i>empl1524</i>	Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 15-24 let (v %) - leto 2000	
<i>empl2554</i>	Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 25-54 let (v %) - leto 2000	
<i>empl5564</i>	Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 55-64 let (v %) - leto 2000	

Staranje družbe

	<i>exitlab</i>	Povprečna starost ob upokojitvi v letih - leto 2001	Slovenija podatki za leto 2002
	<i>expcel</i>	Delež izdatkov za skrb za starejše v BDP (v %) - leto 2000	Ciper manjkajoči podatki
Javno zdravstvo	<i>heaexp</i>	Izdatki za zdravstvo kot odstotek BDP - leto 2000	Ciper podatki za leto 2001
	<i>salm</i>	Stopnja razširjenosti salmonelle - novi primeri na 100.000 prebivalcev - leto 2000	
	<i>suict</i>	Standardizirana stopnja samomorov na 100.000 prebivalcev - leto 2000	Belgija podatki za leto 1997; Ciper manjkajoči podatki
	<i>suicm</i>	Standardizirana stopnja samomorov moških na 100.000 prebivalcev - leto 2000	Belgija podatki za leto 1997; Ciper manjkajoči podatki
	<i>suicf</i>	Standardizirana stopnja samomorov žensk na 100.000 prebivalcev - leto 2000	Belgija podatki za leto 1997; Ciper manjkajoči podatki
	<i>seraccw</i>	Indeks nevarnih poškodb pri delu (1998=100) - leto 2000	Irska manjkajoči podatki
Klimatske spr. & energija	<i>enerint</i>	Energetska intenzivnost gospodarstva v kg ekvivalentov nafte na 1.000 EUR BDP - leto 2000	
	<i>elecren</i>	Delež elektrike proizvedene iz obnovljivih virov v bruto proizvodnji elektrike - leto 2000	
	<i>green</i>	Indeks izpustov toplogrednih plinov kot vrednost leta 2000 glede na dogovorjen cilj kjotskega protokola v letu 2010	Ciper in Malta manjkajoči podatki
	<i>co2int</i>	Indeks vsebnosti CO2 v potrošnji energije (koliko CO2 je izpuščenih na enoto potrošene energije) 1995=100 - leto 2000	Ciper manjkajoči podatki
Načini proiz. in porabe	<i>munwast</i>	Proizvedeni komunalni odpadki na osebo (v kg) - leto 2000	
	<i>wastland</i>	Obdelava komunalnih odpadkov - odlaganje na odlagališča v kg na osebo - leto 2000	
	<i>eleccon</i>	Indeks porabe elektrike na gospodinjstvo (1995=100) - leto 2000	
	<i>livsto</i>	Gostota živine (število glav živine na hektar kmetijskih površin v rabi) - leto 2000	Češka, Estonija, Ciper, Litva, Madžarska, Malta, Poljska in Slovaška podatki za leto 2003
	<i>iso14r</i>	Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem na 1.000.000 prebivalcev - ISO 14001 - oktober 2000	
Uprav. z naravnimi viri	<i>wastwat</i>	Delež prebivalcev, ki imajo dostop do kanalizacijskih in drugih sistemov ravnanja z odpadnimi vodami (%) - leto 2000	
	<i>forest</i>	Delež bolnih dreves zaradi odpadlih listov - leto 2000	Ciper podatki za leto 2001; Malta manjkajoči podatki
	<i>foresc</i>	Odstotek bolanih iglavcev - odpadanje iglic - leto 2000	Ciper podatki za leto 2001; Malta manjkajoči podatki
	<i>forenc</i>	Odstotek bolanih listavcev - odpadanje listja - leto 2000	Irska, Ciper in Malta manjkajoči podatki
Promet	<i>enertran</i>	Indeks celotne energetske porabe v transportu 1995=100 - leto 2000	
	<i>railper</i>	Odstotek železniškega transporta v skupnem notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	
	<i>watper</i>	Odstotek transporta preko kopenskih plovni poti v skupnem notranjem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	
	<i>econror</i>	Energetska poraba cestnega prevoza na prebivalca (v kg ekvivalenta nafte) - leto 2000	
	<i>econairr</i>	Energetska poraba zračnega transporta na prebivalca (v kg ekvivalenta nafte) - leto 2000	Slovaška podatki za leto 2003
	<i>peokill</i>	Število smrtnih prometnih nesreč (cestni promet) na 1.000.000 prebivalcev - leto 2003	
	<i>cartra</i>	Odstotek avtomobilskega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu v % (prevoz je merjen v potniških kilometrih) - leto 2000	Latvija podatki za leto 2002; Estonija in litva podatki za leto 1995; Ciper in Malta manjkajoči podatki
	<i>bustr</i>	Odstotek avtobusnega prevoza oseb kot delež v	Latvija podatki za leto 2002; Estonija in litva

		notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	podatki za leto 1995; Ciper in Malta manjkajoči podatki
	<i>traintra</i>	Odstotek železniškega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	Latvija podatki za leto 2002; Estonija in litva podatki za leto 1995; Ciper in Malta manjkajoči podatki
	<i>roadfre</i>	Odstotek cestnega tovornega prometa v skupnem notranjem tovornem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	Grčija manjkajoči podatki
	<i>volfretr</i>	Indeks razmerja med obsegom notranjega transporta v tonskih kilometrih in GDP v stalnih cenah (1995 = 100) – leto 2000	Grčija podatki za leto 1999; Malta manjkajoči podatki
	<i>econrair</i>	Energetska poraba železniškega transporta na prebivalca (v kg ekvivalenta nafte) - leto 2000	
	<i>emoztra</i>	Emisije povzročiteljev ozona v kg substanc ozona na prebivalca – leto 2000	
	<i>greentr</i>	Emisije toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti na osebo (v tonah ekvivalenta CO2) - leto 2002	
	<i>emnoxror</i>	Emisije Nox iz cestnih vozil v kg na prebivalca - leto 2003	
Odgovorno vodenje države	<i>levec</i>	Stopnja zaupanja državljanov v ustanove EU (delež prebivalcev s pozitivnimi stališči) v % - december 2000	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija in Slovaška podatki za november 2004
	<i>lelep</i>	Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski parlament (v %) - december 2000	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija in Slovaška podatki za november 2004
	<i>levecm</i>	Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski svet (v %) - december 2000	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija in Slovaška podatki za november 2004
	<i>votturn</i>	Volilna udeležba na nacionalnih parlamentarnih volitvah (v %) - različna leta (najbližja letu 2000)	
	<i>votture</i>	Volilna udeležba na evropskih parlamentarnih volitvah (v %) - leto 1999	Češka, Estonija, Ciper, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovenija in Slovaška podatki za november 2004
	<i>egovav</i>	Dostopnost spletnih storitev e-uprave (število razpoložljivih spletnih storitev glede na 20 osnovnih spletnih storitev v %) – leto 2002	
G	<i>co2em</i>	Emisije CO2 v tonah na prebivalca - leto 2002	
ostali osnovni kazalci	<i>inmig</i>	Imigracije – število imigracij v 1.000 osebah - leto 2000	
	<i>iso14</i>	Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem - ISO 14001 - oktober 2000	
	<i>econro</i>	Energetska poraba cestnega prevoza v 1.000 tonah ekvivalenta nafte - leto 2000	
	<i>econair</i>	Energetska poraba zračnega transporta v 1.000 tonah ekvivalenta nafte - leto 2000	Slovaška podatki za leto 2003
	<i>enconrai</i>	Energetska poraba železniškega transporta v 1.000 tonah ekvivalenta nafte - leto 2000	Malta manjkajoči podatki
	<i>emoztran</i>	Emisije predhodnikov ozona v cestnem prometu v 1.000 tonah dejavnikov škodljivosti (ozonu škodljivih snovi) - leto 2000	Malta manjkajoči podatki
	<i>greentr</i>	Emisije toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti v 1.000 tonah ekvivalenta CO2 - leto 2002	Ciper manjkajoči podatki
	<i>emnoxro</i>	Emisije Nox iz cestnih vozil v 1.000 tonah - leto 2003	Malta manjkajoči podatki

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

Tabela 25: Vpliv kazalcev na razvoj in komplementi kazalcev z negativnim vplivom

		vpliv	spr.			vpliv	spr.			vpliv	spr.
Ekonomski razvoj	<i>gdpg</i>	+		Revščina in socialna izključenost	<i>povert</i>	-	1-x	Staranje družbe	<i>depend</i>	-	1-x
	<i>gdpga</i>	+			<i>povertf</i>	-	1-x		<i>povert</i>	-	1-x
	<i>invest</i>	+			<i>poverty</i>	-	1-x		<i>lifex6m</i>	+	
	<i>businv</i>	+			<i>povertm</i>	-	1-x		<i>life6f</i>	+	
	<i>gdppps</i>	+			<i>poverts</i>	-	1-x		<i>fert</i>	+	
	<i>consexp</i>	+			<i>poversc</i>	-	1-x		<i>inmigr</i>	+	
	<i>infl</i>	-	1-x		<i>poversf</i>	-	1-x		<i>govdebt</i>	-	1-x
	<i>pubns</i>	+			<i>povegap</i>	-	1-x		<i>penexp</i>	-	1-x
	<i>labcg</i>	-	1-x		<i>ineqdis</i>	-	100-x		<i>empl1524</i>	+	
	<i>lifelear</i>	+			<i>longune</i>	-	1-x		<i>empl2554</i>	+	
	<i>exprd</i>	+			<i>paygap</i>	-	1-x		<i>empl5564</i>	+	
	<i>pubedu</i>	+			<i>vlongun</i>	-	1-x		<i>exitlab</i>	+	
	<i>templ</i>	+			<i>vlonguf</i>	-	1-x		<i>expcel</i>	-	1-x
	<i>templg</i>	+			<i>ripovac</i>	-	1-x		<i>enertran</i>	-	100-x
	<i>emplrf</i>	+			<i>schleav</i>	-	1-x		<i>railper</i>	+	
	<i>empltert</i>	+			<i>pjobh17</i>	-	1-x		<i>watper</i>	+	
	<i>emplsec</i>	+			<i>pjobh59</i>	-	1-x		<i>econror</i>	-	- x
	<i>emplprim</i>	+			Javno zdravstvo	<i>heaexp</i>	+			<i>econairr</i>	-
	<i>unempl</i>	-	1-x	<i>salm</i>		-	100.000-x	<i>peokill</i>	-	1.000.000-x	
	<i>unemplf</i>	-	1-x	<i>suict</i>		-	100.000-x	<i>cartra</i>	-	1 - x	
	<i>unempl</i>	-	1-x	<i>suicm</i>		-	100.000-x	<i>bustr</i>	+		
	<i>unemplo</i>	-	1-x	<i>suicf</i>		-	100.000-x	<i>traintra</i>	+		
	<i>unemplt</i>	-	1-x	<i>seraccw</i>		-	100 - x	<i>roadfre</i>	-	1 - x	
	<i>unempls</i>	-	1-x	Odgovorno vodenje države	<i>levec</i>	+		<i>volfretr</i>	-	100 - x	
	<i>unemplp</i>	-	1-x		<i>lelep</i>	+		<i>econrair</i>	-	- x	
	<i>netnati</i>	+			<i>levecm</i>	+		<i>emoztra</i>	-	- x	
<i>netsav</i>	+		<i>votturn</i>		+		<i>greentr</i>	-	- x		
<i>intpric</i>	-	100-x	<i>votture</i>		+		<i>emnoxror</i>	-	- x		
<i>labcgi</i>	-	1-x	<i>egovav</i>		+		Upravljanje z naravnimi	<i>wastwat</i>	+		
Klimatske spremembe in	<i>enerint</i>	-	- x	Vzorci nraizvodnie in	<i>munwast</i>	-		- x	<i>forest</i>	-	1-x
	<i>elecren</i>	+			<i>wastland</i>	-		- x	<i>foresc</i>	-	1-x
	<i>green</i>	-	1-x		<i>eleccon</i>	-		100-x	<i>forenc</i>	-	1-x
	<i>co2int</i>	-	100-x		<i>livsto</i>	-		1-x	Glo bal	<i>co2em</i>	-
					<i>iso14r</i>	+					

Podatki

Tabela 26: Matrika osnovnih podatkov za leto 2004

	<i>gdpggr</i>	<i>gdpga</i>	<i>invest</i>	<i>businv</i>	<i>gdppps</i>	<i>consexp</i>	<i>infl</i>	<i>pubns</i>	<i>labcg</i>	<i>lifelear</i>	<i>exprd</i>	<i>pubedu</i>	<i>templ</i>
Belgija	0,020	0,014	0,194	0,9202	119	119,6	0,019	0,013	-0,006	0,100	0,019	0,0626	0,603
Češka republika	0,040	0,048	0,264	0,8401	73	127,9	0,026	0,041	-0,022	0,059	0,013	0,0441	0,642
Danska	0,023	0,027	0,195	0,9021	123	119,8	0,009	0,031	-0,011	0,276	0,026	0,0851	0,757
Nemčija	0,008	0,008	0,171	0,9195	108	110,3	0,018	-0,012	-0,012	0,074	0,025	0,0478	0,650
Estonija	0,083	0,084	0,283	0,8873	55	173,9	0,030	0,048	0,002	0,059	0,009	0,0569	0,630
Grčija	0,026	0,035	0,246	0,8386	83	136,4	0,030	-0,015	0,003	0,018	0,006	0,0396	0,594
Španija	0,021	0,034	0,291	0,8781	99	146,1	0,031	0,042	-0,018	0,121	0,011	0,0444	0,611
Francija	0,017	0,015	0,195	0,8281	110	124,4	0,023	-0,002	0,000	0,076	0,022	0,0581	0,631
Irska	0,033	0,044	0,255	0,8566	139	176,3	0,023	0,045	0,012	0,080	0,012	0,0432	0,663
Italija	0,006	0,002	0,196	0,8667	102	115,5	0,023	-0,002	0,013	0,062	0,011	0,0475	0,576
Ciper	0,031	0,039	0,192	0,8010	85	149,4	0,019	-0,006	-0,002	0,056	0,004	0,0683	0,689
Latvija	0,071	0,091	0,298	0,9273	47	169,2	0,062	0,025	0,010	0,076	0,004	0,0582	0,623
Litva	0,087	0,070	0,221	0,8486	51	174,2	0,011	0,019	0,003	0,063	0,008	0,0589	0,612
Luksemburg	0,029	0,042	0,191	0,7409	232	145,5	0,032	0,056	0,008	0,094	0,018	0,0399	0,616
Madžarska	0,041	0,037	0,232	0,8540	62	149,3	0,068	-0,007	-0,012	0,042	0,009	0,0551	0,568
Malta	0,013	0,008	0,222	0,7843	69	123,7	0,027	-0,022	-0,011	0,058	0,003	0,0454	0,540
Nizozemska	0,004	0,005	0,194	0,8402	124	123,6	0,014	0,013	-0,006	0,166	0,018	0,0508	0,731
Avstrija	0,015	0,017	0,207	0,9476	123	116,3	0,020	0,022	-0,007	0,139	0,023	0,0567	0,678
Poljska	0,051	0,034	0,170	0,8103	50	143,2	0,036	0,001	-0,006	0,050	0,006	0,0560	0,517
Portugalska	0,010	0,004	0,211	0,8551	71	131,7	0,025	-0,022	0,011	0,046	0,008	0,0583	0,678
Slovenija	0,037	0,038	0,250	0,8838	81	133,9	0,036	0,022	0,004	0,178	0,016	0,0602	0,653
Slovaška	0,025	0,051	0,257	0,8988	54	145,5	0,075	0,004	0,021	0,050	0,005	0,0435	0,570
Finska	0,030	0,019	0,192	0,8404	113	132,0	0,001	0,048	0,022	0,248	0,035	0,0639	0,676
Švedska	0,026	0,025	0,170	0,8075	119	119,5	0,010	0,045	0,004	0,347	0,037	0,0766	0,721
Velika Britanija	0,027	0,016	0,165	0,8902	117	137,0	0,013	-0,008	0,012	0,291	0,019	0,0525	0,716

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.ec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>templg</i>	<i>emplrf</i>	<i>empltert</i>	<i>emplsec</i>	<i>emplprim</i>	<i>unempl</i>	<i>unemplf</i>	<i>unemplj</i>	<i>unemplo</i>	<i>unemplt</i>	<i>unempls</i>	<i>unemplp</i>	<i>netnati</i>
Belgija	0,006	0,526	0,841	0,731	0,494	0,079	0,089	0,204	0,065	0,032	0,059	0,108	0,853
Češka republika	0,000	0,560	0,864	0,747	0,427	0,083	0,099	0,211	0,070	0,019	0,064	0,228	0,763
Danska	0,000	0,716	0,865	0,797	0,620	0,054	0,057	0,084	0,049	0,039	0,048	0,078	0,839
Nemčija	0,004	0,592	0,830	0,698	0,502	0,095	0,105	0,151	0,086	0,050	0,100	0,177	0,853
Estonija	0,000	0,600	0,808	0,729	0,504	0,092	0,080	0,213	0,077	0,050	0,097	0,159	0,807
Grčija	0,036	0,452	0,819	0,668	0,573	0,105	0,162	0,269	0,087	0,056	0,091	0,066	0,914
Španija	0,026	0,483	0,824	0,730	0,569	0,110	0,150	0,221	0,095	0,071	0,091	0,113	0,803
Francija	0,000	0,574	0,818	0,749	0,583	0,096	0,105	0,218	0,081	0,062	0,073	0,116	0,879
Irska	0,031	0,565	0,861	0,757	0,572	0,045	0,040	0,084	0,038	0,021	0,032	0,064	0,740
Italija	0,009	0,452	0,817	0,726	0,512	0,080	0,105	0,236	0,065	0,048	0,054	0,078	0,857
Ciper	0,015	0,587	0,888	0,795	0,641	0,052	0,065	0,113	0,044	0,027	0,036	0,058	0,872
Latvija	0,011	0,585	0,850	0,725	0,521	0,098	0,101	0,192	0,085	0,033	0,097	0,137	0,804
Litva	-0,001	0,578	0,859	0,734	0,493	0,109	0,112	0,208	0,099	0,059	0,120	0,140	0,852
Luksemburg	0,026	0,506	0,826	0,717	0,611	0,048	0,068	0,181	0,038	0,042	0,026	0,033	0,758
Madžarska	-0,007	0,507	0,829	0,711	0,365	0,060	0,061	0,154	0,051	0,019	0,047	0,110	
Malta	0,014	0,327	0,871	0,757	0,465	0,077	0,090	0,190	0,046	0,004	0,039	0,057	0,839
Nizozemska	-0,014	0,658	0,867	0,798	0,607	0,046	0,048	0,080	0,039	0,017	0,019	0,029	0,853
Avstrija	0,000	0,607	0,829	0,722	0,516	0,048	0,053	0,095	0,041	0,027	0,040	0,084	0,846
Poljska	-0,003	0,462	0,822	0,613	0,369	0,188	0,198	0,400	0,158	0,061	0,170	0,284	
Portugalska	0,001	0,617	0,884	0,802	0,720	0,067	0,076	0,154	0,056	0,040	0,055	0,062	0,761
Slovenija	0,001	0,605	0,871	0,751	0,561	0,060	0,064	0,144	0,050	0,026	0,050	0,090	0,835
Slovaška	-0,003	0,509	0,836	0,702	0,266	0,182	0,193	0,327	0,160	0,049	0,150	0,483	0,774
Finska	0,003	0,656	0,845	0,742	0,570	0,088	0,089	0,207	0,072	0,047	0,082	0,120	0,836
Švedska	-0,005	0,705	0,867	0,809	0,671	0,063	0,061	0,163	0,050	0,038	0,058	0,060	0,877
Velika Britanija	0,010	0,656	0,877	0,797	0,543	0,047	0,042	0,121	0,033	0,022	0,036	0,063	0,918

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>netsav</i>	<i>intpric</i>	<i>labcgi</i>	<i>povert</i>	<i>povertf</i>	<i>poverty</i>	<i>povertm</i>	<i>poverts</i>	<i>poversc</i>	<i>poversf</i>	<i>povegap</i>	<i>ineqdis</i>	<i>longune</i>
Belgija	0,094		0,0133	0,15	0,16	0,17	0,12	0,21	0,36	0,23	0,23	4,0	0,039
Češka republika	0,049	130,52	-0,0041	0,08	0,09	0,15	0,08	0,13	0,30	0,13	0,15	3,4	0,042
Danska	0,080	105,94	0,0027	0,11	0,11	0,09	0,09	0,24	0,16	0,23	0,19	3,0	0,012
Nemčija	0,073	96,55	-0,0194	0,16	0,18	0,20	0,13	0,20	0,14	0,23	0,25	4,4	0,054
Estonija	0,087	106,13	0,0303	0,18	0,20	0,20	0,18	0,33	0,33	0,35	0,24	5,9	0,048
Grčija	0,093	103,91	-0,0527	0,20	0,21	0,20	0,16	0,29	0,38	0,34	0,25	6,0	0,056
Španija	0,089	108,98	-0,0020	0,20	0,21	0,24	0,16	0,39	0,40	0,46	0,25	5,0	0,035
Francija	0,074	102,46	-0,0066	0,14	0,14	0,14	0,11	0,19	0,30	0,20	0,19	4,0	0,039
Irska	0,179	113,1	-0,1254	0,21	0,23	0,22	0,14	0,55	0,56	0,60	0,20	5,0	0,016
Italija	0,066	111,02	0,0162	0,19	0,20	0,26	0,18	0,23	0,36	0,26	0,25	6,0	0,040
Ciper	0,063	104,96		0,15	0,17	0,11	0,09	0,50	0,22	0,57	0,19	4,1	0,014
Latvija	0,039	94,75	-0,0061	0,16	0,17	0,19	0,15	0,25	0,31	0,26	0,23	6,0	0,043
Litva	0,046	100,79	0,0362	0,15	0,15	0,17	0,14	0,24	0,27	0,23	0,20	4,5	0,056
Luksemburg			-0,0049	0,11	0,11	0,18	0,12	0,13	0,21	0,13	0,17	4,0	0,011
Madžarska		142,59	-0,0591	0,12	0,12	0,17	0,11	0,18	0,16	0,17	0,20	3,3	0,026
Malta		107,11	-0,1356	0,15	0,15	0,21	0,14	0,25	0,59	0,29	0,17	4,6	0,035
Nizozemska	0,128	111,45	0,0333	0,12	0,12	0,18	0,11	0,18	0,39	0,17	0,20	4,0	0,016
Avstrija	0,120	96,07	-0,0145	0,13	0,14	0,15	0,11	0,21	0,25	0,25	0,20	4,0	0,013
Poljska	0,262	91,53	-0,0779	0,17	0,16	0,23	0,17	0,13	0,24	0,10	0,23	5,0	0,102
Portugalska	-0,031	103,89	-0,0018	0,21	0,22	0,23	0,17	0,36	0,30	0,37	0,26	7,0	0,030
Slovenija	0,105	104,75	-0,0299	0,10	0,11	0,09	0,08	0,35	0,25	0,38	0,20	3,0	0,031
Slovaška	0,022	126,56	-0,0082	0,21	0,21	0,30	0,22	0,24	0,41	0,19	0,39	5,8	0,118
Finska	0,100	103,36	0,0029	0,11	0,11	0,10	0,08	0,27	0,16	0,27	0,14	4,0	0,021
Švedska	0,134	104,63	-0,0335	0,11	0,12	0,11	0,08	0,23	0,19	0,25	0,17	3,0	0,012
Velika Britanija	0,048	107,73	0,0075	0,18	0,19	0,22	0,13	0,26	0,40	0,28	0,20	5,3	0,010

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>paygap</i>	<i>vlongun</i>	<i>vlonguf</i>	<i>ripovac</i>	<i>schleav</i>	<i>pjobh17</i>	<i>pjobh59</i>	<i>depend</i>	<i>poverta</i>	<i>lifex6m</i>	<i>life6f</i>	<i>fert</i>	<i>inmigr</i>
Belgija	0,12	0,025	0,029	0,04	0,130	0,132	0,137	0,263	0,21	15,8	19,7	1,64	3,4050
Češka republika	0,19	0,026	0,032	0,03	0,064	0,090	0,080	0,198	0,04	13,9	17,3	1,23	1,8215
Danska	0,18	0,004	0,004	0,05	0,085	0,060	0,085	0,226	0,17	15,5	18,6	1,78	0,9634
Nemčija	0,23	0,035	0,040	0,09	0,121	0,109	0,111	0,278	0,15	16,1	19,6	1,37	0,9911
Estonija	0,24	0,031	0,027	0,10	0,140	0,096	0,095	0,241	0,17	12,7	17,3	1,40	-0,1480
Grčija	0,10	0,031	0,053	0,13	0,133	0,045	0,085	0,268	0,28	16,7	18,7	1,29	3,1610
Španija	0,15	0,019	0,029	0,11	0,308	0,063	0,073	0,245	0,30	16,8	20,7	1,32	14,4077
Francija	0,12	0,018	0,020	0,05	0,126	0,096	0,108	0,253	0,16	17,1	21,4	1,90	1,6940
Irska	0,11	0,008	0,004	0,07	0,123	0,118	0,086	0,165	0,40	15,7	18,9	1,99	11,5201
Italija	0,06	0,026	0,036	0,10	0,219	0,057	0,091	0,294	0,16	16,5	20,4	1,33	9,6427
Ciper	0,25	0,004	0,006	0,06	0,181	0,026	0,050	0,177	0,52	15,6	18,4	1,49	21,4960
Latvija	0,15	0,025	0,025	0,09	0,119	0,072	0,078	0,241	0,14	12,7	16,7	1,24	-0,4743
Litva	0,16	0,035	0,038	0,10	0,092	0,065	0,081	0,225	0,12	13,3	17,9	1,26	-2,7860
Luksemburg	0,14	0,003	0,003	0,08	0,129	0,030	0,065	0,212	0,06	15,5	19,0	1,70	3,3215
Madžarska	0,11	0,012	0,012	0,06	0,123	0,132	0,119	0,228	0,10	13,0	16,9	1,28	1,7990
Malta	0,04	0,020	0,014	0,06	0,445	0,092	0,086	0,192	0,20	15,8	18,4	1,37	4,7516
Nizozemska	0,19	0,006	0,007	0,06	0,136	0,070	0,080	0,207	0,07	15,8	19,5	1,73	-0,6151
Avstrija	0,17	0,005	0,005	0,07	0,091	0,056	0,088	0,236	0,17	16,3	19,7	1,42	7,5797
Poljska	0,10	0,050	0,055	0,12	0,055		0,158	0,187	0,06	13,9	17,9	1,23	-0,2461
Portugalska	0,09	0,016	0,018	0,13	0,386	0,043	0,053	0,252	0,29	15,6	18,9	1,42	4,5443
Slovenija	0,09	0,017	0,018	0,04	0,043	0,038	0,075	0,217	0,19	14,4	18,8	1,22	0,9517
Slovaška	0,24	0,082	0,089	0,15	0,058	0,128	0,108	0,163	0,11	13,3	16,9	1,25	0,5390
Finska	0,20	0,010	0,008	0,04	0,087	0,057	0,110	0,237	0,17	15,8	19,6	1,80	1,2836
Švedska	0,17	0,000	0,000	0,06	0,086			0,264	0,14	17,0	20,3	1,75	2,8187
Velika Britanija	0,22	0,005	0,003	0,07	0,140	0,168	0,110	0,244	0,24	16,1	19,1	1,74	3,4104

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>govdebt</i>	<i>penexp</i>	<i>empl1524</i>	<i>empl2554</i>	<i>empl5564</i>	<i>exitlab</i>	<i>expcel</i>	<i>heaexp</i>	<i>salm</i>	<i>suict</i>	<i>suicm</i>	<i>suicf</i>	<i>seraccw</i>
Belgija	0,957	0,115	0,278	0,773	0,300	59,4	0,000	0,076	123,5	19,5	29,5	10,7	68
Češka republika	0,368	0,088	0,278	0,814	0,427	60,0	0,004	0,071	300,9	15,3	26,2	5,8	80
Danska	0,432	0,111	0,623	0,837	0,603	62,1	0,017	0,061	28,5	12,2	17,8	6,9	76
Nemčija	0,664	0,134	0,419	0,781	0,418	61,3	0,004	0,081	69,0	11,1	17,6	5,4	74
Estonija	0,055	0,063	0,272	0,788	0,524	62,3	0,001	0,042	10,0	23,7	43,3	7,6	128
Grčija	1,093	0,129	0,268	0,735	0,394	59,5	0,001	0,067	14,5	3,1	5,1	1,1	71
Španija	0,469	0,092	0,352	0,727	0,413	62,2	0,002	0,059	20,8	7,1	11,3	3,3	100
Francija	0,651	0,130	0,304	0,796	0,373	58,9	0,002	0,089	10,4	16,7	25,7	8,7	95
Irska	0,298	0,039	0,477	0,768	0,495	62,8	0,002	0,066	10,3	10,0	16,4	3,7	
Italija	1,065	0,151	0,276	0,722	0,305	61,0	0,001	0,065	18,7	6,0	9,8	2,6	80
Ciper	0,720	0,070	0,375	0,824	0,499	62,7		0,041	12,2				103
Latvija	0,147	0,075	0,305	0,779	0,479	62,9	0,003	0,030	22,4	24,1	43,9	8,2	84
Litva	0,196	0,068	0,203	0,794	0,471	60,8	0,001	0,039	54,5	41,1	74,8	12,5	82
Luksemburg	0,066	0,109	0,214	0,787	0,308	57,7	0,000	0,058	72,2	10,3	17,8	3,6	107
Madžarska	0,574	0,093	0,236	0,736	0,311	60,5	0,003	0,062	74,7	24,8	42,8	9,7	83
Malta	0,759	0,094	0,462	0,621	0,315	57,7	0,005	0,048	19,3	4,7	8,3	1,5	90
Nizozemska	0,531	0,126	0,659	0,825	0,452	61,1	0,007	0,082	12,4	8,6	12,0	5,4	82
Avstrija	0,643	0,147	0,519	0,826	0,288	58,8	0,011	0,071	82,3	15,8	25,4	7,8	79
Poljska	0,436	0,143	0,217	0,682	0,262	57,7	0,003	0,043	41,4	14,7	26,0	4,2	82
Portugalska	0,594	0,119	0,371	0,811	0,503	62,2	0,003	0,065	5,2	9,4	15,7	4,1	74
Slovenija	0,298	0,112	0,338	0,838	0,290	56,2	0,003	0,078	159,7	25,0	41,9	10,0	98
Slovaška	0,425	0,075	0,263	0,747	0,268	58,5	0,003	0,058	234,3	12,7	22,7	3,9	68
Finska	0,451	0,114	0,394	0,810	0,509	60,5	0,007	0,065	43,0	19,4	30,3	9,1	83
Švedska	0,511	0,127	0,392	0,829	0,691	62,8	0,027	0,085	40,6	11,4	16,1	6,8	94
Velika Britanija	0,415	0,110	0,554	0,808	0,562	62,1	0,009	0,077	25,3	6,8	10,7	3,0	107

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>levec</i>	<i>lelep</i>	<i>levecm</i>	<i>votturn</i>	<i>votture</i>	<i>egovav</i>	<i>enerint</i>	<i>elecren</i>	<i>green</i>	<i>co2int</i>	<i>munwast</i>	<i>wastland</i>	<i>eleccon</i>
Belgija	0,68	0,70	0,59	0,916	0,908	0,35	223,87	0,018	1,0876	97,1	446	56	117,7
Češka republika	0,51	0,60	0,37	0,579	0,283	0,30	889,59	0,028	0,8228	92,0	280	201	97,7
Danska	0,53	0,60	0,55	0,871	0,479	0,58	128,19	0,232	1,3456	90,5	675	34	97,9
Nemčija	0,44	0,55	0,39	0,791	0,430	0,47	159,50	0,079	1,0316	94,5	638	127	108,6
Estonija	0,58	0,62	0,50	0,582	0,268	0,63	1208,39	0,005	0,5348	95,4	418	274	149,4
Grčija	0,61	0,66	0,57	0,750	0,632	0,32	250,12	0,096	0,9856	97,8	428	393	142,9
Španija	0,57	0,64	0,55	0,687	0,451	0,55	226,59	0,223	1,2226	101,5	609	361	150,7
Francija	0,54	0,59	0,43	0,603	0,428	0,50	187,64	0,130	0,9810	92,7	561	214	129,4
Irska	0,66	0,70	0,51	0,626	0,588	0,50	161,74	0,043	1,1080	96,0	732	505	138,7
Italija	0,60	0,63	0,55	0,814	0,731	0,53	192,61	0,128	1,1936	97,6	523	323	113,6
Ciper	0,59	0,64	0,56	0,918	0,712	0,25	278,61	0,000			724	653	170,5
Latvija	0,41	0,45	0,34	0,712	0,413	0,05	728,83	0,354	0,4511	79,6	362	248	122,4
Litva	0,62	0,66	0,56	0,582	0,484	0,40	1204,81	0,028	0,3674	48,1	263	263	122,7
Luksemburg	0,67	0,71	0,62	0,920	0,890	0,20	201,51	0,023	1,2292	91,9	658	149	101,1
Madžarska	0,64	0,68	0,59	0,735	0,385	0,15	581,99	0,009	0,7245	93,5	463	390	113,0
Malta	0,59	0,58	0,53	0,957	0,824	0,40	268,95	0,000		94,8	549	549	156,8
Nizozemska	0,57	0,63	0,48	0,800	0,393	0,32	208,74	0,047	1,0723	95,7	599	16	118,3
Avstrija	0,49	0,56	0,41	0,843	0,424	0,72	150,53	0,534	1,3402	98,7	610	183	127,5
Poljska	0,51	0,51	0,40	0,462	0,209	0,10	663,12	0,016	0,7223	102,2	260	251	122,0
Portugalska	0,61	0,64	0,53	0,628	0,386	0,40	251,32	0,364	1,0764	95,2	452	338	150,5
Slovenija	0,64	0,66	0,54	0,704	0,283	0,45	338,14	0,231	1,0663	97,5	451	344	117,8
Slovaška	0,61	0,70	0,49	0,701	0,170	0,15	937,33	0,120	0,7804	89,2	319	222	100,8
Finska	0,58	0,63	0,53	0,697	0,394	0,67	280,70	0,218	1,2150	91,0	450	285	125,5
Švedska	0,47	0,55	0,46	0,801	0,378	0,74	218,63	0,399	0,9385	93,2	471	64	96,8
Velika Britanija	0,39	0,39	0,26	0,594	0,388	0,59	213,10	0,028	0,9909	94,5	610	460	113,3

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>livsto</i>	<i>iso14r</i>	<i>wastwat</i>	<i>forest</i>	<i>foresc</i>	<i>forenc</i>	<i>enertran</i>	<i>railper</i>	<i>watper</i>	<i>econror</i>	<i>econairr</i>	<i>peokill</i>
Belgija	2,84	35	0,38	0,194	0,186	0,166	119,6	0,120	0,131	785	149	131,1
Češka republika	0,63	93	0,70	0,573	0,607	0,244	204,9	0,247	0,001	517	26	141,8
Danska	1,71	132	0,89	0,118	0,061	0,166	110,2	0,086	0,000	723	141	86,2
Nemčija	1,10	52	0,93	0,314	0,201	0,273	98,8	0,191	0,140	641	87	80,1
Estonija	0,41	74	0,70	0,053	0,077	0,067	131,0	0,673	0,000	414	13	120,9
Grčija	0,66	8	0,56	0,209	0,161	0,265	121,3	0,016	0,000	542	105	149,0
Španija	0,56	115	0,89	0,150	0,141	0,191	140,9	0,051	0,000	702	107	130,9
Francija	0,84	38	0,79	0,317	0,189	0,335	116,2	0,170	0,032	689	105	129,0
Irska	1,46	54	0,70	0,174	0,139		188,9	0,023	0,000	894	190	96,9
Italija	0,76	75	0,63	0,359	0,204	0,450	114,2	0,105	0,000	660	62	104,9
Ciper	1,64	29	0,35	0,122	0,184		127,1	0,000	0,000	846	455	135,6
Latvija	0,31	9	0,70	0,125	0,122	0,135	104,9	0,716	0,000	334	16	211,5
Litva	0,47	21	0,59	0,139	0,107	0,246	115,6	0,487	0,000	316	10	204,8
Luksemburg	1,24	86	0,95	0,234	0,070	0,335	177,7	0,056	0,035	4.256	864	139,6
Madžarska	0,61	77	0,57	0,215	0,276	0,220	136,4	0,280	0,061	321	20	130,7
Malta	4,54	10	0,13				98,3	0,000	0,000	483	233	40,3
Nizozemska	3,07	71	0,99	0,275	0,094	0,337	118,3	0,038	0,312	669	205	61,3
Avstrija	0,77	61	0,86	0,131	0,112	0,102	142,4	0,314	0,029	805	62	114,9
Poljska	0,77	15	0,58	0,346	0,332	0,396	123,4	0,335	0,007	245	8	147,6
Portugalska	0,63	30	0,42	0,166	0,053	0,162	146,0	0,053	0,000	589	75	161,5
Slovenija	1,20	132	0,33	0,293	0,353	0,226	100,8	0,278	0,000	642	14	121,3
Slovaška	0,45	31	0,52	0,267	0,397	0,256	113,3	0,343	0,003	300	6	120,5
Finska	0,53	170	0,81	0,098	0,111	0,083	112,8	0,238	0,003	741	98	79,9
Švedska	0,59	379	0,85	0,165	0,195	0,101	105,6	0,361	0,000	775	79	62,9
Velika Britanija	0,90	91	0,86	0,265	0,258	0,232	111,4	0,118	0,001	652	185	59,9

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>cartra</i>	<i>bustr</i>	<i>traintra</i>	<i>roadfre</i>	<i>volfretr</i>	<i>econrair</i>	<i>emoztra</i>	<i>greentrr</i>	<i>emnoxror</i>	<i>co2em</i>
Belgija	0,83	0,104	0,063	0,749	89,7	17	23,6351	2,50	13,6066	11,2
Češka republika	0,80	0,119	0,081	0,752	93,3	26	17,8623	1,28	9,0908	11,3
Danska	0,80	0,120	0,077	0,914	86,8	19	25,9762	2,37	11,9534	10,6
Nemčija	0,85	0,075	0,070	0,669	107,5	23	13,2283	2,20	7,1914	10,2
Estonija	0,59	0,343	0,071	0,327	167,9	40	21,3609	1,62	9,6146	13,9
Grčija	0,78	0,202	0,017		141,7	6	32,3061	1,90	9,0266	9,2
Španija	0,83	0,123	0,048	0,949	151,4	23	23,9408	2,22	12,8945	7,2
Francija	0,87	0,048	0,086	0,799	92,8	21	20,5258	2,36	9,4608	6,4
Irska	0,82	0,140	0,036	0,977	147,5	10	24,5225	2,90	11,0732	10,5
Italija	0,83	0,114	0,054	0,895	104,4	16	26,9962	2,23	10,6825	7,9
Ciper				1,000	76,5	4	42,5266		14,4448	8,8
Latvija	0,67	0,255	0,080	0,284	129,3	39	18,0191	1,17	7,9251	3,0
Litva	0,86	0,110	0,027	0,513	116,2	21	18,1958	1,06	8,7293	3,2
Luksemburg	0,81	0,138	0,055	0,909	104,8	22	37,6661	12,15	15,9433	22,1
Madžarska	0,62	0,245	0,138	0,659	91,9	16	23,5115	0,97	10,4816	5,7
Malta				1,000				1,25		6,2
Nizozemska	0,86	0,043	0,093	0,650	105,5	11	19,3597	2,27	10,0190	10,4
Avstrija	0,76	0,147	0,091	0,656	117,0	39	24,9800	2,62	16,1853	8,3
Poljska	0,77	0,135	0,095	0,658	90,3	14	21,0366	0,81	6,4042	8,1
Portugalska	0,88	0,091	0,034	0,947	165,9	6	21,9520	1,95	9,9268	5,5
Slovenija	0,80	0,138	0,062	0,722	101,1	14	28,5810	1,99	15,7781	7,5
Slovaška	0,70	0,229	0,075	0,654	47,4	12	15,0091	1,08	6,4702	7,4
Finska	0,84	0,111	0,048	0,760	91,3	18	29,3406	2,58	12,6769	13,5
Švedska	0,83	0,089	0,081	0,639	89,3	30	23,3977	2,34	10,1719	5,6
Velika Britanija	0,88	0,064	0,055	0,881	84,3	18	18,0793	2,14	10,5871	9,1

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

Tabela 27: Matrika osnovnih podatkov za leto 2000

	<i>gdpggr</i>	<i>gdpga</i>	<i>invest</i>	<i>businv</i>	<i>gdppps</i>	<i>consexp</i>	<i>infl</i>	<i>pubns</i>	<i>labcg</i>	<i>lifelear</i>	<i>exprd</i>	<i>pubedu</i>	<i>templ</i>
Belgija	0,035	0,039	0,2080	0,190	117	111,3	0,027	0,027	-0,015	0,068	0,0204	0,0611	0,605
Češka republika	0,023	0,039	0,2770	0,247	64	112,1	0,039	0,022	-0,004	0,059	0,0123	0,0404	0,650
Danska	0,031	0,035	0,2020	0,185	127	109,4	0,027	0,039	-0,024	0,208	0,0227	0,0839	0,763
Nemčija	0,028	0,032	0,2150	0,197	112	108,7	0,014	0,016	0,013	0,052	0,0245	0,0453	0,656
Estonija	0,080	0,079	0,2560	0,217	41	126,1	0,039	0,046	-0,057	0,060	0,0062	0,0559	0,604
Grčija	0,043	0,045	0,2360	0,195	72	115,7	0,029	-0,002	-0,020	0,011	0,0064	0,0379	0,565
Španija	0,023	0,050	0,2580	0,228	93	121,2	0,035	0,030	-0,006	0,050	0,0091	0,0442	0,563
Francija	0,032	0,041	0,1950	0,163	114	112,0	0,018	0,022	-0,003	0,028	0,0215	0,0583	0,621
Irska	0,077	0,092	0,2430	0,207	127	141,6	0,053	0,077	-0,019	0,076	0,0113	0,0436	0,652
Italija	0,032	0,036	0,2030	0,180	112	111,0	0,026	0,014	-0,015	0,055	0,0107	0,0457	0,537
Ciper	0,043	0,050	0,1730	0,143	81	124,8	0,049	0,011	-0,009	0,031	0,0025	0,0560	0,657
Latvija	0,053	0,069	0,2460	0,232	35	121,8	0,026	0,003	-0,065	0,082	0,0045	0,0543	0,575
Litva	0,063	0,039	0,1870	0,163	38	124,1	0,009	0,010	-0,226	0,028	0,0059	0,0567	0,591
Luksemburg	0,075	0,090	0,2080	0,169	216	123,9	0,038	0,109	-0,024	0,048	0,0171	0,0384	0,627
Madžarska	0,051	0,060	0,2340	0,202	53	114,7	0,100	0,025	0,005	0,031	0,0080	0,0454	0,563
Malta	0,053	0,064	0,2240	0,181	76	122,2	0,030	-0,026	-0,030	0,045	0,0028	0,0455	0,542
Nizozemska	0,026	0,035	0,2210	0,190	120	118,3	0,023	0,046	-0,008	0,156	0,0190	0,0487	0,729
Avstrija	0,031	0,034	0,2280	0,213	126	111,2	0,020	0,016	-0,019	0,083	0,0191	0,0566	0,685
Poljska	0,061	0,042	0,2290	0,205	47	126,7	0,101	0,014	-0,022	0,048	0,0066	0,0501	0,550
Portugalska	0,030	0,039	0,2710	0,234	81	122,5	0,028	0,007	0,015	0,034	0,0085	0,0574	0,684
Slovenija	0,043	0,041	0,2560	0,225	73	116,8	0,089	0,010	0,033	0,076	0,0144	0,0613	0,628
Slovaška	0,031	0,020	0,2590	0,231	47	122,3	0,122	0,006	-0,008	0,090	0,0065	0,0415	0,568
Finska	0,047	0,050	0,1970	0,171	114	116,0	0,030	0,096	-0,020	0,196	0,0338	0,0612	0,672
Švedska	0,041	0,043	0,1750	0,147	120	112,0	0,013	0,077	0,041	0,216	0,0427	0,0739	0,730
Velika Britanija	0,036	0,040	0,1700	0,157	113	118,8	0,008	0,029	0,017	0,210	0,0184	0,0458	0,712

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>templg</i>	<i>emplrf</i>	<i>empltert</i>	<i>emplsec</i>	<i>emplprim</i>	<i>unempl</i>	<i>unemplf</i>	<i>unemplu</i>	<i>unemplo</i>	<i>unemplt</i>	<i>unempls</i>	<i>unemplp</i>	<i>netnati</i>
Belgija	0,020	0,515	0,858	0,746	0,512	0,069	0,085	0,170	0,057	0,024	0,055	0,091	0,873
Češka republika	-0,007	0,569	0,861	0,755	0,472	0,087	0,103	0,178	0,073	0,026	0,068	0,197	0,770
Danska	0,004	0,716	0,884	0,809	0,625	0,044	0,048	0,070	0,040	0,026	0,039	0,063	0,821
Nemčija	0,019	0,581	0,831	0,704	0,515	0,072	0,087	0,106	0,066	0,043	0,080	0,138	0,841
Estonija	-0,015	0,569	0,827	0,702	0,418	0,125	0,115	0,236	0,111	0,046	0,145	0,218	0,833
Grčija	0,003	0,417	0,812	0,649	0,554	0,113	0,172	0,292	0,088	0,071	0,109	0,079	0,919
Španija	0,051	0,413	0,799	0,719	0,537	0,114	0,168	0,229	0,096	0,093	0,113	0,138	0,826
Francija	0,027	0,552	0,832	0,752	0,559	0,091	0,109	0,201	0,079	0,051	0,080	0,138	0,888
Irska	0,046	0,539	0,876	0,766	0,559	0,043	0,043	0,066	0,037	0,016	0,026	0,071	0,757
Italija	0,019	0,396	0,816	0,713	0,493	0,101	0,136	0,270	0,080	0,059	0,074	0,098	0,843
Ciper	0,057	0,535	0,867	0,750	0,608	0,052	0,078	0,115	0,044	0,026	0,042	0,062	0,872
Latvija	-0,029	0,538	0,797	0,668	0,405	0,137	0,129	0,214	0,127	0,075	0,145	0,190	0,782
Litva	-0,037	0,577	0,804	0,687	0,367	0,164	0,141	0,306	0,146	0,088	0,194	0,210	0,846
Luksemburg	0,057	0,501	0,843	0,732	0,579	0,023	0,031	0,072	0,018	0,018	0,016	0,031	0,783
Madžarska	0,013	0,497	0,822	0,722	0,360	0,063	0,056	0,121	0,054	0,012	0,056	0,102	
Malta	0,081	0,331	0,896	0,791	0,491	0,067	0,074	0,137	0,047	0,020	0,020	0,057	0,827
Nizozemska	0,022	0,635	0,862	0,793	0,583	0,028	0,036	0,057	0,023	0,017	0,019	0,034	0,852
Avstrija	0,010	0,596	0,866	0,744	0,528	0,036	0,043	0,053	0,034	0,023	0,040	0,082	0,842
Poljska	-0,023	0,489	0,847	0,669	0,427	0,164	0,186	0,363	0,136	0,049	0,140	0,214	
Portugalska	0,018	0,605	0,908	0,832	0,728	0,041	0,050	0,084	0,034	0,025	0,039	0,034	0,818
Slovenija	0,008	0,584	0,861	0,744	0,534	0,066	0,068	0,162	0,053	0,021	0,057	0,098	0,828
Slovaška	-0,018	0,515	0,863	0,703	0,302	0,187	0,185	0,371	0,153	0,041	0,147	0,371	0,762
Finska	0,023	0,642	0,844	0,752	0,596	0,098	0,106	0,214	0,081	0,049	0,088	0,119	0,828
Švedska	0,024	0,709	0,856	0,808	0,665	0,056	0,053	0,105	0,050	0,030	0,052	0,080	0,868
Velika Britanija	0,012	0,647	0,880	0,806	0,549	0,054	0,048	0,122	0,041	0,022	0,044	0,086	0,894

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>netsav</i>	<i>intpric</i>	<i>labcgj</i>	<i>povert</i>	<i>povertif</i>	<i>poverty</i>	<i>povertm</i>	<i>poverts</i>	<i>poveresc</i>	<i>poverfsf</i>	<i>povegap</i>	<i>ineqdis</i>	<i>longune</i>
Belgija	0,128		-0,0391	0,13	0,14	0,11	0,10	0,19	0,27	0,23	0,17	4,3	0,037
Češka republika	0,043	100,51	-0,0224	0,08	0,08	0,12	0,07	0,14	0,26	0,15	0,16	3,4	0,042
Danska	0,085	93,97	-0,0831	0,10	0,12	0,07	0,07	0,24	0,12	0,26	0,13	3,0	0,010
Nemčija	0,063	93,68	0,0230	0,10	0,11	0,13	0,09	0,20	0,44	0,19	0,19	3,5	0,037
Estonija	0,097	93,73	-0,0431	0,18	0,19	0,21	0,19	0,30	0,37	0,29	0,25	6,3	0,057
Grčija	0,072	93	-0,0457	0,20	0,20	0,19	0,15	0,29	0,23	0,33	0,30	5,8	0,062
Španija	0,102	97,35	0,0001	0,18	0,19	0,25	0,14	0,20	0,57	0,24	0,22	5,4	0,048
Francija	0,103	94,52	-0,0066	0,16	0,16	0,18	0,13	0,22	0,31	0,24	0,18	4,2	0,035
Irska	0,194	95,57	-0,0101	0,20	0,21	0,22	0,15	0,55	0,35	0,63	0,23	4,7	0,016
Italija	0,081	95,49	-0,0116	0,18	0,19	0,25	0,18	0,20	0,28	0,24	0,26	4,8	0,063
Ciper	0,063	94,18		0,16	0,17	0,11	0,09	0,50	0,22	0,57	0,19	4,1	0,013
Latvija	-0,041	102,4	0,0056	0,16	0,16	0,21	0,19	0,16	0,31	0,11	0,23	5,5	0,079
Litva	0,002	101,43	-0,1260	0,17	0,17	0,18	0,17	0,23	0,20	0,22	0,23	5,0	0,080
Luksemburg			0,0265	0,12	0,12	0,18	0,10	0,10	0,35	0,12	0,17	3,7	0,006
Madžarska		103,81	0,0365	0,11	0,12	0,17	0,11	0,18	0,28	0,18	0,33	3,3	0,030
Malta		94,33	-0,1356	0,15	0,15	0,21	0,14	0,25	0,59	0,29	0,17	4,6	0,044
Nizozemska	0,141	98,12	-0,0469	0,11	0,11	0,17	0,10	0,16	0,36	0,15	0,17	4,1	0,008
Avstrija	0,102	95,21	-0,0431	0,12	0,14	0,12	0,08	0,22	0,24	0,29	0,14	3,4	0,010
Poljska	0,262	106,58	-0,0417	0,16	0,16	0,22	0,16	0,14	0,26	0,12	0,22	4,7	0,076
Portugalska	0,014	98,71	-0,0018	0,21	0,22	0,26	0,16	0,42	0,37	0,44	0,25	6,4	0,017
Slovenija	0,080	98,83	-0,0299	0,11	0,12	0,09	0,09	0,36	0,21	0,39	0,19	3,2	0,040
Slovaška	0,004	107,53	0,0432	0,21	0,21	0,30	0,21	0,27	0,40	0,23	0,39	5,8	0,102
Finska	0,140	94,29	-0,0623	0,11	0,13	0,06	0,08	0,31	0,22	0,35	0,15	3,3	0,028
Švedska	0,118	103,02	0,0332	0,09	0,12	0,10	0,07	0,21	0,13	0,24	0,17	3,4	0,014
Velika Britanija	0,048	103,75	-0,0206	0,19	0,21	0,27	0,13	0,31	0,57	0,36	0,23	5,2	0,014

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>paygap</i>	<i>vlongun</i>	<i>vlonguf</i>	<i>ripovac</i>	<i>schleav</i>	<i>pjobh17</i>	<i>pjobh59</i>	<i>depend</i>	<i>poverta</i>	<i>lifex6m</i>	<i>life6f</i>	<i>fert</i>	<i>inmigr</i>
Belgija	0,13	0,027	0,033	0,05	0,125	0,108	0,124	0,255	0,24	15,5	19,5	1,66	1,2599
Češka republika	0,22	0,021	0,026	0,03	0,055	0,080	0,078	0,198	0,06	13,7	17,1	1,14	-2,7242
Danska	0,15	0,004	0,004	0,03	0,116	0,056	0,076	0,222	0,24	15,2	18,3	1,77	1,8949
Nemčija	0,21	0,024	0,031	0,04	0,149	0,090	0,097	0,239	0,10	15,7	19,4	1,38	2,0423
Estonija	0,25	0,033	0,028	0,10	0,142	0,086	0,096	0,224	0,16	12,7	16,9	1,34	0,1458
Grčija	0,15	0,036	0,060	0,13	0,182	0,053	0,092	0,242	0,31	16,3	18,3	1,29	2,6871
Španija	0,15	0,030	0,050	0,08	0,291	0,065	0,075	0,245	0,19	16,6	20,4	1,24	9,4508
Francija	0,13	0,020	0,024	0,08	0,133	0,094	0,107	0,246	0,19	16,7	21,2	1,88	0,8284
Irska	0,19	0,010	0,005	0,07	0,147	0,102	0,086	0,168	0,42	14,6	17,8	1,90	8,3382
Italija	0,06	0,045	0,060	0,10	0,253	0,076	0,112	0,268	0,13	16,5	20,4	1,24	0,9696
Ciper	0,26	0,004	0,007	0,06	0,185	0,048	0,056	0,170	0,52	15,6	18,4	1,64	5,7929
Latvija	0,20	0,052	0,050	0,13	0,195	0,130	0,150	0,221	0,06	12,5	16,9	1,24	-2,2673
Litva	0,16	0,047	0,038	0,14	0,167	0,084	0,092	0,208	0,14	13,6	17,8	1,39	-5,7800
Luksemburg	0,15	0,002	0,003	0,08	0,168	0,041	0,069	0,214	0,09	15,5	19,7	1,76	8,0720
Madžarska	0,21	0,014	0,012	0,06	0,138	0,135	0,135	0,220	0,08	12,7	16,5	1,32	1,6338
Malta	0,11	0,030	0,024	0,06	0,542	0,079	0,074	0,179	0,20	15,2	18,5	1,72	26,0389
Nizozemska	0,21	0,004	0,005	0,06	0,155	0,080	0,076	0,200	0,06	15,3	19,2	1,72	3,5930
Avstrija	0,20	0,006	0,006	0,06	0,102	0,043	0,083	0,229	0,23	16,0	19,4	1,36	2,1494
Poljska	0,12	0,032	0,041	0,11	0,079		0,138	0,176	0,08	13,6	17,3	1,34	-0,5071
Portugalska	0,08	0,010	0,012	0,14	0,426	0,039	0,046	0,237	0,33	15,3	18,7	1,55	4,6199
Slovenija	0,12	0,026	0,026	0,05	0,075	0,040	0,090	0,198	0,21	14,2	18,5	1,26	1,3583
Slovaška	0,22	0,056	0,060	0,15	0,056	0,125	0,109	0,166	0,13	12,9	16,5	1,30	-4,1491
Finska	0,17	0,014	0,012	0,05	0,089	0,057	0,109	0,222	0,19	15,5	19,3	1,73	0,4641
Švedska	0,18	0,000	0,000	0,05	0,077			0,269	0,16	16,7	20,0	1,54	2,7648
Velika Britanija	0,21	0,008	0,004	0,06	0,184	0,170	0,114	0,239	0,24	15,7	18,9	1,64	2,8664

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>govdebt</i>	<i>penexp</i>	<i>empl1524</i>	<i>empl2554</i>	<i>empl5564</i>	<i>exitlab</i>	<i>expcel</i>	<i>heaexp</i>	<i>salm</i>	<i>suict</i>	<i>suicm</i>	<i>suicf</i>	<i>seraccw</i>
Belgija	1,091	0,111	0,291	0,774	0,263	56,8	0,000	0,061	137,6	19,5	29,5	10,7	82
Češka republika	0,182	0,087	0,364	0,816	0,363	58,9	0,004	0,065	391,4	14,8	24,9	5,8	91
Danska	0,523	0,105	0,660	0,842	0,557	61,6	0,017	0,057	43,6	12,3	19,0	6,2	89
Nemčija	0,602	0,130	0,472	0,793	0,376	60,6	0,004	0,080	96,8	11,7	18,6	5,6	96
Estonija	0,047	0,069	0,283	0,756	0,463	61,1	0,001	0,045	38,6	26,2	46,0	10,1	105
Grčija	1,140	0,125	0,276	0,705	0,390	59,3	0,001	0,067	2,2	0,2	0,4	0,1	88
Španija	0,611	0,096	0,325	0,684	0,370	60,3	0,002	0,056	16,3	7,3	11,8	3,4	108
Francija	0,568	0,130	0,286	0,788	0,299	58,1	0,002	0,079	21,8	16,8	26,3	8,5	102
Irska	0,383	0,036	0,504	0,753	0,453	63,2	0,002	0,055	16,9	12,1	20,0	4,2	
Italija	1,112	0,147	0,264	0,680	0,277	59,8	0,001	0,061	20,5	6,0	9,5	2,9	99
Ciper	0,616	0,064	0,370	0,783	0,494	62,3		0,040	22,9				112
Latvija	0,129	0,096	0,296	0,736	0,360	62,4	0,003	0,025	39,5	30,8	56,9	9,9	66
Litva	0,238	0,078	0,259	0,752	0,404	58,9	0,001	0,046	7,0	45,4	80,8	15,3	94
Luksemburg	0,055	0,097	0,319	0,782	0,267	56,8	0,000	0,050	96,2	13,6	21,6	6,7	104
Madžarska	0,554	0,087	0,335	0,730	0,222	57,6	0,003	0,054	114,6	29,5	49,7	12,4	94
Malta	0,564	0,082	0,528	0,606	0,285	57,6	0,005	0,043	23,7	5,8	8,9	3,2	77
Nizozemska	0,559	0,130	0,687	0,817	0,382	60,9	0,007	0,075	13,0	8,8	12,2	5,8	105
Avstrija	0,670	0,142	0,524	0,826	0,288	59,2	0,011	0,069	80,5	17,5	27,7	8,8	92
Poljska	0,368	0,130	0,245	0,709	0,284	56,6	0,003	0,039	58,8	14,8	26,0	4,6	85
Portugalska	0,533	0,105	0,422	0,818	0,507	61,9	0,001	0,062	3,1	4,3	7,6	1,6	88
Slovenija	0,274	0,114	0,328	0,826	0,227	56,6	0,003	0,075	92,4	27,1	43,2	13,5	98
Slovaška	0,499	0,075	0,290	0,747	0,213	57,5	0,004	0,066	121,4	13,5	23,4	4,7	88
Finska	0,446	0,107	0,411	0,809	0,416	61,4	0,006	0,058	50,7	21,5	32,9	10,5	89
Švedska	0,528	0,117	0,422	0,839	0,649	61,8	0,025	0,082	54,7	11,6	16,8	6,7	111
Velika Britanija	0,420	0,122	0,566	0,802	0,507	62,0	0,009	0,067	28,8	6,8	10,7	3,0	106

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>levec</i>	<i>levep</i>	<i>levecm</i>	<i>votturn</i>	<i>votture</i>	<i>egovav</i>	<i>enerint</i>	<i>elecren</i>	<i>green</i>	<i>co2int</i>	<i>munwast</i>	<i>wastland</i>	<i>eleccon</i>
Belgija	0,57	0,64	0,47	0,910	0,910	0,25	236,09	0,015	1,0876	88,6	468	81	107,4
Češka republika	0,51	0,60	0,37	0,740	0,283	0,30	888,39	0,036	0,8348	98,2	334	282	93,1
Danska	0,64	0,50	0,39	0,859	0,505	0,61	125,03	0,164	1,2418	89,0	665	67	97,7
Nemčija	0,36	0,47	0,34	0,822	0,452	0,35	159,65	0,068	1,0304	94,8	610	165	100,3
Estonija	0,58	0,62	0,50	0,574	0,268	0,63	1214,83	0,002	0,4935	100,7	440	438	137,4
Grčija	0,51	0,60	0,46	0,750	0,753	0,32	263,63	0,077	0,9480	101,7	408	372	123,5
Španija	0,62	0,71	0,56	0,687	0,630	0,40	227,03	0,157	1,1565	101,4	595	339	121,2
Francija	0,49	0,55	0,41	0,603	0,468	0,35	186,62	0,151	0,9870	95,6	532	227	118,3
Irska	0,63	0,66	0,53	0,626	0,502	0,50	175,08	0,049	1,1310	98,8	603	554	127,2
Italija	0,61	0,71	0,50	0,814	0,708	0,35	186,93	0,160	1,1551	96,8	502	380	106,8
Ciper	0,59	0,64	0,56	0,918	0,712	0,25	282,30	0,000			680	613	139,0
Latvija	0,41	0,45	0,34	0,719	0,413	0,05	756,04	0,477	0,4261	80,0	270	252	102,4
Litva	0,62	0,66	0,56	0,582	0,484	0,40	1208,39	0,034	0,4446	65,0	309	309	114,4
Luksemburg	0,60	0,66	0,53	0,865	0,873	0,05	186,59	0,029	1,0375	88,0	657	138	94,3
Madžarska	0,64	0,68	0,59	0,567	0,385	0,15	600,51	0,007	0,7053	100,0	445	376	100,1
Malta	0,59	0,58	0,53	0,954	0,824	0,40	303,23	0,000		99,7	483	337	139,8
Nizozemska	0,52	0,54	0,48	0,732	0,300	0,21	198,46	0,039	1,0681	95,5	616	57	110,7
Avstrija	0,41	0,46	0,35	0,804	0,494	0,20	134,35	0,720	1,1862	97,8	581	196	108,4
Poljska	0,51	0,51	0,40	0,462	0,209	0,10	680,22	0,017	0,7266	99,7	316	310	116,4
Portugalska	0,52	0,56	0,47	0,610	0,400	0,32	241,51	0,294	1,0630	97,0	472	338	127,9
Slovenija	0,64	0,66	0,54	0,704	0,283	0,45	341,65	0,314	1,0217	97,0	513	402	101,9
Slovaška	0,61	0,70	0,49	0,842	0,170	0,15	955,90	0,169	0,7239	92,8	316	196	108,4
Finska	0,46	0,51	0,40	0,653	0,314	0,50	260,13	0,285	0,9970	88,1	503	306	111,6
Švedska	0,35	0,44	0,39	0,814	0,388	0,67	215,04	0,554	0,8942	95,8	428	98	99,1
Velika Britanija	0,24	0,28	0,17	0,594	0,240	0,33	227,31	0,027	0,9909	93,8	569	463	109,4

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>livsto</i>	<i>iso14r</i>	<i>wastwat</i>	<i>forest</i>	<i>foresc</i>	<i>forenc</i>	<i>enertran</i>	<i>railper</i>	<i>watper</i>	<i>econror</i>	<i>econairr</i>	<i>peokill</i>	<i>cartra</i>
Belgija	3,13	13	0,38	0,190	0,195	0,188	114,1	0,116	0,109	764	149	143,6	0,835
Češka republika	0,63	10	0,64	0,517	0,583	0,214	167,5	0,319	0,002	414	19	144,6	0,793
Danska	1,65	109	0,89	0,110	0,088	0,139	106,1	0,079	0,000	690	154	93,1	0,801
Nemčija	1,13	29	0,91	0,230	0,196	0,299	104,9	0,182	0,157	686	90	91,3	0,846
Estonija	0,41	3	0,69	0,074	0,075	0,095	117,8	0,627	0,000	362	16	148,7	0,586
Grčija	0,71	2	0,56	0,182	0,165	0,202	111,9	0,016	0,000	488	122	186,8	0,766
Španija	0,57	15	0,88	0,138	0,120	0,157	126,0	0,072	0,000	652	112	144,6	0,814
Francija	0,86	12	0,77	0,183	0,120	0,216	116,9	0,206	0,034	707	111	137,5	0,861
Irska	1,45	40	0,66	0,146	0,146		170,9	0,038	0,000	880	163	110,6	0,816
Italija	0,76	11	0,63	0,344	0,192	0,405	109,6	0,110	0,001	645	61	112,6	0,837
Ciper	1,64	4	0,35	0,089	0,089		113,6	0,000	0,000	811	420	160,8	
Latvija	0,31	0	0,65	0,207	0,201	0,222	80,3	0,735	0,000	244	11	246,9	0,665
Litva	0,47	3	0,57	0,139	0,120	0,177	101,1	0,534	0,000	269	8	182,5	0,648
Luksemburg	1,35	21	0,93	0,234	0,070	0,335	143,6	0,079	0,044	3.554	738	175,3	0,805
Madžarska	0,61	15	0,46	0,208	0,215	0,208	122,5	0,288	0,031	279	22	117,4	0,621
Malta	4,54	3	0,13				109,6	0,000	0,000	550	289	39,5	
Nizozemska	3,62	50	0,98	0,218	0,235	0,188	111,4	0,037	0,329	607	211	68,2	0,860
Avstrija	0,79	28	0,85	0,089	0,091	0,076	116,4	0,306	0,045	639	73	122,0	0,765
Poljska	0,77	1	0,54	0,320	0,321	0,320	111,3	0,422	0,009	214	10	162,8	0,728
Portugalska	0,66	3	0,42	0,103	0,043	0,132	134,3	0,075	0,000	549	78	182,0	0,848
Slovenija	1,26	12	0,18	0,248	0,345	0,184	99,0	0,300	0,000	636	13	157,5	0,767
Slovaška	0,45	7	0,51	0,235	0,379	0,139	102,7	0,417	0,053	272	6	116,3	0,679
Finska	0,55	77	0,80	0,116	0,120	0,099	106,9	0,240	0,003	710	98	76,6	0,834
Švedska	0,64	155	0,86	0,137	0,135	0,075	106,0	0,361	0,000	761	105	66,7	0,838
Velika Britanija	1,00	24	0,86	0,216	0,202	0,238	111,1	0,098	0,001	660	190	60,0	0,880

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

	<i>bu</i>	<i>tr</i>	<i>road</i>	<i>vol</i>	<i>econ</i>	<i>emo</i>	<i>green</i>	<i>emnox</i>	<i>co2em</i>
Belgija	0,104	0,061	0,774	98,1	18	27,5796	2,4325	15,0921	11,1
Češka republika	0,116	0,091	0,680	94,0	29	28,4916	1,1350	16,4213	12,1
Danska	0,124	0,075	0,921	93,0	19	31,2308	2,3587	13,9775	9,5
Nemčija	0,078	0,076	0,661	103,3	24	18,1923	2,2862	9,4801	10,2
Estonija	0,343	0,071	0,373	182,8	37	34,6841	0,7550	14,2045	12,0
Grčija	0,216	0,019		141,7	6	38,7241	2,0650	10,6385	8,8
Španija	0,136	0,050	0,928	117,7	21	28,1820	2,1801	14,1776	7,0
Francija	0,053	0,086	0,760	100,0	23	27,9743	2,3473	12,1078	6,4
Irska	0,150	0,034	0,962	132,0	11	31,9551	2,8163	13,2220	10,9
Italija	0,108	0,054	0,890	102,1	15	33,1995	2,1858	12,3595	7,7
Ciper			1,000	94,6	3	48,3852		16,9442	8,6
Latvija	0,255	0,080	0,265	120,2	32	17,1096	0,9672	6,9740	2,8
Litva	0,277	0,075	0,466	109,7	21	19,9966	1,0598	7,1182	3,7
Luksemburg	0,143	0,053	0,878	96,5	35	40,3598	11,6131	15,3598	18,9
Madžarska	0,250	0,129	0,681	97,5	17	22,4114	0,8830	9,7881	5,3
Malta			1,000				1,3144		6,3
Nizozemska	0,046	0,094	0,634	98,9	11	22,8908	2,2577	11,6200	10,1
Avstrija	0,145	0,091	0,648	112,3	41	23,1436	2,2661	13,8887	7,2
Poljska	0,154	0,117	0,569	82,9	14	12,9168	0,7477	5,9503	7,9
Portugalska	0,116	0,036	0,925	114,5	9	24,0716	1,8759	10,3914	5,6
Slovenija	0,171	0,062	0,700	87,6	12	34,4703	1,9069	18,2111	7,2
Slovaška	0,239	0,081	0,530	54,0	15	14,5387	0,8310	6,1941	6,7
Finska	0,115	0,051	0,758	99,3	18	39,8024	2,5023	20,4977	10,6
Švedska	0,086	0,076	0,639	93,1	34	30,9782	2,2775	12,7102	5,3
Velika Britanija	0,065	0,055	0,900	89,6	20	26,1013	2,1721	13,8093	8,8

Vir: Eurostat, [URL:<http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal>], 6.1.2006

Odprava manjkajočih podatkov

Zaradi prostorskih omejitev so v spodnjih dveh tabelah predstavljeni samo ukazi v SPSS, ne pa tudi vse tabele, ki jih program izpiše.

Tabela 28: Ukazi za analizo oziroma odpravo manjkajočih podatkov pri kazalcih z referenčnim letom 2004

MVA

```
gdpgr gdpga invest businv gdppps consexp infl pubns labcg lifelear exprd pubed
u templ templg emplrf empltert emplsec
emplprim unempl unemplf unemplu unemplo unemplt unempls unemplp netnati netsav
intpric labcgi povert povertf poverty povertm
poverts poversc poversf povegap ineqdis longune paygap vlongun vlonguf ripovac
schleav pjobh17 pjobh59 depend povertu
lifex6m life6f fert inmigr govdebt penexp empl1524 empl2554 empl5564 exitlab e
xpcel heaexp salm suict suicm suicf seraccw
levect levec levecm votturn votture egovav enerint elecuren green co2int munwast
wastland eleccon livsto isol4r wastwat forest
foresc forenc enertran railper watper econror econairr peokill cartra bustra t
raintra roadfre volfretr econrair emoztra
greentr emnoxror co2em
/ID = count
/REGRESSION ( TOLERANCE=0.001 FLIMIT=4.0 ADDBTYPE=RESIDUAL OUTFILE='C:\Document
s and Settings\Matija\My'+
'Documents\Desktop\Magistrska naloga\SPSS\osnovne baze\Baza PCA 2004 SLO compl
ete data R.sav' ) .
```

Tabela 29: Ukazi za analizo oziroma odpravo manjkajočih podatkov pri kazalcih z referenčnim letom 2000

MVA

```
gdpgr gdpga invest businv gdppps consexp infl pubns labcg lifelear exprd pubed
u templ templg emplrf empltert emplsec
emplprim unempl unemplf unemplu unemplo unemplt unempls unemplp netnati netsav
intpric labcgi povert povertf poverty povertm
poverts poversc poversf povegap ineqdis longune paygap vlongun vlonguf ripovac
schleav pjobh17 pjobh59 depend povertu
lifex6m life6f fert inmigr govdebt penexp empl1524 empl2554 empl5564 exitlab e
xpcel heaexp salm suict suicm suicf seraccw
levect levec levecm votturn votture egovav enerint elecuren green co2int munwast
wastland eleccon livsto isol4r wastwat forest
foresc forenc enertran railper watper econror econairr peokill cartra bustra t
raintra roadfre volfretr econrair emoztra
greentr emnoxror co2em
/ID = count
/REGRESSION ( TOLERANCE=0.001 FLIMIT=4.0 ADDBTYPE=RESIDUAL OUTFILE='C:\Document
s and Settings\Matija\My'+
'Documents\Desktop\Magistrska naloga\SPSS\Baza PCA 2000 SLO complete data R.sa
v' ) .
```

Odprava odstopajočih podatkov

Tabela 30: Predstavitev odstopajočih podatkov (outlier) in njihova odprava pri kazalcih za leto 2004

oznaka kazalca	št. osam.	osamelec pri enoti	orig. vredn.	nado. vredn.
<i>infl</i>	1	Slovaška	0,925	0,932
<i>emplsec</i>	1	Poljska	0,613	0,668
<i>unemplp</i>	1	Slovaška	0,517	0,716
<i>intpric</i>	1	Madžarska	-42,59	-30,52
<i>schleav</i>	3	Španija	0,692	0,781
		Malta	0,555	0,781
		Portugalska	0,614	0,781

<i>poverto</i>	1	Ciper	0,48	0,60
<i>inmigr</i>	1	Ciper	21,496	14,4077
<i>expcel</i>	2	Danska	0,983	0,989
		Švedska	0,973	0,989
<i>salm</i>	1	Češka	99699,1	99765,7
<i>suicm</i>	1	Litva	99925,2	99956,1
<i>co2int</i>	1	Litva	51,9	20,4
<i>livsto</i>	1	Malta	-3,54	-2,07
<i>iso14r</i>	1	Švedska	379	170
<i>foresc</i>	1	Češka	0,393	0,603
<i>watper</i>	3	Belgija	0,131	0,061
		Nemčija	0,14	0,061
		Nizozemska	0,312	0,061
<i>econror</i>	1	Luksemburg	-4256	-894
<i>econairr</i>	1	Luksemburg	-864	-455
<i>cartra</i>	1	Estonija	0,41	0,38
<i>bustr</i>	1	Estonija	0,343	0,255
<i>greentr</i>	1	Luksemburg	-12,15	-3,3
Skupaj	25			

Tabela 31: Predstavitev odstopajočih podatkov (outlier) in njihova odprava pri kazalcih za leto 2000

oznaka kazalca	št. osam.	osamelec pri enoti	orig. vredn.	nado. vredn.
<i>gdpga</i>	2	Irska	0,092	0,079
		Luksemburg	0,090	0,079
<i>infl</i>	4	Madžarska	0,900	0,947
		Poljska	0,899	0,947
		Slovenija	0,911	0,947
		Slovaška	0,878	0,947
<i>labcg</i>	1	Litva	1,226	1,065
<i>lifelear</i>	3	Danska	0,208	0,196
		Švedska	0,216	0,196
		Velika Britanija	0,21	0,196
<i>unemplp</i>	1	Slovaška	0,629	0,782
<i>schleav</i>	1	Malta	0,458	0,574
<i>inmigr</i>	1	Malta	26,0389	9,4508
<i>expcel</i>	1	Švedska	0,975	0,983
<i>salm</i>	1	Češka Republika	99608,6	99862,4
<i>elecren</i>	1	Avstrija	0,72	0,554
<i>co2int</i>	1	Litva	35	20
<i>livsto</i>	2	Malta	-3,54	-2,13
		Nizozemska	-2,62	-2,13
<i>iso14r</i>	2	Danska	109	77
		Švedska	155	77
<i>forest</i>	1	Češka Republika	0,483	0,656
<i>foresc</i>	1	Češka Republika	0,417	0,621
<i>enertran</i>	2	Češka	-67,5	-43,6
		Irska	-70,9	-43,6
<i>watper</i>	2	Nemčija	0,157	0,109
		Nizozemska	0,329	0,109
<i>econror</i>	1	Luksemburg	-3554	-880
<i>econairr</i>	1	Luksemburg	-738	-420
<i>volfretr</i>	1	Estonija	-82,8	-41,7
<i>greentr</i>	1	Luksemburg	-11,61	-3,11
Skupaj	31			

3 SESTAVLJENI INDEKS RAZVITOSTI – IZPISKI SPSS ZA METODO GLAVNIH KOMPONENT

3.1 Metoda glavnih komponent - podatki za leto 2004

Factor Analysis - Ekonomsko področje

```
GET
FILE='E:\Magistrska naloga\SPSS\5_PCA\MGK brez rotacije\Varianta z manj kazalci pri EKON\Baza PCA 2004 SLO complete data Ro'+
' 4 factl.sav'.
FACTOR
/VARIABLES gdpgr gdpga invest businv gdppps consexp infl pubns labcg lifelear
  exprd pubedu templ templg emplrf empltert unempl netnati netsav intpric labcgi
  i /MISSING LISTWISE
/ANALYSIS gdpgr gdpga invest businv gdppps consexp infl pubns labcg lifelear ex
  prd pubedu templ templg emplrf empltert unempl netnati netsav intpric labcgi
/PRINT UNIVARIATE INITIAL CORRELATION SIG DET KMO EXTRACTION FSCORE
/PLOT EIGEN
/CRITERIA FACTORS(4) ITERATE(25)
/EXTRACTION PC
/ROTATION NOROTATE
/SAVE REG(ALL)
/METHOD=CORRELATION .
```

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6,008	28,608	28,608	6,008	28,608	28,608
2	3,390	16,145	44,752	3,390	16,145	44,752
3	2,247	10,699	55,452	2,247	10,699	55,452
4	1,853	8,826	64,277	1,853	8,826	64,277
5	1,561	7,434	71,712			
6	1,383	6,586	78,297			
7	1,043	4,965	83,263			
8	,874	4,160	87,422			
9	,659	3,140	90,563			
10	,476	2,265	92,828			
11	,417	1,984	94,811			
12	,275	1,308	96,120			
13	,233	1,109	97,229			
14	,213	1,015	98,244			
15	,190	,906	99,150			
16	,085	,407	99,557			
17	,042	,202	99,759			
18	,034	,162	99,922			
19	,014	,067	99,988			
20	,002	,009	99,997			
21	,001	,003	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix^a

	Component			
	1	2	3	4
Letna rast BDP per capita v konstantnih cenah - napoved za leto 2005	-.465	.712	-.124	.367
Letna rast BDP ob konstantnih cenah - napoved za leto 2005	-.577	.753	.048	.167
Skupne bruto investicije v osnovna sredstva kot odstotek BDP - napoved za leto 2005	-.683	.441	.135	-.233
Delež skupnih bruto investicij v osnovna sredstva kot odstotek BDP s strani privatnega sektorja - leto 2004	.051	.308	-.452	-.260
Indeks BDP per capita izražen v standardih kupne moči (SKM); (EU25=100) - napoved za leto 2005	.523	-.155	.715	-.022
Indeks izdatkov za potrošnjo v konstantnih cenah (1995=100) - napoved za leto 2005	-.604	.601	.225	.189
Komplement (1-x) inflacije - povprečna letna sprememba v Harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin - leto 2004	.749	-.055	.144	.226
Neto varčevanje javnega sektorja kot odstotek BDP - leto 2004	.131	.639	.537	.217
Komplement (1-x) stroškov dela na enoto (celotno gospodarstvo); odstotek nagrajevanja in produktivnosti dela - napovedana rast v letu 2005	-.010	-.246	-.138	.030
Vseživljenjsko učenje - odstotek ljudi, starih med 25-64 let, ki so bili v zadnjih 4 tednih (anketa) deležni izobraževanja - leto 2005	.813	.259	.048	.157
Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot odstotek BDP - leto 2004	.846	.090	.097	.155
Javni izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP - leto 2004	.591	.383	-.381	.239
Stopnja zaposlenosti kot odstotek zaposlenih v starostni skupini 15-64 let - leto 2004	.813	.394	.114	-.190
Rast zaposlenosti - leto 2004	-.297	-.197	.674	.066
Odstotek žensk med zaposlenimi v starostni skupini 15-64 let - leto 2004	.721	.612	-.111	-.060
Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2004	.384	.142	.032	-.258
Komplement (1-x) stopnje nezaposlenosti kot odstotek delovne sile - leto 2004	.571	.060	.423	-.280
Neto nacionalni dohodek kot odstotek BDP - leto 2004	.406	-.284	-.455	.246
Neto varčevanje kot odstotek neto nacionalnega dohodka - leto 2004	-.001	-.241	.033	.778
Komplement (100-x) mednarodna cenovne konkurenčnosti - realni efektivni menjalni tečaj - indeks 1999=100 - leto 2004	.219	.015	-.109	.597
Komplement (1-x) rasti stroškov dela na enoto industrije; odstotek nagrade na zaposlenega deljeno z bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v industriji - leto 2003	-.302	-.467	.283	.342

Extraction Method: Principal Component Analysis.

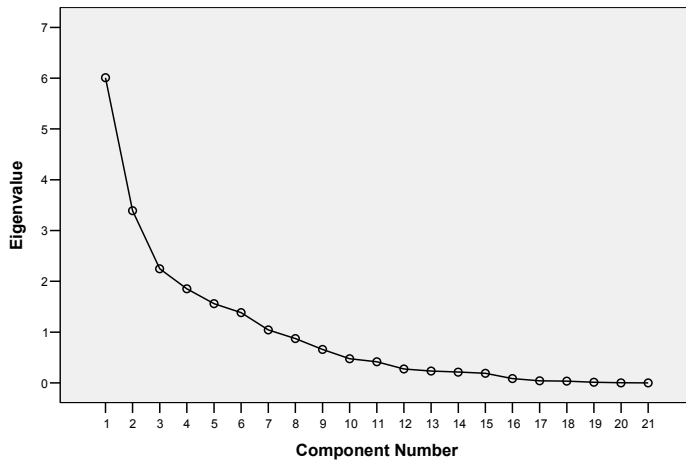
a. 4 components extracted.

Communalities

	Initial	Extraction
Letna rast BDP per capita v konstantnih cenah - napoved za leto 2005	1,000	,873
Letna rast BDP ob konstantnih cenah - napoved za leto 2005	1,000	,930
Skupne bruto investicije v osnovna sredstva kot odstotek BDP - napoved za leto 2005	1,000	,733
Delež skupnih bruto investicij v osnovna sredstva kot odstotek BDP s strani privatnega sektorja - leto 2004	1,000	,369
Indeks BDP per capita izražen v standardih kupne moči (SKM); (EU25=100) - napoved za leto 2005	1,000	,810
Indeks izdatkov za potrošnjo v konstantnih cenah (1995=100) - napoved za leto 2005	1,000	,813
Komplement (1-x) inflacije - povprečna letna sprememba v Harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin - leto 2004	1,000	,636
Neto varčevanje javnega sektorja kot odstotek BDP - leto 2004	1,000	,761
Komplement (1-x) stroškov dela na enoto (celotno gospodarstvo); odstotek nagrajevanja in produktivnosti dela - napovedana rast v letu 2005	1,000	,080
Vseživljenjsko učenje - odstotek ljudi, starih med 25-64 let, ki so bili v zadnjih 4 tednih (anketa) deležni izobraževanja - leto 2005	1,000	,755
Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot odstotek BDP - leto 2004	1,000	,757
Javni izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP - leto 2004	1,000	,697
Stopnja zaposlenosti kot odstotek zaposlenih v starostni skupini 15-64 let - leto 2004	1,000	,864
Rast zaposlenosti - leto 2004	1,000	,585
Odstotek žensk med zaposlenimi v starostni skupini 15-64 let - leto 2004	1,000	,911
Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2004	1,000	,235
Komplement (1-x) stopnje nezaposlenosti kot odstotek delovne sile - leto 2004	1,000	,587
Neto nacionalni dohodek kot odstotek BDP - leto 2004	1,000	,514
Neto varčevanje kot odstotek neto nacionalnega dohodka - leto 2004	1,000	,665
Komplement (100-x) mednarodna cenovne konkurenčnosti - realni efektivni menjalni tečaj - indeks 1999=100 - leto 2004	1,000	,417
Komplement (1-x) rasti stroškov dela na enoto industrije; odstotek nagrade na zaposlenega deljeno z bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v industriji - leto 2003	1,000	,506

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Scree Plot

Factor Analysis - Socialno področje

FACTOR

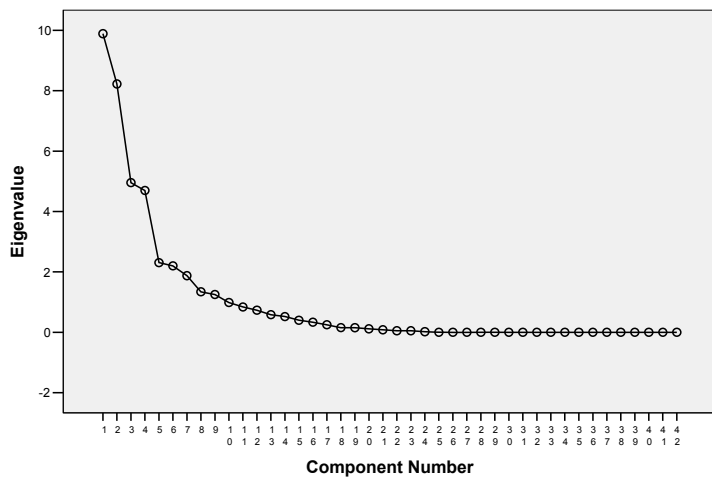
```
/VARIABLES povert povertf poverty povertm poverts poversc poversf povegap ineq
dis longune paygap vlongun vlonguf ripovac schleav pjobh17 pjobh59 depend pov
erto lifex6m life6f fert inmigr govdebt penexp empl1524 empl2554 empl5564 exi
tlab expcel heaexp
salm suict suicm suicf seraccw levec levep levecm votturn votture egovav /MIS
SING LISTWISE /ANALYSIS povert povertf poverty povertm poverts poversc povers
f povegap ineqdis longune paygap vlongun vlonguf ripovac schleav pjobh17 pjob
h59 depend povert
lifex6m life6f fert inmigr govdebt penexp empl1524 empl2554 empl5564 exitlab e
xpcel heaexp salm suict suicm suicf seraccw levec levep levecm votturn vottur
e egovav
/PRINT UNIVARIATE INITIAL CORRELATION SIG DET KMO EXTRACTION FSCORE
/PLOT EIGEN
/CRITERIA FACTORS(4) ITERATE(25)
/EXTRACTION PC
/ROTATION NOROTATE
/SAVE REG(ALL)
/METHOD=CORRELATION .
```

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	9,887	23,541	23,541	9,887	23,541	23,541
2	8,222	19,576	43,117	8,222	19,576	43,117
3	4,954	11,795	54,912	4,954	11,795	54,912
4	4,695	11,179	66,091	4,695	11,179	66,091
5	2,308	5,494	71,586			
6	2,201	5,239	76,825			
7	1,875	4,464	81,289			
8	1,341	3,193	84,482			
9	1,252	2,980	87,462			
10	,987	2,349	89,812			
11	,838	1,996	91,807			
12	,732	1,742	93,549			
13	,582	1,387	94,936			
14	,520	1,239	96,175			
15	,399	,950	97,125			
16	,334	,795	97,920			
17	,249	,592	98,512			
18	,154	,366	98,878			
19	,153	,365	99,243			
20	,114	,272	99,515			
21	,083	,199	99,714			
22	,050	,120	99,833			
23	,050	,119	99,952			
24	,020	,048	100,000			
25	7,37E-016	1,75E-015	100,000			
26	6,40E-016	1,52E-015	100,000			
27	5,04E-016	1,20E-015	100,000			
28	3,76E-016	8,95E-016	100,000			
29	2,82E-016	6,72E-016	100,000			
30	2,61E-016	6,21E-016	100,000			
31	1,81E-016	4,32E-016	100,000			
32	1,35E-016	3,21E-016	100,000			
33	9,11E-017	2,17E-016	100,000			
34	-1,9E-017	-4,64E-017	100,000			
35	-9,6E-017	-2,30E-016	100,000			
36	-1,4E-016	-3,31E-016	100,000			
37	-1,9E-016	-4,44E-016	100,000			
38	-2,7E-016	-6,46E-016	100,000			
39	-3,6E-016	-8,53E-016	100,000			
40	-3,8E-016	-9,17E-016	100,000			
41	-8,0E-016	-1,91E-015	100,000			
42	-1,1E-015	-2,57E-015	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Scree Plot

Component Matrix ^a	Component			
	1	2	3	4
Komplement (1-x) Odstotka ljudi podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	,720	-,595	,113	,230
Komplement (1-x) Odstotka žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	,651	-,639	,181	,242
Komplement (1-x) Odstotka mladih (starih manj kot 16 let) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (mladi pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	,837	-,309	-,146	,202
Komplement (1-x) Odstotka ljudi starih med 25 in 49 let podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	,910	-,242	-,005	,160
Komplement (1-x) Odstotka samskih podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samski pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	,009	-,629	,651	-,074
Komplement (1-x) Odstotka staršev samohranilcev podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	,396	-,512	,030	-,011
Komplement (1-x) Odstotka samskih žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samske ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	-,048	-,692	,580	-,093
Komplement (1-x) Relativne podvrženosti tveganju revščine kot razlika med mediano neto dohodkov prebivalcev pod mejo revščine in mejo revščine (60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	,807	-,100	-,060	,163
Komplement (100-x) Neenakosti distribucije dohodka - dohodek ki ga prejme 20% prebivalcev z najvišjimi dohodki glede na dohodek, ki ga prejme 20% prebivalcev z najnižjimi dohodki - leto 2004	,722	-,432	,113	,273
Komplement (1-x) Dolgoročne nezaposlenosti - nezaposleni 12 mesecev ali več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2004	,852	,350	-,153	,092
Komplement (1-x) Razlike v plačah med spoloma kot razlika med povprečno bruto urno postavko moških in žensk glede na povprečno bruto urno postavko moških - leto 2004	-,151	,217	,353	,475
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti - nezaposleni 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2004	,869	,323	-,111	,085
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti žensk - nezaposlene ženske 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek (ženske) delovne sile - leto 2004	,862	,239	-,201	,045
Komplement (1-x) Odstotka ljudi podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) glede na najpogostejše dejavnosti - leto 2004	,815	-,217	,008	,197
Komplement (1-x) Osipa mladih, ki prezgodaj prekinajo šolanje - odstotek prebivalcev starih med 18-24 let z doseženo stopnjo izobrazbe ISCED nivo 0,1 in 2, ki niso deležni izobraževanja glede na to starostno skupino - leto 2005	,110	-,792	-,009	-,126
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 0-17 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2004	,206	,109	-,075	,390
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 18-59 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2004	,236	,388	-,437	,212
Komplement (1-x) Koefficienta starostne odvisnosti - število starejših prebivalcev (starih 65 let in več) glede na število prebivalcev v delovni dobi (15-64 let) - napoved za leto 2005	-,163	-,170	-,399	,167
Komplement (1-x) Odstotka starejših (starih 65 let in več) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (starejši pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	-,037	-,789	,388	-,055
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, moški - leto 2003	,434	,662	,518	-,021
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, ženske - leto 2003	,438	,486	,476	,002
Stopnja rodnosti kot število otrok na žensko - leto 2004	,599	,313	,009	-,106
Imigracije - število imigrantov na 1.000 prebivalcev - leto 2004	,072	,769	-,124	,194
Komplement (1-x) Javnega (bruto) dolga kot odstotka BDP - leto 2004	,052	-,444	-,632	-,186
Komplement (1-x) Izdatkov za pokojnine kot odstotka v BDP - leto 2003	-,204	,006	-,854	,106
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 15-24 let kot odstotek - leto 2004	,547	,343	,066	-,397
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 25-54 let kot odstotek - leto 2004	,623	-,202	-,294	-,193
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 55-64 let kot odstotek - leto 2004	,486	,206	-,438	-,499
Povprečna starost ob upokojitvi v letih - leto 2004	,183	,399	-,482	-,467
Komplement (1-x) Izdatkov za skrb za starejše kot odstotek BDP - leto 2002	-,628	,024	-,123	,500
Izdatki za zdravstvo kot odstotek BDP - leto 2003	,449	,085	,559	-,120
Komplement (100.000-x) Stopnje razširjenosti salmonelle - novi primeri na 100.000 prebivalcev - leto 2004	,197	,597	-,125	-,164
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov na 100.000 prebivalcev - leto 2003	-,006	,690	,462	-,167
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov moških na 100.000 prebivalcev - leto 2003	,033	,717	,503	-,143
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov žensk na 100.000 prebivalcev - leto 2003	-,333	,616	,303	-,187
Komplement (100-x) Indeks nevarnih poškodb pri delu (1998=100) - leto 2003	-,233	-,097	,460	,086
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropska komisija (kot odstotek) - november 2004	-,197	,129	-,127	,861
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski parlament (kot odstotek) - november 2004	-,152	,075	-,117	,798
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski svet (kot odstotek) - november 2004	-,031	,203	-,094	,851
Vollina udeležba na nacionalnih parlamentarnih volitvah kot odstotek - različna leta (najbližja letu 2004)	,345	,289	,255	,456
Vollina udeležba na evropskih parlamentarnih volitvah kot odstotek - leto 2004	,149	,492	,173	,590
Razpoložljivost e-uprave kot odstotek dvajsetih osnovnih storitev, ki so popolnoma dosegljivi elektronsko - leto 2004	,534	,318	,051	-,278

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 4 components extracted.

Communalities	Initial	Extraction
Komplement (1-x) Odstotka žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,923
Komplement (1-x) Odstotka mladih (starih manj kot 16 let) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (mladi pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,859
Komplement (1-x) Odstotka ljudi starih med 25 in 49 let podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,913
Komplement (1-x) Odstotka samskih podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samski pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,824
Komplement (1-x) Odstotka staršev samohranilcev podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,420
Komplement (1-x) Odstotka samskih žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samske ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,826
Komplement (1-x) Relativne podvrženosti tveganju revščine kot razlika med mediano neto dohodkov prebivalcev pod mejo revščine in mejo revščine (60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,691
Komplement (100-x) Neenakosti distribucije dohodka - dohodek ki ga prejme 20% prebivalcev z najvišjimi dohodki glede na dohodek, ki ga prejme 20% prebivalcev z najnižjimi dohodki - leto 2004	1,000	,795
Komplement (1-x) Dolgoročne nezaposlenosti - nezaposleni 12 mesecev ali več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2004	1,000	,880
Komplement (1-x) Razlike v plačah med spoloma kot razlika med povprečno bruto urno postavko moških in žensk glede na povprečno bruto urno postavko moških - leto 2004	1,000	,420
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti - nezaposleni 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2004	1,000	,880
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti žensk - nezaposlene ženske 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek (ženske) delovne sile - leto 2004	1,000	,842
Komplement (1-x) Odstotka ljudi podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) glede na najpogostejše dejavnosti - leto 2004	1,000	,751
Komplement (1-x) Osipa mladih, ki prezgodaj prekinajo šolanje - odstotek prebivalcev starih med 18-24 let z doseženo stopnjo izobrazbe ISCED nivo 0,1 in 2, ki niso deležni izobraževanja glede na to starostno skupino - leto 2005	1,000	,655
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 0-17 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2004	1,000	,212
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 18-59 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2004	1,000	,441
Komplement (1-x) Koefficienta starostne odvisnosti - število starejših prebivalcev (starih 65 let in več) glede na število prebivalcev v delovni dobi (15-64 let) - napoved za leto 2005	1,000	,243
Komplement (1-x) Odstotka starejših (starih 65 let in več) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (starejši pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2004	1,000	,777
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, moški - leto 2003	1,000	,895
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, ženske - leto 2003	1,000	,655
Stopnja rodnosti kot število otrok na žensko - leto 2004	1,000	,468
Imigracije - število imigrantov na 1.000 prebivalcev - leto 2004	1,000	,650
Komplement (1-x) Javnega (bruto) dolga kot odstotka BDP - leto 2004	1,000	,634
Komplement (1-x) Izdatkov za pokojnine kot odstotka v BDP - leto 2003	1,000	,783
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 15-24 let kot odstotek - leto 2004	1,000	,579
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 25-54 let kot odstotek - leto 2004	1,000	,552
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 55-64 let kot odstotek - leto 2004	1,000	,719
Povprečna starost ob upokojitvi v letih - leto 2004	1,000	,644
Komplement (1-x) Izdatkov za skrb za starejše kot odstotek BDP - leto 2002	1,000	,660
Izdatki za zdravstvo kot odstotek BDP - leto 2003	1,000	,536
Komplement (100.000-x) Stopnje razširjenosti salmonelle - novi primeri na 100.000 prebivalcev - leto 2004	1,000	,438
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov na 100.000 prebivalcev - leto 2003	1,000	,717
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov moških na 100.000 prebivalcev - leto 2003	1,000	,788
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov žensk na 100.000 prebivalcev - leto 2003	1,000	,617
Komplement (100-x) Indeks nevarnih poškodb pri delu (1998=100) - leto 2003	1,000	,282
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropska komisija (kot odstotek) - november 2004	1,000	,814
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski parlament (kot odstotek) - november 2004	1,000	,679
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski svet (kot odstotek) - november 2004	1,000	,776
Vollina udeležba na nacionalnih parlamentarnih volitvah kot odstotek - različna leta (najbližja letu 2004)	1,000	,475
Vollina udeležba na evropskih parlamentarnih volitvah kot odstotek - leto 2004	1,000	,643
Razpoložljivost e-uprave kot odstotek dvajsetih osnovnih storitev, ki so popolnoma dosegljivi elektronsko - leto 2004	1,000	,466

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Factor Analysis - Okoljsko področje

FACTOR

```

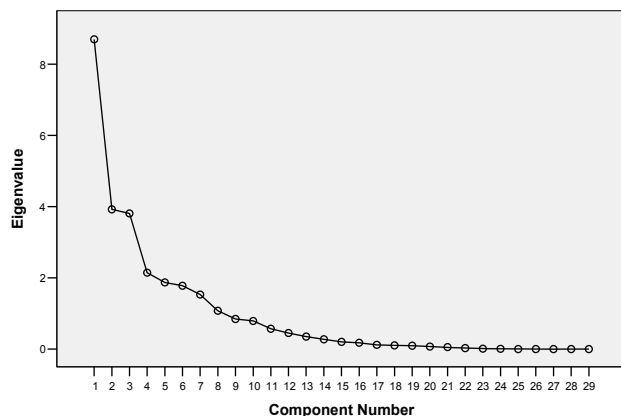
/VARIABLES enerint elecren green co2int munwast wastland eleccon livsto isol4r
wastwat forest foresc forenc enertran railper watper econror econairr peokil
l cartra bustra traintra roadfre volfretr econrair emoztra greentrr emnoxror
co2em
/MISSING LISTWISE /ANALYSIS enerint elecren green co2int munwast wastland elec
on livsto isol4r wastwat forest foresc forenc enertran railper watper econror
econairr peokill cartra bustra traintra roadfre volfretr econrair emoztra gr
eentrr emnoxror co2em
/PRINT UNIVARIATE INITIAL CORRELATION SIG DET KMO EXTRACTION FSCORE
/PLOT EIGEN
/CRITERIA FACTORS(4) ITERATE(25)
/EXTRACTION PC
/ROTATION NOROTATE
/SAVE REG(ALL)
/METHOD=CORRELATION .
    
```

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8,698	29,992	29,992	8,698	29,992	29,992
2	3,924	13,531	43,524	3,924	13,531	43,524
3	3,809	13,135	56,659	3,809	13,135	56,659
4	2,146	7,402	64,060	2,146	7,402	64,060
5	1,872	6,454	70,514			
6	1,779	6,134	76,649			
7	1,533	5,287	81,935			
8	1,077	3,712	85,648			
9	,846	2,919	88,566			
10	,789	2,722	91,288			
11	,571	1,968	93,257			
12	,451	1,556	94,813			
13	,351	1,211	96,025			
14	,275	,948	96,973			
15	,203	,700	97,673			
16	,179	,617	98,290			
17	,119	,409	98,699			
18	,104	,359	99,057			
19	,095	,329	99,386			
20	,072	,248	99,633			
21	,056	,194	99,828			
22	,029	,100	99,927			
23	,012	,041	99,968			
24	,009	,032	100,000			
25	3,36E-016	1,16E-015	100,000			
26	2,08E-016	7,18E-016	100,000			
27	1,22E-016	4,22E-016	100,000			
28	6,22E-017	2,14E-016	100,000			
29	-1,8E-016	-6,26E-016	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Scree Plot

Component Matrix^a

	Component			
	1	2	3	4
Komplement (-x) Gospodarske intenzivnosti porabe energije kot kg ekvivalentov nafte na 1.000 EUR BDP - leto 2003	-,851	-,017	,162	,286
Delež elektrike proizvedene iz obnovljivih virov v bruto električni proizvodnji - leto 2003	,012	,589	,209	,532
Komplement (1-x) Indeksa izpustov toplogrednih plinov kot vrednost leta 2003 glede na dogovorjen cilj kjotskega protokola v letu 2010	,883	-,055	-,197	-,130
Komplement (100-x) Indeksa vsebnosti CO2 v potrošnji energije (koliko CO2 je izpuščenih na enoto potrošene energije) 1995=100 - leto 2002	,381	,207	-,122	-,067
Komplement (-x) Proizvedenih komunalnih odpadkov v kg na osebo - leto 2003	,824	-,191	-,037	,025
Komplement (-x) Obdelave komunalnih odpadkov - odlaganje na odlagališča v kg na osebo - leto 2003	,120	,144	,808	-,010
Komplement (100-x) Indeksa porabe elektrike na gospodinjstvo (1995=100) - leto 2003	,184	-,160	,815	-,121
Komplement (1-x) Indeksa gostote živali kot glava velike živali (GVŽ) na hektar rabljene kmetijske površine - leto 2003	,510	,324	-,036	,005
Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem na 1.000.000 prebivalcev - ISO 14001 - oktober 2004	-,282	,335	,524	,113
Odstotek prebivalcev priključenih na sisteme za čiščenje odpadnih voda - leto 2002	-,152	,352	,667	-,104
Komplement (1-x) Odstotka bolanih dreves - odpadanje listja - leto 2004	-,065	,774	-,305	,126
Komplement (1-x) Odstotka bolanih iglavcev - odpadanje iglic - leto 2003	-,328	,687	-,114	,031
Komplement (1-x) Odstotka bolanih listavcev - odpadanje listja - leto 2003	,088	,695	-,120	,218
Komplement (100-x) Indeksa celotne energetske porabe v transportu 1995=100 - leto 2003	,166	-,051	,070	,606
Odstotek železniškega transporta v skupnem notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	,850	,407	,148	-,045
Odstotek transporta preko kopenskih plovni poti v skupnem notranjem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	-,147	-,171	,507	-,273
Komplement (-x) Energetske porabe cestnega prevoza v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2003	,897	-,281	-,150	,020
Komplement (-x) Energetske porabe zračnega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2003	,756	,015	,205	,371
Komplement (1.000.000-x) Števila smrtnih prometnih nesreč (cestni promet) na 1.000.000 prebivalcev - leto 2003	-,506	-,171	,384	,268
Komplement (1-x) Odstotka avtomobilskega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	,630	,286	-,055	-,430
Odstotek avtobusnega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	,624	,306	-,225	-,375
Odstotek železniškega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	,316	-,135	,578	-,151
Komplement (1-x) Odstotka cestnega tovornega prometa v skupnem notranjem tovornem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	,793	,333	,309	-,078
Komplement (100-x) Obsega tovornega prometa kot delež med notranjim tonskim kilometrom in BDP (konstantne cene 1995 EUR) v indeksu 1995=100 - leto 2004	-,028	-,487	,414	-,048
Komplement (-x) Energetske porabe železniškega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2003	-,411	-,603	-,407	,048
Komplement (-x) Emisij predhodnikov ozona v cestnem prometu v kg dejavnosti škodljivosti (ozonu škodljivih snovi) na osebo - leto 2003	,594	-,222	,383	,353
Komplement (-x) Emisij toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti v tonah ekvivalenta CO2 na osebo - leto 2002	,872	-,332	-,069	,124
Komplement (-x) Emisij Nox iz cestnih vozil v kg na prebivalca - leto 2003	,648	-,403	,011	,191
Komplement (-x) Emisij CO2 v tonah na prebivalca - leto 2003	,465	-,138	-,239	,685

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 4 components extracted.

Communalities

	Initial	Extraction
Komplement (-x) Gospodarske intenzivnosti porabe energije kot kg ekvivalentov nafte na 1.000 EUR BDP - leto 2003	1,000	,832
Delež elektrike proizvedene iz obnovljivih virov v bruto električni proizvodnji - leto 2003	1,000	,674
Komplement (1-x) Indeksa izpustov toplogrednih plinov kot vrednost leta 2003 glede na dogovorjen cilj kjotskega protokola v letu 2010	1,000	,839
Komplement (100-x) Indeksa vsebnosti CO2 v potrošnji energije (koliko CO2 je izpuščenih na enoto potrošene energije) 1995=100 - leto 2002	1,000	,207
Komplement (-x) Proizvedenih komunalnih odpadkov v kg na osebo - leto 2003	1,000	,717
Komplement (-x) Obdelave komunalnih odpadkov - odlaganje na odlagališča v kg na osebo - leto 2003	1,000	,688
Komplement (100-x) Indeksa porabe elektrike na gospodinjstvo (1995=100) - leto 2003	1,000	,739
Komplement (1-x) Indeksa gostote živali kot glava velike živali (GVŽ) na hektar rabljene kmetijske površine - leto 2003	1,000	,367
Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem na 1.000.000 prebivalcev - ISO 14001 - oktober 2004	1,000	,479
Odstotek prebivalcev priključenih na sisteme za čiščenje odpadnih voda - leto 2002	1,000	,603
Komplement (1-x) Odstotka bolanih dreves - odpadanje listja - leto 2004	1,000	,713
Komplement (1-x) Odstotka bolanih iglavcev - odpadanje iglic - leto 2003	1,000	,594
Komplement (1-x) Odstotka bolanih listavcev - odpadanje listja - leto 2003	1,000	,553
Komplement (100-x) Indeksa celotne energetske porabe v transportu 1995=100 - leto 2003	1,000	,402
Odstotek železniškega transporta v skupnem notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	1,000	,912
Odstotek transporta preko kopenskih plovni poti v skupnem notranjem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	1,000	,383
Komplement (-x) Energetske porabe cestnega prevoza v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2003	1,000	,907
Komplement (-x) Energetske porabe zračnega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2003	1,000	,752
Komplement (1.000.000-x) Števila smrtnih prometnih nesreč (cestni promet) na 1.000.000 prebivalcev - leto 2003	1,000	,505
Komplement (1-x) Odstotka avtomobilskega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	1,000	,667
Odstotek avtobusnega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	1,000	,675
Odstotek železniškega prevoza oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2002	1,000	,475
Komplement (1-x) Odstotka cestnega tovornega prometa v skupnem notranjem tovornem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2004	1,000	,841
Komplement (100-x) Obsega tovornega prometa kot delež med notranjim tonskim kilometrom in BDP (konstantne cene 1995 EUR) v indeksu 1995=100 - leto 2004	1,000	,411
Komplement (-x) Energetske porabe železniškega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2003	1,000	,700
Komplement (-x) Emisij predhodnikov ozona v cestnem prometu v kg dejavnosti škodljivosti (ozonu škodljivih snovi) na osebo - leto 2003	1,000	,674
Komplement (-x) Emisij toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti v tonah ekvivalenta CO2 na osebo - leto 2002	1,000	,890
Komplement (-x) Emisij Nox iz cestnih vozil v kg na prebivalca - leto 2003	1,000	,619
Komplement (-x) Emisij CO2 v tonah na prebivalca - leto 2003	1,000	,762

Extraction Method: Principal Component Analysis.

3.2 Metoda glavnih komponent - podatki za leto 2000

Factor Analysis - Ekonomsko področje

FACTOR

```

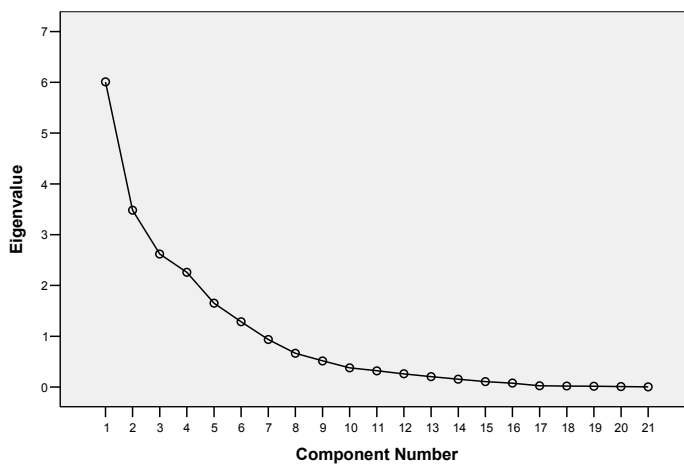
/VARIABLES gdpgr gdpga invest businv gdppps consexp infl pubns labcg lifelear
  exprd pubedu templ tempig emplrf empltert unempl netnati netsav intpric labcg
  i /MISSING LISTWISE
/ANALYSIS gdpgr gdpga invest businv gdppps consexp infl pubns labcg lifelear ex
  prd pubedu templ tempig emplrf empltert unempl netnati netsav intpric labcgi
/PRINT UNIVARIATE INITIAL CORRELATION SIG DET KMO EXTRACTION FSCORE
/PLOT EIGEN
/CRITERIA FACTORS(4) ITERATE(25)
/EXTRACTION PC
/ROTATION NOROTATE
/SAVE REG(ALL)
/METHOD=CORRELATION .
  
```

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6,007	28,607	28,607	6,007	28,607	28,607
2	3,482	16,580	45,187	3,482	16,580	45,187
3	2,619	12,472	57,659	2,619	12,472	57,659
4	2,260	10,761	68,419	2,260	10,761	68,419
5	1,652	7,865	76,284			
6	1,286	6,125	82,409			
7	,937	4,462	86,871			
8	,664	3,163	90,034			
9	,515	2,454	92,488			
10	,379	1,803	94,291			
11	,320	1,524	95,815			
12	,260	1,240	97,055			
13	,205	,974	98,029			
14	,154	,732	98,761			
15	,108	,513	99,274			
16	,077	,368	99,642			
17	,025	,117	99,759			
18	,021	,098	99,858			
19	,015	,071	99,929			
20	,010	,048	99,977			
21	,005	,023	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Scree Plot

Component Matrix^a

	Component			
	1	2	3	4
Letna rast BDP per capita v konstantnih cenah - leto 2000	-,339	,675	-,180	,526
Letna rast BDP ob konstantnih cenah - leto 2000	-,293	,804	-,073	,229
Skupne bruto investicije v osnovna sredstva kot odstotek BDP - leto 2000	-,628	-,063	,607	-,125
Delež skupnih bruto investicij v osnovna sredstva kot odstotek BDP s strani privatnega sektorja - leto 2000	-,572	-,219	,638	-,057
Indeks BDP per capita izražen v standardih kupne moči (SKM); (EU25=100) - leto 2000	,661	,511	,021	-,261
Indeks izdatkov za potrošnjo v konstantnih cenah (1995=100) - napoved za leto 2000	-,469	,589	,125	,312
Komplement (1-x) Inflacije - povprečna letna sprememba v Harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin - leto 2000	,522	-,367	-,474	,055
Neto varčevanje javnega sektorja kot odstotek BDP - leto 2000	,490	,606	,224	,349
Komplement (1-x) Stroškov dela na enoto (celotno gospodarstvo); odstotek nagrajevanja in produktivnosti dela - rast v letu 2000	-,505	,151	-,442	,500
Všeživljenjsko učenje - odstotek ljudi, starih med 25-64 let, ki so bili v zadnjih 4 tednih (anketa) deležni izobraževanja - leto 2000	,724	-,084	,215	,403
Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot odstotek BDP - leto 2000	,869	-,037	,105	,116
Javni izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP - leto 2000	,578	-,217	-,057	,409
Stopnja zaposlenosti kot odstotek zaposlenih v starostni skupini 15-64 let - leto 2000	,846	-,013	,282	,177
Rast zaposlenosti - leto 2004	,279	,623	-,097	-,614
Odstotek žensk med zaposlenimi v starostni skupini 15-64 let - leto 2000	,707	-,207	,319	,505
Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2000	,394	,134	,384	-,175
Komplement (1-x) Stopnje nezaposlenosti kot odstotka delovne sile - leto 2000	,642	,422	,162	-,383
Neto nacionalni dohodek kot odstotek BDP - leto 2000	,334	-,265	-,649	-,207
Neto varčevanje kot odstotek neto nacionalnega dohodka - leto 2000	,169	,544	,033	-,006
Komplement (100-x) Mednarodne cenovne konkurenčnosti - realni efektivni menjalni tečaj - indeks 1999=100 - leto 2004	,217	,384	-,395	-,317
Komplement (1-x) Rasti stroškov dela na enoto industrije; odstotek nagrade na zaposlenega deljeno z bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v industriji - leto 2003	-,023	-,025	-,562	,207

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 4 components extracted.

Communalities

	Initial	Extraction
Letna rast BDP per capita v konstantnih cenah - leto 2000	1,000	,880
Letna rast BDP ob konstantnih cenah - leto 2000	1,000	,789
Skupne bruto investicije v osnovna sredstva kot odstotek BDP - leto 2000	1,000	,784
Delež skupnih bruto investicij v osnovna sredstva kot odstotek BDP s strani privatnega sektorja - leto 2000	1,000	,785
Indeks BDP per capita izražen v standardih kupne moči (SKM); (EU25=100) - leto 2000	1,000	,766
Indeks izdatkov za potrošnjo v konstantnih cenah (1995=100) - napoved za leto 2000	1,000	,680
Komplement (1-x) Inflacije - povprečna letna sprememba v Harmoniziranem indeksu cen življenjskih potrebščin - leto 2000	1,000	,634
Neto varčevanje javnega sektorja kot odstotek BDP - leto 2000	1,000	,778
Komplement (1-x) Stroškov dela na enoto (celotno gospodarstvo); odstotek nagrajevanja in produktivnosti dela - rast v letu 2000	1,000	,723
Všeživljenjsko učenje - odstotek ljudi, starih med 25-64 let, ki so bili v zadnjih 4 tednih (anketa) deležni izobraževanja - leto 2000	1,000	,740
Bruto domači izdatki za raziskave in razvoj kot odstotek BDP - leto 2000	1,000	,780
Javni izdatki za izobraževanje kot odstotek BDP - leto 2000	1,000	,552
Stopnja zaposlenosti kot odstotek zaposlenih v starostni skupini 15-64 let - leto 2000	1,000	,827
Rast zaposlenosti - leto 2004	1,000	,853
Odstotek žensk med zaposlenimi v starostni skupini 15-64 let - leto 2000	1,000	,900
Odstotek zaposlenih v starostni skupini 25-64 let z doseženo tretjo stopnjo izobrazbe (ISCED 1997 nivo 5-6) - leto 2000	1,000	,352
Komplement (1-x) Stopnje nezaposlenosti kot odstotka delovne sile - leto 2000	1,000	,763
Neto nacionalni dohodek kot odstotek BDP - leto 2000	1,000	,646
Neto varčevanje kot odstotek neto nacionalnega dohodka - leto 2000	1,000	,325
Komplement (100-x) Mednarodne cenovne konkurenčnosti - realni efektivni menjalni tečaj - indeks 1999=100 - leto 2004	1,000	,451
Komplement (1-x) Rasti stroškov dela na enoto industrije; odstotek nagrade na zaposlenega deljeno z bruto dodano vrednostjo na zaposlenega v industriji - leto 2003	1,000	,360

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Factor Analysis - Socialno področje

FACTOR

```

/VARIABLES povert povertf poverty povertm poverts poversc poversf povegap ineq
dis longune paygap vlongun vlonguf ripovac schleav pjobh17 pjobh59 depend pov
erto lifex6m life6f fert inmigr govdebt penexp empl1524 empl2554 empl5564 exi
tlab expcel heaexp
salm suict suicm suicf seraccw levec levep levecm votturn votture egovav /MIS
SING LISTWISE /ANALYSIS povert povertf poverty povertm poverts poversc povers
f povegap ineqdis longune paygap vlongun vlonguf ripovac schleav pjobh17 pjob
h59 depend povert
lifex6m life6f fert inmigr govdebt penexp empl1524 empl2554 empl5564 exitlab e
xpcel heaexp salm suict suicm suicf seraccw levec levep levecm votturn vottur
e egovav
/PRINT UNIVARIATE INITIAL CORRELATION SIG DET KMO EXTRACTION FSCORE
/PLOT EIGEN
/CRITERIA FACTORS(4) ITERATE(25)
/EXTRACTION PC
/ROTATION NOROTATE
/SAVE REG(ALL)
/METHOD=CORRELATION .
    
```

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	10,397	24,755	24,755	10,397	24,755	24,755
2	7,548	17,972	42,727	7,548	17,972	42,727
3	4,999	11,902	54,629	4,999	11,902	54,629
4	4,562	10,863	65,492	4,562	10,863	65,492
5	2,629	6,259	71,751			
6	1,933	4,601	76,352			
7	1,724	4,105	80,457			
8	1,476	3,514	83,971			
9	1,285	3,060	87,031			
10	1,055	2,511	89,542			
11	,808	1,923	91,466			
12	,718	1,711	93,177			
13	,669	1,592	94,769			
14	,589	1,403	96,172			
15	,401	,955	97,126			
16	,277	,660	97,786			
17	,245	,583	98,369			
18	,207	,493	98,862			
19	,141	,336	99,198			
20	,113	,269	99,466			
21	,083	,196	99,663			
22	,073	,174	99,836			
23	,048	,114	99,950			
24	,021	,050	100,000			
25	1,54E-015	3,67E-015	100,000			
26	1,13E-015	2,68E-015	100,000			
27	6,77E-016	1,61E-015	100,000			
28	5,39E-016	1,28E-015	100,000			
29	4,17E-016	9,93E-016	100,000			
30	3,41E-016	8,12E-016	100,000			
31	2,51E-016	5,98E-016	100,000			
32	2,11E-016	5,02E-016	100,000			
33	1,56E-016	3,72E-016	100,000			
34	8,08E-017	1,92E-016	100,000			
35	4,89E-018	1,16E-017	100,000			
36	-8,3E-017	-1,97E-016	100,000			
37	-1,5E-016	-3,49E-016	100,000			
38	-2,3E-016	-5,55E-016	100,000			
39	-3,1E-016	-7,31E-016	100,000			
40	-3,6E-016	-8,56E-016	100,000			
41	-4,9E-016	-1,17E-015	100,000			
42	-5,5E-016	-1,30E-015	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix^a

	Component			
	1	2	3	4
Komplement (1-x) Odstotka ljudi podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	,642	-,677	,124	,208
Komplement (1-x) Odstotka žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	,529	-,713	,156	,275
Komplement (1-x) Odstotka mladih (starih manj kot 16 let) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (mladi pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	,679	-,487	-,117	,317
Komplement (1-x) Odstotka ljudi starih med 25 in 49 let podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	,889	-,300	,036	,222
Komplement (1-x) Odstotka samskih podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samski pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	-,074	-,571	,662	-,029
Komplement (1-x) Odstotka staršev samohranilcev podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	,235	-,447	-,174	,201
Komplement (1-x) Odstotka samskih žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samske ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	-,196	-,615	,575	-,093
Komplement (1-x) Relativne podvrženosti tveganju revščine kot razlika med mediano neto dohodkov prebivalcev pod mejo revščine in mejo revščine (60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	,763	-,151	,054	,159
Komplement (100-x) Neenakosti distribucije dohodka - dohodek ki ga prejme 20% prebivalcev z najvišjimi dohodki glede na dohodek, ki ga prejme 20% prebivalcev z najnižjimi dohodki - leto 2000	,695	-,538	,056	,312
Komplement (1-x) Dolgoročne nezaposlenosti - nezaposleni 12 mesecev ali več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2000	,881	,194	-,146	,080
Komplement (1-x) Razlike v plačah med spoloma kot razlika med povprečno bruto umo postavko moških in žensk glede na povprečno bruto umu postavko moških - leto 2000	-,100	,294	,529	,285
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti - nezaposleni 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2000	,873	,119	-,203	,028
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti žensk - nezaposlene ženske 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek (ženske) delovne sile - leto 2000	,784	-,014	-,418	-,024
Komplement (1-x) Odstotka ljudi podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) glede na najpogostejše dejavnosti - leto 2000	,803	-,245	,008	,166
Komplement (1-x) Osipa mladih, ki prezgodaj prekinajo šolanje - odstotek prebivalcev starih med 18-24 let z doseženo stopnjo izobrazbe ISCED nivo 0, 1 in 2, ki niso deležni izobraževanja glede na to starostno skupino - leto 2000	,158	-,710	-,142	-,112
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 0-17 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2000	,330	,182	,032	,554
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 18-59 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2000	,400	,509	-,229	,368
Komplement (1-x) Koefficienta starostne odvisnosti - število starejših prebivalcev (starih 65 let in več) glede na število prebivalcev v delovni dobi (15-64 let) - napoved za leto 2000	-,241	-,055	-,569	,227
Komplement (1-x) Odstotka starejših (starih 65 let in več) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (starejši pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	-,231	-,661	,442	-,168
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, moški - leto 2000	,597	,512	,491	,073
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, ženske - leto 2000	,518	,324	,543	,121
Stopnja rodnosti kot število otrok na žensko - leto 2000	,513	,326	-,217	,086
Imigracije - število imigrantov na 1.000 prebivalcev - leto 2000	,382	,662	,027	,316
Komplement (1-x) Javnega (bruto) dolga kot odstotka BDP - leto 2000	-,078	-,382	-,561	-,151
Komplement (1-x) Izdatkov za pokojnine kot odstotka v BDP - leto 2000	-,275	,128	-,787	,252
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 15-24 let kot odstotek - leto 2000	,684	,180	-,141	-,240
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 25-54 let kot odstotek - leto 2000	,647	-,330	-,263	-,232
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 55-64 let kot odstotek - leto 2000	,479	,320	-,398	-,436
Povprečna starost ob upokojitvi v letih - leto 2001	,304	,395	-,436	-,492
Komplement (1-x) Izdatkov za skrb za starejše kot odstotka BDP - leto 2000	-,669	,149	,049	,363
Izdatki za zdravstvo kot odstotek BDP - leto 2000	,503	-,010	,358	-,147
Komplement (100.000-x) Stopnje razširjenosti salmonelle - novi primeri na 100.000 prebivalcev - leto 2000	-,030	,677	-,150	-,202
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov na 100.000 prebivalcev - leto 2000	,279	,658	,467	-,144
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov moških na 100.000 prebivalcev - leto 2000	,353	,637	,463	-,101
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov žensk na 100.000 prebivalcev - leto 2000	,041	,728	,325	-,234
Komplement (100-x) Indeksa nevarnih poškodb pri delu (1998=100) - leto 2000	-,409	-,188	,117	-,024
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropska komisija (kot odstotek) - december 2000	-,343	,076	-,238	,788
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski parlament (kot odstotek) - december 2000	-,458	,097	-,081	,778
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski svet (kot odstotek) - december 2000	-,325	,162	-,232	,806
Volilna udeležba na nacionalnih parlamentarnih volitvah kot odstotek - različna leta (najbližja letu 2000)	,315	,114	,261	,411
Volilna udeležba na evropskih parlamentarnih volitvah kot odstotek - leto 1999	,088	,387	,324	,619
Razpoložljivost e-uprave kot odstotek dvajsetih osnovnih storitev, ki so popolnoma dosegljivi elektronsko - leto 2002	,380	,203	-,277	-,063

Extraction Method: Principal Component Analysis.

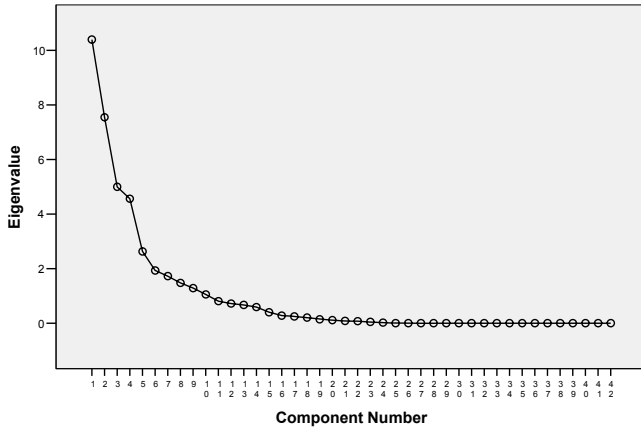
a. 4 components extracted.

Communalities

	Initial	Extraction
Komplement (1-x) Odstotka ljudi podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,929
Komplement (1-x) Odstotka žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,888
Komplement (1-x) Odstotka mladih (starih manj kot 16 let) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (mladi pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,812
Komplement (1-x) Odstotka ljudi starih med 25 in 49 let podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,931
Komplement (1-x) Odstotka samskih podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samski pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,770
Komplement (1-x) Odstotka staršev samohranilcev podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,326
Komplement (1-x) Odstotka samskih žensk podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (samske ženske pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,756
Komplement (1-x) Relativne podvrženosti tveganju revščine kot razlika med mediano neto dohodkov prebivalcev pod mejo revščine in mejo revščine (60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,633
Komplement (100-x) Neenakosti distribucije dohodka - dohodek ki ga prejme 20% prebivalcev z najvišjimi dohodki glede na dohodek, ki ga prejme 20% prebivalcev z najnižjimi dohodki - leto 2000	1,000	,872
Komplement (1-x) Dolgoročne nezaposlenosti - nezaposleni 12 mesecev ali več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2000	1,000	,841
Komplement (1-x) Razlike v plačah med spoloma kot razlika med povprečno bruto umu postavko moških in žensk glede na povprečno bruto umu postavko moških - leto 2000	1,000	,458
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti - nezaposleni 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek delovne sile - leto 2000	1,000	,819
Komplement (1-x) Izredno dolge stopnje nezaposlenosti žensk - nezaposlene ženske 24 mesecev in več stari najmanj 15 let kot odstotek (ženske) delovne sile - leto 2000	1,000	,789
Komplement (1-x) Odstotka ljudi podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (ljudje pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) glede na najpogostejše dejavnosti - leto 2000	1,000	,732
Komplement (1-x) Osipa mladih, ki prezgodaj prekinajo šolanje - odstotek prebivalcev starih med 18-24 let z doseženo stopnjo izobrazbe ISCED nivo 0, 1 in 2, ki niso deležni izobraževanja glede na to starostno skupino - leto 2000	1,000	,562
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 0-17 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2000	1,000	,450
Komplement (1-x) Odstotka prebivalcev starih med 18-59 let, ki živijo v gospodinjstvih brez delovno aktivnih članov glede na to starostno skupino - leto 2000	1,000	,608
Komplement (1-x) Koefficienta starostne odvisnosti - število starejših prebivalcev (starih 65 let in več) glede na število prebivalcev v delovni dobi (15-64 let) - napoved za leto 2000	1,000	,437
Komplement (1-x) Odstotka starejših (starih 65 let in več) podvrženih tveganju revščine po socialnih transferjih (starejši pod 60% nacionalne mediane razpoložljivega dohodka) - leto 2000	1,000	,713
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, moški - leto 2000	1,000	,865
Življenjsko pričakovanje ob letu 65, ženske - leto 2000	1,000	,683
Stopnja rodnosti kot število otrok na žensko - leto 2000	1,000	,424
Imigracije - število imigrantov na 1.000 prebivalcev - leto 2000	1,000	,685
Komplement (1-x) Javnega (bruto) dolga kot odstotka BDP - leto 2000	1,000	,490
Komplement (1-x) Izdatkov za pokojnine kot odstotka v BDP - leto 2000	1,000	,775
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 15-24 let kot odstotek - leto 2000	1,000	,577
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 25-54 let kot odstotek - leto 2000	1,000	,650
Stopnja zaposlenosti v starostni skupini 55-64 let kot odstotek - leto 2000	1,000	,681
Povprečna starost ob upokojitvi v letih - leto 2001	1,000	,680
Komplement (1-x) Izdatkov za skrb za starejše kot odstotka BDP - leto 2000	1,000	,604
Izdatki za zdravstvo kot odstotek BDP - leto 2000	1,000	,403
Komplement (100.000-x) Stopnje razširjenosti salmonelle - novi primeri na 100.000 prebivalcev - leto 2000	1,000	,523
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov na 100.000 prebivalcev - leto 2000	1,000	,749
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov moških na 100.000 prebivalcev - leto 2000	1,000	,755
Komplement (100.000-x) Standardizirane stopnje samomorov žensk na 100.000 prebivalcev - leto 2000	1,000	,692
Komplement (100-x) Indeksa nevarnih poškodb pri delu (1998=100) - leto 2000	1,000	,217
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropska komisija (kot odstotek) - december 2000	1,000	,801
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski parlament (kot odstotek) - december 2000	1,000	,831
Nivo zaupanja prebivalcev v institucije EU - Evropski svet (kot odstotek) - december 2000	1,000	,836
Volilna udeležba na nacionalnih parlamentarnih volitvah kot odstotek - različna leta (najbližja letu 2000)	1,000	,349
Volilna udeležba na evropskih parlamentarnih volitvah kot odstotek - leto 1999	1,000	,646
Razpoložljivost e-uprave kot odstotek dvajsetih osnovnih storitev, ki so popolnoma dosegljivi elektronsko - leto 2002	1,000	,267

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Scree Plot

Factor Analysis - Okoljsko področje

FACTOR

```

/VARIABLES enerint elecren green co2int munwast wastland eleccn livsto isol4r
wastwat forest foresc forenc enertran railper watper econror econairr peokil
l cartra bustra traintra roadfre volfretr econrair emoztra greentrr emnoxror
co2em
/MISSING LISTWISE /ANALYSIS enerint elecren green co2int munwast wastland elecc
on livsto isol4r wastwat forest foresc forenc enertran railper watper econror
econairr peokill cartra bustra traintra roadfre volfretr econrair emoztra gr
eentrr emnoxror co2em
/PRINT UNIVARIATE INITIAL CORRELATION SIG DET KMO EXTRACTION FSCORE
/PLOT EIGEN
/CRITERIA FACTORS(4) ITERATE(25)
/EXTRACTION PC
/ROTATION NOROTATE
/SAVE REG(ALL)
/METHOD=CORRELATION .
    
```

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	9,709	33,479	33,479	9,709	33,479	33,479
2	4,445	15,328	48,806	4,445	15,328	48,806
3	3,426	11,813	60,619	3,426	11,813	60,619
4	2,094	7,220	67,840	2,094	7,220	67,840
5	1,758	6,063	73,902			
6	1,578	5,441	79,343			
7	1,397	4,818	84,161			
8	,869	2,996	87,157			
9	,690	2,378	89,535			
10	,635	2,188	91,724			
11	,530	1,827	93,551			
12	,458	1,579	95,130			
13	,335	1,155	96,285			
14	,255	,881	97,166			
15	,224	,772	97,938			
16	,183	,632	98,571			
17	,156	,539	99,109			
18	,089	,308	99,417			
19	,067	,233	99,650			
20	,049	,170	99,820			
21	,024	,083	99,903			
22	,016	,056	99,959			
23	,008	,028	99,987			
24	,004	,013	100,000			
25	1,37E-016	4,71E-016	100,000			
26	1,58E-017	5,43E-017	100,000			
27	-2,1E-017	-7,22E-017	100,000			
28	-2,3E-016	-7,81E-016	100,000			
29	-4,9E-016	-1,70E-015	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Component Matrix

	Component			
	1	2	3	4
Komplement (-x) Gospodarske intenzivnost porabe energije kot kg ekvivalentov nafte na 1.000 EUR BDP - leto 2000	-,861	,206	,020	,260
Delež elektrike proizvedene iz obnovljivih virov v bruto električni proizvodnji - leto 2000	,113	,273	,655	,405
Komplement (1-x) Indeksa izpustov toplogrednih plinov vrednost leta 2000 glede na dogovorjen cilj kjotskega protokola v letu 2010	,888	-,170	,052	-,160
Komplement (100-x) Indeksa vsebnosti CO2 v potrošeni energiji (koliko CO2 je izpuščenih na enoto potrošene energije) 1995=100 - leto 2000	,203	,255	,322	-,118
Komplement (-x) Proizvedenih komunalnih odpadkov na osebo - leto 2000	,868	-,020	-,110	,099
Komplement (-x) Obdelave komunalnih odpadkov - odpadna snov - leto 2000	-,003	,804	,193	-,054
Komplement (100-x) Indeksa porabe elektrike na gospodinjstvo (1995=100) - leto 2000	,108	,806	,045	-,206
Komplement (1-x) Indeksa gostote živali kot glava velikega živala (GVŽ) na hektar rabljene kmetijske površine - leto 2000	,509	-,111	,345	-,100
Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem na 1.000 prebivalcev - ISO 14001 - oktober 2000	-,449	,477	,488	,158
Odstotek prebivalcev priključenih na sisteme za čiščenje odpadnih voda - leto 2000	-,231	,527	,449	-,348
Komplement (1-x) Odstotka bolanih dreves - odpadna snov - leto 2000	-,217	-,437	,707	,199
Komplement (1-x) Odstotka bolanih iglavcev - odpadna snov - leto 2000	-,416	-,352	,631	-,127
Komplement (1-x) Odstotka bolanih listavcev - odpadna snov - leto 2000	,057	-,144	,684	,320
Komplement (100-x) Indeks celotne energetske porabe v transportu 1995=100 - leto 2000	,418	,194	,175	,501
Odstotek železniškega prometa v skupnem notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	,886	,105	,336	-,129
Odstotek transporta preko kopenskih plovnic v skupnem notranjem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	-,150	,596	-,202	-,152
Komplement (-x) Energetske porabe cestnega prometa v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2000	,930	-,063	-,180	,060
Komplement (-x) Energetske porabe zračnega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2000	,734	,181	,080	,223
Komplement (1.000.000-x) Števila smrtnih prometnih nesreč (cestni promet) na 1.000.000 prebivalcev - leto 2003	-,444	,329	-,064	,305
Komplement (1-x) Odstotka avtomobilskega prometa kot deleža v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	,798	-,332	,113	-,207
Odstotek avtobusnega prometa oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	,686	-,547	,151	-,202
Odstotek železniškega prometa oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	,536	,539	-,126	-,024
Komplement (1-x) Odstotka cestnega tovornega prometa v skupnem notranjem tovornem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	,838	,285	,268	-,151
Komplement (100-x) Obsega tovornega prometa kot deleža med notranjim tonskim kilometrom in BDP (konstantne cene 1995 EUR) v indeksu 1995=100 - leto 2000	,060	,582	-,328	,190
Komplement (-x) Energetske porabe železniškega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2000	-,251	-,358	-,582	,482
Komplement (-x) Emisij predhodnikov ozona v cestnem prometu v kg dejavnikov škodljivosti (ozonu škodljivih snovi) na osebo - leto 2000	,626	,505	-,158	,187
Komplement (-x) Emisij toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti v tonah ekvivalenta CO2 na osebo - leto 2000	,912	-,059	-,188	,065
Komplement (-x) Emisij Nox iz cestnih vozil v kg na prebivalca - leto 2003	,638	,146	-,212	,140
Komplement (-x) Emisij CO2 v tonah na prebivalca - leto 2002	,498	-,088	,110	,762

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 4 components extracted.

Communalities

	Initial	Extraction
Komplement (-x) Gospodarske intenzivnost porabe energije kot kg ekvivalentov nafte na 1.000 EUR BDP leto 2000	1,000	,851
Delež elektrike proizvedene iz obnovljivih virov v bruto električni proizvodnji - leto 2000	1,000	,680
Komplement (1-x) Indeksa izpustov toplogrednih plinov kot vrednost leta 2000 glede na dogovorjen cilj kjotskega protokola v letu 2010	1,000	,847
Komplement (100-x) Indeksa vsebnosti CO2 v potrošeni energiji (koliko CO2 je izpuščenih na enoto potrošene energije) 1995=100 - leto 2000	1,000	,223
Komplement (-x) Proizvedenih komunalnih odpadkov na osebo - leto 2000	1,000	,776
Komplement (-x) Obdelave komunalnih odpadkov - odlaganje na odlagališča v kg na osebo - leto 2000	1,000	,686
Komplement (100-x) Indeksa porabe elektrike na gospodinjstvo (1995=100) - leto 2000	1,000	,706
Komplement (1-x) Indeksa gostote živali kot glava velikega živala (GVŽ) na hektar rabljene kmetijske površine - leto 2000	1,000	,400
Število podjetij s sistemom ravnanja z okoljem na 1.000 prebivalcev - ISO 14001 - oktober 2000	1,000	,692
Odstotek prebivalcev priključenih na sisteme za čiščenje odpadnih voda - leto 2000	1,000	,654
Komplement (1-x) Odstotka bolanih dreves - odpadna snov - leto 2000	1,000	,778
Komplement (1-x) Odstotka bolanih iglavcev - odpadna snov - leto 2000	1,000	,712
Komplement (1-x) Odstotka bolanih listavcev - odpadna snov - leto 2000	1,000	,594
Komplement (100-x) Indeks celotne energetske porabe v transportu 1995=100 - leto 2000	1,000	,494
Odstotek železniškega transporta v skupnem notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	1,000	,926
Odstotek transporta preko kopenskih plovnic v skupnem notranjem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	1,000	,442
Komplement (-x) Energetske porabe cestnega prometa v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2000	1,000	,904
Komplement (-x) Energetske porabe zračnega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2000	1,000	,628
Komplement (1.000.000-x) Števila smrtnih prometnih nesreč (cestni promet) na 1.000.000 prebivalcev - leto 2003	1,000	,403
Komplement (1-x) Odstotka avtomobilskega prometa kot deleža v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	1,000	,802
Odstotek avtobusnega prometa oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	1,000	,833
Odstotek železniškega prometa oseb kot delež v notranjem (kopenskem) prometu (merjeno v potniških kilometrih) - leto 2000	1,000	,594
Komplement (1-x) Odstotka cestnega tovornega prometa v skupnem notranjem tovornem prometu (merjeno v tonskih kilometrih) - leto 2000	1,000	,877
Komplement (100-x) Obsega tovornega prometa kot deleža med notranjim tonskim kilometrom in BDP (konstantne cene 1995 EUR) v indeksu 1995=100 - leto 2000	1,000	,486
Komplement (-x) Energetske porabe železniškega transporta v kg ekvivalenta nafte na prebivalca - leto 2000	1,000	,763
Komplement (-x) Emisij predhodnikov ozona v cestnem prometu v kg dejavnikov škodljivosti (ozonu škodljivih snovi) na osebo - leto 2000	1,000	,707
Komplement (-x) Emisij toplogrednih plinov iz transportnih dejavnosti v tonah ekvivalenta CO2 na osebo - leto 2002	1,000	,874
Komplement (-x) Emisij Nox iz cestnih vozil v kg na prebivalca - leto 2003	1,000	,493
Komplement (-x) Emisij CO2 v tonah na prebivalca - leto 2002	1,000	,848

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Scree Plot

